I vy gândire cultivă sau "cunoaștere rezonabilă"; prin urmare libertatea este imposibilă în afara rațiunii Numai în gândirea rațională există o mare convergență și coalescență, identitatea de "subiect" și "obiect" Rațiunea este liberă pentru că cunoaște totul ca "propria sa" modificare; este liberă pentru că se cunoaște și se contemplă "pe sine - în altul, ca ea însăși": își păstrează identitatea cu ea însăși în diferență și în aceasta ea infinitul și eternitatea #) Însuși lucrul pe care subiectul l-a cunoscut ca esență (mintea), chiar acel lucru pe care îl afirmă ca esență a obiectului * *) Oriunde pătrunde, el este peste tot convins că obiectul este un membru al acelui sistem de spirit și rațiune în care locuiește subiectul însuși subiectul se contopește cu el însuși peste tot și aceasta este libertatea lui Cunoscând obiectul, spiritul se cunoaşte prin aceasta pe sine în obiect; a fi conștient de un obiect înseamnă pentru el să fie conștient de sine; iar în aceasta este împăcarea spiritului cu sine însuși) și libertatea) Subiectul caută și găsește, în obiect, numai pe sine *), căci întregul conținut al gândirii este gândirea însuși) În gândire, obiectul este creat în întregime de subiect") și, prin urmare, gândirea este începutul libertății Cunoașterea unui obiect nu mai este o întâlnire cu alteritatea, ci o autocunoaștere a adevărului; dacă o persoană înțelege acest lucru, atunci este / un spirit liber "**) Atunci știe despre identitatea subiectului și obiectului") și rămâne în "chi) Cf Eps Sh (Z) Cf de asemenea: "alies Fremdsein im Wissen aufgeha ben" Recuzită) "mïch im Andera, ais mich selbst wissen" Inc Sh ; cf (Z) (r)) Cf Inc Sh (Z) *) Cf Inc DI (Z) (Z) ") Cf Inc Sh (Z) ·) Ene III T) Eps III (Z) *) Cf Ene III ·) Ene III (Z·) i°) Ibidem J) Cf Ene III (Z) ") Cf Inc PI (Z) M) Ene III (Z) i a Ilyin o sută de elemente de gândire independentă" *) Numai prin aceasta este "libertatea deplină") Deci spiritul este liber atunci când știe că este autodeterminare absolută Atunci el este sfânt, căci sfânt este ceea ce însuși este "rațional și știe despre rațional "') Apoi el pune tot conținutul în sine și se creează pe sine, dezvoltându-l independent de propriile sale profunzimi * *) nu, și el știe că libertatea este propria sa esență (r)) Atunci el este un scop divin în sine '), o Idee care a căpătat realitate în viața oamenilor) Căci Ideea constă în aceasta, că oamenii cunosc libertatea ca esență, ca scop al lor și subiectul tău) Acesta este modul de autoeliberare, realizat de Concept - în lumea reală Este clar însă că alături de această lume, amestecată de "esență" și "existență", viața lui Dumnezeu se desfășoară continuu și pe cel mai înalt nivel, absolut, al gândirii filozofice Sj de când a avut loc prima cunoaștere rațională în lume, libertatea absolută a fost restabilită în elementul "conștiinței obiective"; și de atunci gândirea, în adevăratul ei sens, a rămas mereu nediminuată De aceea, libertatea lui Dumnezeu trebuie contemplată în două rânduri deodată: este absolut în gândirea filozofică (r)), unde Conceptul este complet eliberat de însoțitorul identificabil, elementul senzual și, în același timp, este limitat în lumea reală, unde Conceptul trebuie să depășească rezistența iraționalului și, în cel mai bun caz, exprimă-te în limbajul lui limitat *) Eps Sh) "das ganz Freietf Ene IΠ *) "heileg* Eps Sh (Z) *) Cf Ene IΠ (Z) , (Z) și DR (r)) Eps Sh β) cf Eps Sh grădina zoologică (Z)) En IΠ z) Ene IΠ ') Cf Ene I Eps III etc DOCTRINA LUI HEGEL DESPRE LIBERUL ARBIT Numai absorbția speculativă a conștiinței subiective prin sens obiectiv îi returnează Spiritului libertatea și infinitul său absolut; iar acest lucru este posibil numai în gândirea speculativ-filosofică A spune "Dumnezeu este Duh" înseamnă: "Dumnezeu este Dumnezeu numai în măsura în care se cunoaște pe sine însuși" * *)

cunoașterea omului despre sine în Bol" *), și, mai departe, cunoașterea lui Dumnezeu despre sine în om Aceasta înseamnă că Dumnezeu este "Dumnezeu adevărat" *) numai în autocunoașterea filozofică, unde el este cu adevărat "Spirit liber(r) *) Pe alte planuri, în special în natură, "unde încă mai păstrează un element de insurmontabilă imediate", el nu este "adevăratul Dumnezeu" nu mai este în obiectivitatea sa o opoziție nerezolvată, adică în care nu participă în niciun caz la finit" ♦) și nu este limitat de această participare Întregul proces de autoeliberare poate fi caracterizat ca un fel de adâncire a spiritului Spiritul se adâncește în obiect și în același timp în sine Adâncirea spiritului într-un obiect este necesară pentru ca adevărata lui adâncire de sine să aibă loc Fiecare pas care introduce subiectul în obiect avansează cauza eliberării lui de sine Cu toate acestea, aceste două mișcări nu sunt diferite sau separate, ci sunt una și aceeași mișcare Faptul este că fiecare nouă cucerire într-un obiect nu îl distruge complet, ci dezvăluie una nouă, Í) Eps PI d) Eps PI Italică Hegel-) jurnal II *) Eps III c) Jurnal P Această restricţie terminologică nu-l împiedică pe Hegel însuşi să insiste asupra divinităţii "imaginilor lumii", asupra panteismului şi akos-mivme b) In rieie II Întrebări de filosofie, carte , și A Ilyin o formă mai rafinată de "alteritate* și "obiectivitate", care nu poate fi depășită decât printr-o activitate subiectivă mai rafinată și profundă la un nivel mai profund de creativitate interioară decât atunci când se ocupă de "lucruri exterioare" sau cu propriul său corp (pentru exemplu, în timpul mersului) Aceasta înseamnă că aprofundarea subiectului în obiect necesită o adâncire continuă, paralelă a acestuia în sine Din fiecare dintre o nouă victorie asupra obiectului, subiectul revine crescut și adâncit, spiritualizat și eliberat a abordat esența obiectului (mintea "obiectivă") și, în această abordare, și-a croit o nouă formă de viață, mai aproape de propria sa esență (mintea "subiectivă") Și de fiecare dată când subiectul se desprinde de a cucerit alteritatea, o lasă liberă și se întoarce în sine, îmbogățit cu un nou conținut obiectiv și un nou mod de a fi spiritual Fiecare obiect nou, mai rafinat, conduce subiectul la o nouă victorie dublă: asupra obiectului dobândit și asupra modului său vechi, mai direct, de viață Obiectul este eliberat de captivitatea propriei sale nerațiuni, iar subiectul este eliberat de captivitatea propriei sale elementalitate și imediate Iar atunci când subiectul, eliberat, "lăsează" conținutul pe care l-a asimilat și îi permite să-și păstreze vechea Formă, atunci în această generozitate manifestă adevărata libertate, spiritul nu numai că nu cedează limitării din partea celor eliberați obiect, dar știe despre această infinitate proprie sau infinit, el știe cu puterea suferinței și a revelației trecute Astfel, lupta cu obiectul este necesară pentru ca spiritul să-l elibereze și, drept urmare, întregul proces al subiectului cu alteritatea este, așa cum a fost la Fichte, o condiție pentru realizarea libertății Într-o asemenea stare de fapt DOCTRINA LUI HEGEL DESPRE FREE VOL (r) întreaga viață a spiritului se dovedește a fi o creație a libertății, care coincide cu necesitatea, sau necesitatea, care nu este altceva decât libertatea Comuniunea cu alteritatea este o necesitate pe care Ideea și-a creat-o în mod liber pentru ea însăși în căderea ei; si in acelasi timp este un proces de spirit limitat, necesar intern pentru acesta si deci manifestandu-si legitimitatea de sine, i e libertate Depășirea și îndepărtarea obiectului este o necesitate pentru spiritul eliberator și în cele din urmă eliberator; și în același timp este triumful autodeterminării sale, adică nevoia sa interioară cea mai profundă Absența unui obiect

semnifică triumful libertății absolute și afirmarea necesității absolute Cu cât viața spiritului este mai liberă, cu atât este mai adevărată naturii sale interioare, cu atât este mai adevărată, speculativă, necesitatea organică în ea Nelibertatea însăși este necesară pentru ca spiritul să realizeze libertatea, iar sarcina lui la nivelurile inferioare este să accepte limitarea necesară și libertatea diminuată, căci numai prin aceasta se poate ridica la infinitul necesar și la libertatea nediminuată, absolută Eliberarea cere ca spiritul să înceapă mic, căci calea spre libertate duce doar prin smerenie Și impunându-și această smerenie, subiectul poate și trebuie să mențină o certitudine de nezdruncinat că va avea nu numai victoria asupra obiectului, ci și cea mai înaltă dintre eliberări: depășirea limitării subiective Aceasta este doctrina libertății a lui Hegel În urma acesteia, se poate stabili că "libertatea" este un criteriu al realității și, în același timp, o măsură a demnității obiective pentru toate "fenomenele" și "imaginile" lumii: cu cât imaginea lumii este mai liberă, cu atât locul ei în rândul ascendent al vieții spirituale, cu atât este mai aproape de realitatea nivelului suprem Dar imaginea lumii este mai liberă, cu atât participă mai puțin sub forma alterității Libertatea constă înainte de toate în depășirea elementului senzual, în victoria asupra concret-empiricului Aceasta înseamnă că conceptul trebuie mai întâi I A ILYIN depășiți ritmul inițial al concretului - empiric și apoi stingeți participarea acestuia și părăsiți sfera "realității" Elementul irațional și libertatea rămân până la capăt în raport cu opoziția, iar acesta este ultimul cuvânt al lui Hegel despre empiric concret "Fapt" metafizic al luptei Conceptului cu "limita" lui ("Schran-ke") Această limită a fost creată de Spirit tocmai pentru a depăși J) și este "acceptată" numai în măsura în care viața lui este negație de sine Acesta este singurul său scop: să-și desființeze existența originară și să se supună legii Conceptului, să se anuleze în numele libertății "Finitul" trebuie să descopere în sine "Infinitul" ca esență'); "singularul", în îndeplinirea scopului său, trebuie să se renunțe și să-și găsească baza în "Universal", "externul" trebuie să-și găsească adevărata natură în "Interior" (r)); "sensibilul" trebuie respins de "suprasensibilul" care vorbește în numele lui; "accidental" trebuie transformat în "adevărul" său - în "necesitate" absolută Vocația empiricului concret este de a se grăbi să-și întâmpine soarta - în numele libertății; căci procesul negativ din elementul senzual este procesul pozitiv, creator, în Dumnezeu Eliberarea lui Dumnezeu în lume constă în faptul că el alungă treptat de pe scara empirismului concret și în cele din urmă îl "absoarbe" complet, revenind din lume la libertatea absolută o cale de înviere este în gândirea speculativă *) "Însuși cârcul nu este așadar în Dumnezeu și în duh, ci este pus doar de spirit pentru a fi ridicat" Enc III (Z) (Z) ") Срв Inc III Dovezi Dovezi B ") Срв Buturuga p Enc II - Inc UI (d) Dovezi și dr *) Срв Buturuga III Enc III (Z) Dovezi ,) "Mergi la Grande" Dovezi ; "Cadere" Jurnal ПI ; "Dizolvare" Dovezi ; "Făcut " Crede Срв "Rațiunea ca trandafirul cu crucile prezentului* Dreapta УЧЕНIЕ ГЕГЕЛЯ О СВОБОДНОЙ ВОЛ(r) Potrivit acesteia, imaginea lumii este cu atât mai liberă, cu atât mai puțin "externă" în ea și cu atât este mai aproape de elementul "pur interior" În procesul de eliberare, cealaltă ființă își pierde treptat caracterul de materie brută, inertă, tangibilă și se transformă într-o "senzație senzuală", "pasiune senzuală", "imagine senzuală" Obiectul se dematerializează, se mută în suflet, primește o "spirituală", apoi "natură spirituală" Chiar dacă rămâne un lucru sensibil, el își poate schimba patria și deveni "născut din spirit":

așa este ființa materială în artă și religie Și totuși, fiecare imagine a artei și religiei este imperfectă în măsura în care are nevoie de o ființă senzual internă sau, cu atât mai mult, de o ființă senzual exterioară De aceea, Hegel consideră arhitectura, cu masele ei spațiale, înghețate, cea mai inferioară dintre arte, și poezia, cu țesătura ei de stări spirituale imaginare, cel mai înalt tip de creativitate estetică De aceea el consideră credința religioasă, cu dorul și presimțirea ei, cu subiectivismul ei emoțional, ca pe un fel de captivitate empirică Mai mult, imaginea lumii este cu atât mai liberă, cu atât realizează mai mult activitatea centripetă și de sine a Conceptului Deja o simplă întoarcere către sine și către sine nu este accesibilă tuturor fenomenelor lumii Organismul natural este prima manifestare a activității de sine și, în consecință, a libertății; tot ce este dedesubt nu este gratuit *) Adevărata "reflecție" este accesibilă doar sufletului uman, ca început de "conștiință de sine" și autoaprofundare Adevărata activitate de sine (identitatea subiectului și obiectului) se realizează numai în gândire Având în vedere acest lucru, Hegel a insistat că nu orice conținut poate fi revelat în Forma sensibilă *) și că natura "mai profundă" a adevărului poate fi mier Ohl ') Cf Ene D Recht Ph G j ; cf cu acest Diff - , unde libertatea este atribuită naturii *) Estetica I i, a Ilyin numai în elementul liber al gândirii x) Așa are loc eliberarea spiritului: de la bunăstarea surdă și activitatea de sine oarbă a organismului la conștiința și conștiința de sine a sufletului, la cunoașterea rațională și autocunoașterea speculativă a spiritului Filosofia științifică este realizarea celei mai înalte libertăți Este clar că filosofia este, în același timp, realizarea celei mai înalte necesități organice Imaginea lumii este cu atât mai liberă, cu atât este mai impregnată de necesitate organică internă Totul accidental, violent, arbitrar - mărturisește faptul că adevărata libertate a rămas neatinsă') Tot ceea ce în viața sa creează arbitrar, cedează violenței sau răspunde unor influențe și voci aleatorii - toate acestea sunt în captivitatea unui principiu străin; toate acestea nu au găsit încă o singură libertate - într-o singură necesitate Viața este atunci liberă, dacă s-a contopit organic cu elementul divin, dar atunci este liberă nu prin libertatea alegerii arbitrare, ci prin necesitatea autodeterminării interioare Libertatea exclude izolarea subiectivă, percepția aleatorie, originalitatea individului, ruptă de Universal Dimpotrivă, este triumful Unirii Universale, organice, a concretității speculative Se cere de la "singularitate" - negarea de sine Aceasta este libertatea; acesta este destinul ei: pierderea și învierea ei "Realitatea" în fața imaginilor lumii o restaurează din ce în ce mai deplin și mai perfect; dar alături de acestea rămân "fenomene" care formează rețeaua contingenței empirice și a necesității empirice În timp ce lumea stă în picioare, în ea se păstrează lucruri, fenomene și stări neeliberate, iar aceasta este tragedia spiritului El rămâne pentru totdeauna sub amenințarea de a cădea și de a se ridica *) Cf As IP Aesth I i si altele ') Cf Diff gușă Glaub ii; Jurnal PI , lat *) Cf de exemplu Ene II Eps IP Recht et al DOCTRINA LUI HEGEL DESPRE LUPUL LIBER forțele "nerezonabile" ale lumii și, poate, o vor atrage în noi căderi și încercări Adevărat, libertatea este o forță reală, care se creează oportun, dar nu i se opune elementul senzual încă neluminat până la capăt? Adevărat , istoria omului este interior împlinită Spirit și Minte *); ea este, alături de natura, "vasul" Spiritului); ea încununează procesul mondial cu libertate realizată și organizată, căci în libertate este "singurul scop al spiritului" și al lumii*) "fericirea popoarelor, înțelepciunea

statelor și virtutea indivizilor"') Viața lumii se desfășoară nu numai în combinarea a două forțe elementare care se exclud reciproc, ci și în imposibilitatea de a se reduce pe deplin la libertatea absolută: căci lumea nu se poate transforma fără urmă în gândire pură și dacă s-ar transforma în ea, ar înceta să mai fie lumea Libertatea absolută renaște în lume, dar nu o absoarbe în totalitate De aceea, calea lui Dumnezeu în lume este compusă nu într-un poem dramatic, așa cum își închipuie adesea Hegel, ci într-o tragedie Nicăieri această tragedie a libertății nu se dezvăluie mai clar decât în viața sufletului uman, a voinței și a moralității concrete , Omul Oricine caută să înțeleagă filozofia lui Hegel în esența ei de bază, este necesar să-și deschidă conceptul de "om" cu o atenție specială, focalizată intuitiv; căci aici se află cheia înțelegerii "filozofiei spiritului" Toate cele mai înalte imagini ale lumii sunt compuse în despre miercuri Ph G ı zz și altele *) Eps IP ·) Cf Recht Ph G *) Cf "Schlachtbank* Ph G) Ph G și Ilyin element al "umanului"; fiecare pas din viața spiritului este supus în primul rând acelor legi și Forme în care trăiește o ființă umană, cu "sufletul" și "corpul" lui Drept, moralitate, stat, istorie, artă , religie - poate fi înțeleasă doar ca modificări speciale ale a ceea ce constituie adevărata substanță a omului Omul este modus essendi necesar al Spiritului, care a ieșit din natură, dar nu și-a realizat încă libertatea absolută Adevărata esență substanțială a omului este "sufletul" său sau, așa cum spune Hegel de obicei, "spiritul" "Spiritul" uman') este rezultatul cel mai înalt al naturii, creația ei, coroana ei Este scopul naturii '), de dragul căruia sunt efectuate toate procesele naturale, este adevărul naturii), suferit de către toate nivelurile inferioare ale lumii și, în cele din urmă, respingându-le și eliberate din ele spre libertate Natura "se arde ca o Phoenix"*), iar sufletul iese din acest foc, intrând în viață; scopul absolut, ultim al naturii se află deja dincolo de limitele ei) Sufletul uman este un nou mod de a fi; este o adevărată şi miraculoasă manifestare a Spiritului în natură ·), ca un fulger sau trezirea din somn) Lumina care luminează lumea lucrurilor se aprinde într-un mod "intern" *), iar Zeitatea își reînnoiește modul de viață) Nu trebuie să confundăm "duhul" (cu o literă mică), ca "duhul omului", - a doua cea mai înaltă etapă a căii lui Dumnezeu în lume, și "Spiritul" (cu literă mare), cu "Duhul Dumnezeu" - un sinonim pentru Divin Comparați, de exemplu, Log III Phan JI Aesth I ReL II etc ") Ene II (Z) *) Eps Sh *) Eps P (Z·)· *) En P mier Rei p ') Diferența ") Ene PI s) "das InnerHch - werden des Lichts der Natur" Diff) miercuri Aesth I DOCTRINA LUI HEGEL DESPRE FREE VOL (r) & ness* este cel mai înalt mod de viață, mai demn de Idee, căci Spiritul depășește în toate privințele natura: sufletul, chiar dacă este pierdut și coborât în rău și cădere, este totuși mai înalt decât viața unei plante sau a mișcarea planetelor'); mai mult, dintre "imaginile lumii" - chipul, cel uman este cel mai înalt şi adevărat, căci numai în ea Duhul primeşte "expresie trupească şi vizibilă*") Acest avantaj al "spiritului" asupra "naturii" constă tocmai în faptul că sufletul este un principiu intern, în contrast cu tot ceea ce este exterior Sufletul, în sine, nu este corporal, nu este senzual *), nu este material, nu poate fi văzut, auzit sau atins Ea este ascunsă de ochiul este o forță vitală, ideală *) prin acea idealitate spirituală cea mai înaltă, care este inerentă Conceptului Exact așa ar trebui să-ți imaginezi sufletul uman: este "Conceptul existent" sau, ceea ce este la fel, "existența speculativului" * * * * * *) "Ceea ce numim suflet este Conceptul *), care creează eliberarea lui în trup; s-a realizat în el') şi îl

cucereşte prin puterea sa În mod firesc, sufletul, ca Concept, are puterea și demnitatea lui, dar, ca Po-! nyatiya, este implicat în existența și limitarea empirică '· Omul este "chipul lumii*; el este real - prin urmare! fiinţa lui are o dublă compoziţie Cu unul | Pe de altă parte, "sufletul* trăiește în cea mai strânsă legătură cu trupul, primindu-și conținutul de la acesta; pe de altă parte, se poate elibera de trup și dobândi altul *) Cf Eps II) Eps P) Eps PI) Eps Sh (Z)) Eps Sh -) Eps III (Z) - (Z)) Eps Sh z (Z) *) Eps III η Eps PI (Z) (Z) - *) Eps Sh) Eps PI) "Gewissheit seiner selbst* Eps PI M) Ibidem a) Eps IP DOCTRINA LUI HEGEL DESPRE FREE VOL (r) Ì ■ deci începutul lumii *) şi încredere Realizând "Eul" său, sufletul ajunge la centrul său identic, acea certitudine (Gewissheit), care constituie ființa sa * *) Acest sprijin îi dă ocazia să înceapă lupta cu obiectul Revenind la un obiect, conștiința, în primul rând, se eliberează de o relație direct-senzorială cu acesta ·) și caută să-l perceapă în adevăratele sale proprietăți (wahr-nehmen) *) Prin puterea percepției și a imaginației, intră în identitate cu ea și începe să dezmembreze și să distribuie ceea ce a câștigat pe parcurs): devine o conștiință cunoscătoare Definind și cunoscând, aduce material individual și semnificativ sub concepte universale și categorii abstracte; conştiinţa devine raţiune şi astfel construieşte "legile naturii") Aceste legi universale înțeleg și dețin însăși esența fenomenelor: legea este esența obiectului Dar legea nu a fost creată de un obiect: a fost creată, revelată și înscrisă de puterea conștiinței subiective; el este produsul "universalului" Și acum sufletul este convins că esența obiectului este generată de subiect; că în obiect subiectul se regăsește pe sine și că conștiința "celălalt" este în esență auto-constiinta Cu toate acestea, conștiința de sine rațională rămâne detașată de obiect; este abstract, subiectiv și singular Vede obiecte în jurul său și se apropie de ele inițial cu sete și foame *); le consumă egoist şi distructiv), dizolvându-se în aceasta ') Eps IP Eps JO (Z) Eps IP - *) Eps PI - "") Eps IP) Eps PI -) Eps PI - *) Eps IP - ') "Begierde" Eps PI ") Eps IP Și A Ilyin consum; ea nu le recunoaște egoismul și, pierzându-și conștiința de sine în obiectul altruist (selbstlos)) , se întoarce la sine cu o nouă foame Această experiență învață sufletul o relație diferită cu obiectul: conștiința de sine învață să vadă în obiect începutul egoismului liber și devine "recunoașterea conștiinței de sine" Așa este întâlnirea a două conștiințe individuale de sine, străduindu-se să-și arate reciproc libertatea și limitându-se reciproc prin simpla lor existență Prin urmare, între ei se naște o luptă pentru viață și moarte; se termină cu victoria unuia și stăpânirea lui (Herrschaft) asupra celuilalt *) Lupta și viața în supunere îl obligă pe slujitorul umil (Knecht) să depășească egoismul în sine și, prin urmare, să-și deschidă accesul la o contemplare rațională dezinteresată, obiectivă a lucrurilor și a relațiilor Lepădarea forțată de sine este pentru el începutul libertății interioare: el învață să-și vadă esența dincolo de limitele constrângerii exterioare și să recunoască în maestru aceeași profunzime liberă Există o "ascensiune obiectivă"') a sufletului imediat și individual, iar această ascensiune este inevitabilă, cu forța și fidelitatea ei, infectează și stăpânul') Astfel, conștiința de sine este învățată nu doar "să fie conștientă de un obiect", ci să fie conștientă de el ca o conștiință de sine specială, "altul" în aparență empiric, ci la fel de rațional și spiritual: obiectul devine pentru subiectul brganom al unui element comun si unificat Aceasta înseamnă că subiectul învață să vadă în obiect manifestarea acelei Minți care

constituie esența subiectului însuși ·); vede în obiect "însuși", iar în "însuși" o esență rațională'); el intră pe tărâm "") Eps PI (Z) Vezi Eps II ·) Mier deja Lass P - *) Eps III ·) Vezi Eps Sh - $ *) Cf Eps PI - ') Eps PI $ DOCTRINELE LUI HEGEL DESPRE LIBERUL ARBIT T minte, adica identitățile subiectului și obiectului *), și în sfera spiritului, i e autodeterminare rațională pură *) Spiritul este "adevărul" sufletului și conștiinței, adică îmbrățișează sufletul și conștiința, dar numai la cel mai înalt nivel doar subiectiv*, nu "doar obiectiv"") Spiritul se ocupă doar de propriile definiții') ; începe cu o certitudine de neclintit că lumea este un Concept rațional și că Conceptul are o realitate obiectivă') Totuși, acest concept rămâne pentru el doar o sarcină *), iar spiritul însuși, care îl mărturisește ca adevărat, rămâne subiectiv și finit *) El se străduiește pentru cunoaștere, pentru justificarea teoretică a unei astfel de viziuni asupra lumii și devine o inteligență Sarcina inteligenței este să găsească modus cognoscèndi corect și adecvat, adică un astfel de mod de cunoaștere care ar da vieții spiritului caracterul de autodeterminare reală și adevărată Sufletul uman trebuie să sufere pentru sine acea adâncime la care vede cu adevărat că fiecare mișcare a vieții spirituale este autodeterminare și că spiritul este energie creatoare, revelându-se din sine Atunci inteligența va deveni voința Așadar, spiritul, ca inteligență, lucrează asupra lumii sale interioare "ideale", făcându-și o viață autodeterminată și); are nevoie să depășească !) Eps Sh *) Eps III - ■*) Eps Sh ·) Mier Eps Sh "") Eps IP ") Eps PI E Srv Eps Sh ( ) *) Cf Eps Sh (Z) (Z) Eps Sh J (Z) $ (Z) '") Cf Eps III ") Eps Sh și A Ilyin хѣ modalități de cunoaștere care suportă obiectul "dat" sau "găsit" pasiv '); el caută cunoștințe care ar echivala cu crearea unui obiect; el caută gândirea intuitivă Conștiința de sine rațională se îndreaptă pentru ultima oară către nivelurile inferioare ale vieții spirituale, dar deja cu credință fermă în spiritualitatea ei; le "înlătură" și crește din ele o gândire speculativă Experiența senzorială mobilizează pentru spirit tot materialul direct al cunoașterii); contemplația testează cu atenție obiectul, pătrunzând din profunzimea rațională a subiectului în profunzimea rațională a subiectului obiectul), și prinde substanța matură a obiectului') memoria proprie} scufundă imaginea văzută (Bild) a obiectului în "puia de noapte" a inconștientului, o păstrează, o aduce sub propriile idei și o recunoaște ca proprietate proprie); puterea imaginației extrage conținutul însușit din profunzimea subiectivă și), îl reproduce sub forma unei imagini nou create și), stabilește legături asociative între acesta și alte imagini Eps IP (Z) joi *) Eps W - x ") Eps (Z) *) Eps Sh (Z) (r)) das eigene Sichgeltendmachen'f Eps III (Z) e) "Sich-hingeben an die Sache* Eps PI (Z) 'J Cf Ene III (Z)) Eps (Z)) Eps W (Z) (Z) ") Eps PI (Z)- ' i) Eps IP Ene IP (Z) (Z) DOCTRINA LUI HEGEL DESPRE LIBERUL ARBIT ^ tu) şi, saturându-i creaţia cu sens universal, îl transformă într-un simbol speculativ al spiritului, păstrând în sine adevărata prezenţă a conţinutului exprimat a); •imaginea ca simbol al continutului spiritual, i e obiect *), primește un nume special *) și devine intermediar între obiect și nume; în sfârșit, memoria fixează legătura dintre obiect și nume, aruncă în afara medierii imaginii și reproduce conținutul obiectului printr-un singur nume *); când a stăpânit complet materialul, capătă dominație mecanică asupra conținuturilor obiectelor stabile și, prin urmare, universale: forța interioară a subiectului asimilează obiectul urât până la capăt, iar obiectul urât este impregnat de mișcarea spiritului subiectiv Sufletul s-a maturizat la

gândire') Inteligența gândește Aceasta înseamnă că forța sa principală are de-a face cu propriul său produs - obiectul stabil, urât, universal, adică gând "A gândi" înseamnă "a avea gânduri", adică a le avea drept conținut și subiect * * * * *) deoarece este stabil, esențial și abstras din diversitatea imaginativă Subiectul a creat pentru el însuși un obiect care este complet imanent, iar în cunoașterea lui se recunoaște pe sine ca adevărată esență a lucrurilor *) Rămâne ca gândirea să se ridice de la starea formal rațională la cea speculativ rațională, iar eliberarea teoretică a spiritului subiectiv va fi finalizată De atunci-) Enc PI (Z) (Z)) Cf Enc III (Z) -) "Bedeutung(r), "Sache* Eps IP *) Eps III "") Eps III ·) Enè Sh η Eps PI) "das Denken der Intelligenz ist Gedanken habetr, sie sind als ihr Inhalt und Gegenstand* Enc IP Hegel italic "") Mier Enc IP (Z) (Z·) (Z) ") Enc III (Z) I A ILYIN rămâi fericit în concepte abstracte, gândirea se îndreaptă spre "primele secțiuni** de judecăți și își desăvârșește ascensiunea în concret" fuziuni* de concluzii*) Gândirea subiectivă se predă puterii celor vii, obiectiv Conceptul) și devine elementul de autodeterminare rațională Voința este elementul autodeterminării raționale Dar, în primul rând, este elementul spiritului subiectiv, și în măsura în care își are originea inițial sub forma unei autodeterminari personale, directe, sentimentale, care poate fi rațională, dar poate avea un caracter accidental și subiectiv Voința bazată pe sentiment poate fi "unilaterală, nesemnificativă, rea * *); poate să nu corespundă căii raționale, esențiale ') a spiritului: bucurie și plăcere, rușine și frică ·) au un conținut accidental care nu crește imanent din ele, așa cum o cere natura minții), ci provine din in afara Între timp, autodeterminarea rațională trebuie să vină din voința însăși În încercarea de a aborda acest lucru, voința se concentrează pe un anumit conținut și se afirmă ca o atracție pasională care caută să-și creeze satisfacție) Opa se consideră un scop și își leagă interesul cu ea *); dar caută satisfacția deplină și, negăsind-o, încearcă să se ghideze prin intermediul reflecției gânditoare și a alegerii voinței În această luptă între diferite impulsuri, interese și înclinații, ea își dă seama în cele din urmă de asta *) Eps W ') Eps PI pentru USD *) Eps Sh) Eps III (r)) "Selbstbestimmung, ais ansich seiend* Ene III Italică Hegeia) Eps (Z) (Z)) Cf Ene III (Z) "") Eps IP - (Z) "") Eps IP ω) Ene Sh DOCTRINA LUI HEGEL DESPRE LUPUL LIBER '■ plenitudinea satisfacției, beatitudine *) - va fi atinsă numai atunci când scopul corespunde pe deplin esenței raționale de bază și universale a voinței Satisfacția totală este satisfacția spiritului ca întreg, luată sub forma totalității și universalității; pentru a atinge beatitudine, voința trebuie să coboare în acea ultimă adâncime a spiritului, care cuprinde întregul suflet tocmai pentru că posedă ultimele sale rădăcini absolute Numai voința care a coborât la acest nivel și s-a identificat cu esența atotpătrunzătoare a spiritului poate atinge satisfacția deplină: căci numai ea își poate crea în mod imanent propriul obiect, de care are nevoie pentru satisfacție; numai ea este substanța universală a sufletului; numai ea este liberă; numai ea poate avea autodeterminare absolută și liberă Doar ea este adevărata Voință Astfel, Voinţa este rezultatul concret al întregului drum *), străbătut de spiritul subiectiv În gura lui Hegel, aceasta nu este o schemă sau o frază, ci o teză plină de cea mai esențială semnificație Așa cum este imposibil să pătrunzi deloc în învățătura lui fără a înțelege natura Conceptului speculativ prin gândirea imaginativă, tot așa este imposibil să înțelegi ceva în filosofia sa a dreptului și a moralității fără a stăpâni natura concretă a Voinței Este necesar să acceptați cu

atenție deplină și serioasă toate instrucțiunile de bază ale lui, iar apoi vor fi dezvăluite următoarele Voința este sufletul uman în ansamblu, ajuns la nivelul autodeterminarii libere Ar trebui să se imagineze pe sine ca o ființă umană în toate trăsăturile și proprietățile ei esențiale, redus la o unitate armonioasă și supus celei mai profunde și elementare puteri a sufletului Această forță este mintea, ca o energie absolut bună și creativ a spiritului care se autodetermina În aceste definiții, fiecare termen trebuie să fie saturat cu o înțelegere vie, contemplativă Voința este integritatea organică a tuturor proprietăților esențiale *) Eps IP J J *) Comparați, de exemplu, Recht - I A ILYIN și activitățile umane; dar toate aceste proprietăți ale ființei umane sunt supuse stăpânirii profunzimii sale spirituale, transformate de aceasta și transformate în semnul ei supus "Естественная душа", съ ея опредѣленіями, и тѣло-образуютъ крайній предѣлъ внѣшнего предѣлъ внѣшнего предѣлъ внѣшнего предѣленіями; тъ матеріально-физиологическое обличие и выковываетъ и^ъ пространственныхъ, временхъ, временхъ ояній свое вѣрное орудіе, свой знакъ,- тѣлесный организмъ Воля есть " "sufletul real": "geniul eului" spiritual, liber în organismul său corporal Mai departe, este "conștiință", dar nu mai despărțit de obiectul său; este "Eul ideal interior", dar nu în sensul conștiinței empirice, ci în sensul autogândirii metafizice; este "reflecție infinită", întoarcerea creativă a Conceptului la sine Voința este "centrul identic al sufletului" în "certitudinea sa absolută"; creează legea obiectului și chiar mai mult: creează obiectul însuși; prin urmare, ea "este conștientă de sine" în obiect și cunoaște obiectul ca starea sa Voința este, în plus, acea forță "dezinteresată, vii obiect" care știe că subiectul și obiectul sunt doar moduri ale unei singure substanțe, Voința universală Este un spirit, "liber de alteritate", adică Rațiune, adică "Gândire intuitivă", pentru care a cunoaște înseamnă a crea Voinţa este ^Shielligentsia", care a luat fiecare obiect în profunzimea lui ^^^leaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa lui însuși într-o fuziune nouă, esențială; acest este "adevărul" inif al stării de cunoaştere x) miercuri Eps IP - Eps ii spirit Voința este una și întreagă, nivelul ei demn și acum căutând pentru ea o natură rațională și bună Calea spre-Idu "este deja calea obiectivului și, mai departe, - yzhtog spirit subiectiv Ea ■I\t -e treapta cea mai înaltă^inteligent-flMgtka *) Aceasta înseamnă că voinţa) DOCTRINA LUI HEGEL DESPRE FREE VOL (r) Există o stare specială a spiritului gânditor, una în care sufletul subiectiv al unei persoane este copt pentru acțiune, pentru creativitate, realizând atracția sa fundamentală și holistică Voința este spiritul în * * * * practic, dezvăluindu-și și creându-și impulsul scopului De aici rezultă că toți cei care separă sau se opun gândirii și voinței se înșală *) De fapt, voința este o specie de gândire: gândirea își dă înțelesul voinței și rămâne baza și substanța ei*) "Fără a gândi, nu poate exista voință, iar cel mai needucat este voință numai în măsura în care a gândit; animalul, dimpotriva, nu poate avea vointa tocmai pentru ca nu gandeste "') Vointa este o "minte ganditoare * *), si numai sub aceasta forma isi poate afirma libertatea) si sa-si comunice o adevarata și conținut demn) Căci adevărata stare a voinței este autodeterminarea, iar autodeterminarea adevărată și absolută este dată doar gândirii Autodeterminarea este esența voinței, viața ei, elementul ei, esențialul ei Autodeterminarea și pur și simplu vor coincide în înțelegerea lui Hegel O voință care este incapabilă să se determine la ceva este, în această măsură, o voință slabă, lipsă de voință, un fel de "putere slabă"; o voință care nu se determină pe ea

însăși, ci altceva, s-a hotărât deja să determine ceva altceva Autodeterminarea este acea funcție fundamentală a voinței, fără de care nu există voință și în prezența căreia voința are existență *) Cf Niet Eps PI și altele s) Cf Niet Ene I Eps III *) Cf Eps PI Rect *) "in Wahrheit ist das Denken das sich selbst zum Wfflen bestimmende und das Erstere bleibt diejSubstanz des Letzteren" Eps W (Z) Compară Recht Ph G ii ") Ene III (Z)) Recht) Rect) En III Rect Întrebări de filosofie, carte * și l Ilyin faptul că voința este autodeterminată * *): "se închide în sine* *), "se umple din sine" "își dă conținut" *) și se dovedește a fi "reflectată în sine" ') și " identic cu sine" *) Esența voinței este că ea se supune numai pe ea însăși ') și, contopindu-se cu ea însăși ·), rămâne "cu sine" *) Și asta înseamnă că voința este liberă): căci autodeterminarea nu este altceva decât libertatea însăși O voință care nu se determină în mod independent nu este o "voință", ci o "robie" realizată Aceasta, pentru Hegel, rezolvă și antinomia libertate-necesitate Voința în sensul său adevărat și deplin, voința rațională, este liberă deoarece libertatea constituie natura sa p), "conceptul sau substanțialitatea ei" a); libertatea este esența voinței) la fel cum gravitația este esența unui corp p), iar încrederea este esența conștiinței de sine c) Voința este liberă deoarece tinde să se raporteze numai la ea însăși și la nimic altceva c); este liberă deoarece independența față de orice altă ființă) constituie atmosfera ei Voința, trăind pe baza nivelul rațiunii, este îndreptat în întregime în propriile sale profunzimi și, prin urmare, posedă "adevărat infinit": "ea însăși este pre- !) Срв Епс III Redit Rei I J) "Rezolvarea în sine" Епс ПІ ·) "împlinindu-se" Ene Ш *) "dandu-se continutul" Ene Ш $ Recht * (r)) corect ·) Dreapta Срв Ph G ·) Dreapta ") Ene III - ") Ene III Corect Ph G Rei I M) Ene ПI (Z) m) corect и) Срв Dreapta si dr m) corect я) Ene IП (Z) m) corect USD da, corect DOCTRINA LUI HEGEL despre free ox(r) cânta" *); iar asta înseamnă că nu are o alteritate limitativă, dar în munca ei se întoarce la sine) Această răsturnare a voinței spre propria sa esență poate fi exprimată în așa fel încât să fie obiectul sărării ei, realizată printr-o dezvăluire rezonabilă și sistematică a esenței sale Ceea ce dorește voința rațională este propria sa esență, adică dorește autodeterminare completă și libertate absolută Este caracteristic unei voințe raționale ca "definiția", "conținutul", "scopul" și "existența" ei să fie libertatea) Voința însăși își stabilește un scop, iar scopul ei este însăși, adică libertatea ei Aceasta presupune că voința și-a recunoscut adevărata natură; că are ființă nu numai "în sine", ci și "pentru sine" O astfel de voință este o voință subiectiv matură: iese din sine, devine spirit obiectiv și își creează o "lume a libertății" - *) în societatea organizată, în drept, morală și stat Acesta este "conceptul" de voință: este gândirea rațională eliberată speculativ a omului, care luptă creativ spre plenitudinea satisfacției, adică spre libertatea absolută Voința este autodeterminarea rațiunii, care ea însăși s-a determinat la realizarea autodeterminării absolute Aceasta este esența voinței mature, sau "conceptul" ei Totuși, alături de starea matură a voinței, evident, sunt posibile și stări imature, inferioare Trebuie avut în vedere că "voința" este voința a unei persoane, o anumită stare integrală a unei ființe umane Aceasta înseamnă că o voință matură este o adevărată "imagine a lumii", permițând împreună cu ea "fenomene" imature și găzduind un dublu *) Recht - (r)) "nur in sich Zurückgekehrt ist" Recht *) Eps PI (Z) Dreptul *) Recht Recht ,) Eps IP (Z) I A ILYIN natura, speculativă sau infinită și empiric sau finit Voința, ca orice altă modificare a

Divinului, poate sta și acționa fie într-o formă nemanifestată, ascunsă, rămânând în adâncul ființei umane și afirmându-și natura doar "în sine" (an sich), fie într-o formă deschisă, realizată forma, la nivelul conștiinței și conștiinței de sine, - "în sine și pentru sine" (an und für sich) Totuși, în forma sa ascunsă, nemanifestată, "nedefinită", ea nu încetează să fie voință: rămâne, parcă, o forță "neutră", dar "infinit fecundată", o "sământă originară"*), care conține în ea însăși și producând din ea însăși "toate determinările și scopurile" Pentru a-și dezvălui și realiza esența, pentru a se realiza ca autodeterminare liberă, voința trebuie să accepte și să-și elaboreze esența empirică, să se atașeze de "ființă" , să devină o voință existentă și să depășească elementul existenței sale Abia atunci va dobândi sensul unei "imagine reale" formată dintr-o "esență" care și-a cucerit "existența"; abia atunci va deveni, în expresia lui Hegel, o "idee" a): pentru "conceptul" de voinţa şi "obiectul" voinţei vor coincide şi se vor transforma în identitate) Acest proces de maturizare a voinței este descris adesea de Hegel în așa fel încât "esența universală" ia forma unui fenomen "singur", iar voința "singurică", adâncindu-se în sine, își stabilește identitatea speculativă cu "voința generală" Acest proces depășește deja limitele spiritului subiectiv, deși începe în profunzimea lui Pentru a înțelege corect natura "voinței generale", este necesar să ținem cont de viziunea de bază a lui Hegel asupra vieții lui Dumnezeu și a lumii Conform acestei concepții, Divinitatea *) Cf Recht Hegel nu pare să acorde o importanță centrală acestei descrieri *) Vezi, de exemplu, Recht ; cf Recht și altele) Eps ui J j; cf Recht DOCTRINA LUI HEGEL despre free ox(r) este o singură "substanță universală" a tuturor ființelor, iar fenomenele lumii - lucruri și suflete, plante, animale și oameni - sunt subordonate "singularității", "accidentelor" sau, mai degrabă, "modurilor" acestei substanțe esența vie, iar individul intră în universal ca parte vie a acestuia; "universalul" este un element absolut real, creator, care pătrunde în toată "individualitatea", dar este ascuns în ea și individualizat prin limitele sale; aceste limite nu permite substanței libere să se elibereze și să apară în lume așa cum îi corespunde naturii Universalitatea liberă rămâne "doar o esență până când reușește să depășească elementul inert al alterității sau, ceea ce este la fel, până când "singularitatea" se realizează în el însuși esența sa universală și își renunță la puterea spirituală și absolută Atunci universalitatea încetează să mai fie "numai esență" și devine o "esență care apare" - identitatea "esenței" și "existenței", "conceptului" și "realității", adică o adevărată "imagine a lumii" sau o "idee" de trei ori reală Această ordine se desfășoară în lume la diferite niveluri, sau, ceea ce este același lucru, în "elemente" diferite Totuși, se dezvăluie cu o armonie deosebită în *moralitatea concretă, unde "voința individuală" se contopește cu "voința universală" ", iar în religia absolută, unde "sufletul credincios" acceptă "viața și iubirea unui singur Dumnezeu" Hegel a reușit să dea o expresie chibzuită și matură doar doctrinei vieții morale a oamenilor și a părăsit doctrina sistematică a religia sub forma unor schite grosolane Doctrina "universalului", ca totalitate vie, concreta, ramane deci, strict vorbind, proprietatea Logicii si Filosofiei sale de drept, acolo se dezvaluie in elementul de realitate, - gândire pură, divină, aici - în elementul voinței umane "reale" Voinţa universală este o stare specială a *) ELEMENTELOR Divine Vezi, de exemplu, Recht Ph G și A Ilyin în lume, și mai mult, tocmai în om Este o modificare a însuși Conceptul, Rațiunea sau gândirea speculativă Voința, ca rădăcină

substanțială a sufletului uman, este universală tocmai pentru că este o modificare a Sensului care se gândește pe sine *): căci gândirea, atât în activitatea sa, cât și în obiectul său, este universală Prin urmare, voința universală trăiește după ritmul și scopul Conceptului: ea creează voințe individuale din ea însăși prin intermediul "specificării"; ea intră în ele ca esența lor ascunsă, vie și le include în sine ca părți vii; are un scop universal și un obiect universal, - ea însăși și libertatea sa și, realizându-l, realizează identitatea între ea și fenomenele sale, adică voințele individuale ale oamenilor Aceasta înseamnă, în primul rând, că este necesar să se facă distincția între voința generală, ca "substanță existentă în sine", și voința individuală, ca "fenomen existent pentru sine" Numai identitatea lor concretă dă "adevăr", adică coincidența "substanței universale" cu "fenomenul individual", adevărata "voință universală", existentă "în sine și pentru sine" (an und fiir sich) voinţa generală" şi "voinţa individuală" au loc de două ori: prima dată în limitele spiritului subiectiv şi a doua oară în limitele "spiritului obiectiv" O persoană găsește în sine elementul divin rațional al voinței de două ori: mai întâi în viața sa închisă, conducându-l să se recunoască pe sine ca un liber arbitru individual, iar apoi în comunicare și viața socială, făcându-i pe toți oamenii să se recunoască ca un singur element speculativ al "spiritul poporului* La început, voința este "substanța în sine" a spiritului subiectiv Se ascunde în adâncul lui, ca "geniul sinelui său", ca "conceptul" său adevărat*) O persoană adesea nu știe acest lucru, nu vede și nu își recunoaște adevăratul în mod rațional *) Cf Eps PI Bogat Ph G Rei I ï) Comparați, de exemplu, Eps Recht și altele UCHKNIK GVGEL DESPRE FREE VOL natura volitiva; apoi se definește prin simțire și pasiune și pornește pe calea rătăcirii Totuși, această eroare nu poate schimba esența problemei; universalitatea autodeterminării raţionale rămâne natura ei adevărată, nu eliberată, ci, formal vorbind, datoria ei prestabilită)* Nu există nicio persoană fără gândire, aceasta străpunge în el deja în stadiul de percepție (Wahr-nehmen) și de conștiință Iar gândirea este deja o stare de universalitate Elementul spiritului, gândirea autodeterminată, rămâne "universal" chiar și în viața personală imediată a unei persoane Dar tocmai într-o astfel de viață se dezvăluie pentru prima dată diferența dintre voința universală, ca "substanță existentă în sine, și voința individuală, ca" fenomen existent pentru sine Voința însăși rămâne rezonabilă, universală și liberă'); dar în manifestarea ei se dovedește a fi o individualitate ruptă din substanță, "voința naturală directă"*) dar pe căile manifestării exterioare rămâne "finită" *) şi "formală" ') voinţă, plină de conţinut empiric divers ·) Acest decalaj dintre cele două voințe este vindecat, mai departe, în interiorul "spiritului subiectiv" prin faptul că voința finită, în căutarea satisfacției complete, se întoarce spre interior și își recunoaște esența infinit rațională Ea devine liberă - atât "de la sine", cât și "pentru sine"; ceea ce era esența ascunsă în ea devine o proprietate conștientă și un mod de viață al spiritului subiectiv Voința se determină ca întreg spre libertate și trece în Sfera "spiritului obiectiv" "") Mier Eps Sh } i *) Cf Recht Dreapta $ *) Dreapta *) Dreapta - ' Dreapta i A ильинъ Această trecere la "obiectivitate" înseamnă că esența rațională și universală a spiritului trebuie să devină chiar obiectul său universalitate și se vede într-o stare deosebit de contradictorie: ea însăși, ca forță substanțială universală interioară, se opune întregii mulțimi de "externe" existențe și este ea însăși limitat de limitele monadei subiective Alteritatea, aparent complet învinsă de spiritul

subiectiv, se ridică din nou în fața lui, iar aceasta necesită o mai multă eliberare de sine de el Voința subiectiv "liberă" și "universală" trebuie să devină obiectiv "liberă" și obiectiv "universală" Obiectivitatea la care se referă testamentul are un triplu caracter: în primul rând, este o multitudine de voințe individuale individuale, adică alti oameni; în al doilea rând, este un set de "lucruri naturale" care apar conștiinței, adică totalitatea acelor condiții naturale în care trăiește o persoană; în al treilea rând, este un ansamblu de nevoi și pulsiuni personale, umane, care se aprind în mod subiectiv comunicarea voinţei cu alţi oameni şi lucruri Toate acestea formează "materialul exterior" pentru existenţa unei voinţe subiectiv mature şi predetermină pentru aceasta calea ascensiunii ulterioare Această cale constă în faptul că voința trebuie să deschidă o natură rațională și universală în noile sale obiecte "obiective" și să realizeze în sine o universalitate și mai profundă, care este aceeași pentru toți oamenii care stau în conviețuire socială A realiza acest lucru înseamnă înlăturarea "contradicția" dintre subiect, deja rațional și universal, și obiect, venind sub forma unei multitudini nerezonabile de existențe individuale; înseamnă și a înlătura "contradicția" dintre conținutul universal, substanțial, maturizat în subiect, și în exterior DOCTRINA LUI HEGEL DESPRE FREE VOL(r) h forma ei a vieții sale - personală, finită și limitată Voința individuală știe că în sine (adică, izolat de ceilalți oameni și lucruri) este universală și rațională și, în plus, nu numai "în sine" (adică, în esența sa cea mai interioară, substanțială), ci și "pentru sine" (adică în conformitate cu conștiința de sine empirică a cuiva); acum ea trebuie să găsească aceeași universalitate la alți oameni, să recunoască în ei ceea ce a recunoscut în ea însăși și să recunoască că în ei trăiește și dezvăluie creativ același, unic element de autodeterminare rațională, care compune și propria ei esență Voinţa subiectivă trebuie să-şi recunoască identitatea speculativă cu alte voinţe subiective Trebuie să se convingă și să admită că multitudinea voințelor individuale este un "multiplu" doar în înfățișarea ei exterioară, în manifestarea ei; în esență, această mulțime nu este cu adevărat separată, ci formează o singură Universalitate, o singură voință universală, o singură voință universală, un popor spirit (Volksgeist) Această voință universală este acea substanță spirituală care intră în fiecare voință individuală ca esență vie și include toate voințele individuale ca organe vii În consecință, testamentul general își ridică numele de trei ori Este universală, în primul rând, pentru că este substanța unică a tuturor ființelor, Substanța însăși, Conceptul însuși, Înțelesul divin însuși Este universală, în al doilea rând, pentru că este esența atotpătrunzătoare a spiritului subiectiv, a tuturor stărilor și definițiilor sale interne Este universală, în al treilea rând, pentru că este un singur element rațional-volitiv, spiritual al multor oameni, al multor voințe individuale Aceasta este puterea voinței raționale comună tuturor oamenilor; totuși, "general" nu este în sensul că fiecare persoană are "propria sa voință", ci inteligent: toți oamenii sunt "aceeași abilitate spirituală"; dar în sensul că Voința este cu adevărat una, iar voințele individuale sunt esența ei modificări specifice Aceste "izolari" specifice ale unui singur lup universal IN ABSENTA ILYIN poate exprima natura ei divină cu mai mult sau mai puțină fidelitate Individul poate să nu cunoască, să nu fie conștient sau chiar să presupună că este un "fenomen" și "organ" al unei singure substanțe Totuși, această amăgire nu este capabilă să schimbe esența materiei: voința universală a spiritului național rămâne întotdeauna

substanța unei voințe individuale, dar, poate, o substanță ascunsă care există doar "în sine" Sarcina voinței individuale este de a realiza acest lucru și de a se recunoaște ca un organ al spiritului național: atunci își va înțelege identitatea cu voința generală și cu "ceilalți" oameni; atunci va înțelege că este liber de "alteritate" nu , numai în limitele proprii, ci și într-o ordine "obiectivă": pentru alți oameni sunt "co-orianele sale, unite cu ea printr-o singură esență substanțială Atunci spiritul subiectiv va deveni obiectiv liber atât "în sine" și "pentru sine" Așa se justifică aici corelația de bază a etapelor speculative: starea următoare este întotdeauna esența reală a etapei anterioare, bobul ei substanțial, ascuns în ea și desfășurandu-se din ea, ca din învelișul ei Potrivit acesteia, voința universală a spiritului poporului constă în fundamentul voinței subiective, dar voința subiectivă nu știe acest lucru și nu știe acest lucru decât atunci când se maturizează în interior la starea de voință rațională și intră în sfera "obiectivității" , adică a dobândit în sine un singur element rațional de gândire , care este liber de obiectul său pentru că ea însăși îl creează (sensul este imanent în gândire) și care este universal pentru că pătrunde substanțial întreaga lume interioară a monadei (voința este universalitatea rațională a monadelor sufletești) spiritul subiectiv trebuie să realizeze ceva mai mult: nu universalitatea "ontogenetică", ci "filogenetică" a voinței Aceasta înseamnă că universalitatea subiectivă a voinței este o expresie individuală a obiectivului (adică co UCHVNHE GEGVLYA DESPRE LIBERUL Arbitru social-spiritual) universalitate, realizată în specia individuală, ca organ al spiritului naţional Cu alte cuvinte: spiritualitatea rezonabilă a fiecărei persoane individuale este un "mod unic", o modificare specifică a "voinței generale" a poporului său Este clar că, de fapt, "voința universală" nu se opune deloc voinței individuale Luată în mod abstract, voința universală este o abstracție, o nedeterminare pură, indiferentă * *); așa cum voința individuală, în sine , este o abstracție, rea, izolată, imediat "Limitare personală Adevărul constă în unitatea lor Voința universală este compusă și este formată din voințe individuale în același mod în care principiul fundamental absolut este compus din părțile sale vii) voința individuală ascunde în sine acel element spiritual universal care trăiește "în toate și în fiecare" *) Adevărul stă, ca întotdeauna, în identitatea concretă a trei momente, universale ca început, ridicându-se deasupra fiecărui conținut dat, rezolvând totul în sine și reflectând la infinit *); special, ca început al distingerii, definirii și limitării); iar singularul, ca început, combinând în sine definiția semnificativă cu puterea reflectării infinite ·) Aceste trei momente de fuziune formează un sistem de voințe umane individuale care trăiesc ca un singur conținut universal, ridicat și asimilat; sau, ceea ce este la fel, ele formează o singură substanță a spiritului național, diferențiându-se și descompunându-se într-un sistem de voințe umane individuale Universalul intră în individ ca parte vie, iar individul conține universalul ca esență vie *) Recht , mier Mollai I *) Phăn , j *) Recht Recht ■) Recht și A Ilyin Sarcina spiritului subiectiv trebuie să fie acum clară: trebuie să realizeze și să asimileze această adevărată stare de lucruri Voința subiectiv-matură trebuie să "accepte" existența multor alte persoane și lucruri în același mod în care a acceptat cândva multe dintre stările sale mentale și corporale; trebuie să intre într-o atitudine creativă, perceptivă, simțitoare, flămândă, conștientă și de depășire față de ei, pentru a scăpa în aceasta de înclinațiile ei și pentru a deschide calea unei identificări raționale

cu obiectele sale; prin cunoaștere și voință, trebuie să sufere identitatea cu ceilalți oameni pentru a se recunoaște în ei și pe ei în ea însăși, și toți împreună - un singur spirit popular; și, în cele din urmă, ea ar trebui să creați *) viața într-un singur spirit național să-și asimileze cu adevărat voința universală și scopurile sale universale a) și să transforme mediul material al vieții oamenilor într-un corp supus al spiritului poporului Aceasta este calea către libertatea obiectivă a spiritului, se realizează numai prin conștientizarea și implementarea voinței generale ca "sursa tuturor voințelor individuale"*) Așa ia naștere doctrina lui Hegel despre drept, moralitate și moralitate Toate aceste etape ale spiritului obiectiv sunt, în primul rând, stări sau modificări ale voinței subiectiv mature, adică, rezonabil, liber și subiectiv universal Aceasta este ceea ce determină esența lor generică I A Ilyin *) Eps Sh - ') Eps IIL Recht *) "Quelle aller Eiuelner" Ph -G , Despre idealul social) Istoria mișcării consistente a partidului pe calea reformismului a fost descrisă de mai multe ori Mă pot referi aici la expunerea imparțială a lui Milhot în lucrarea sa La Démocratie socialiste allemande, unde acest proces este urmărit pas cu pas până în practic: în esență, mișcarea rămâne aceeași, doar tempo-ul ei se intensifică, pe măsură ce partidul ajunge la concluzia că activitatea sa practică în condițiile statului existent are nu numai valoare propagandistică, ci aduce și rezultate reale mai departe pe calea parlamentarismului și reformismului, pe care nu se mai poate opri Arborele verde al vieții și aici s-a dovedit să fie mai atrăgătoare decât teoria gri, chiar dacă era împodobită cu cele mai îndrăznețe perspective Pentru scopurile noastre, nu este necesar să spunem în detaliu această poveste a fluctuațiilor constante între reformism și revoluționism și victoriile constante ale primului asupra celui din urmă Vreau să mă opresc aici doar asupra acelui moment extrem de important în dezvoltarea socialismului german, pe care, în dreptate, ar trebui recunoscut Congresul Hanovrian din : aici pentru prima dată *) Vezi întrebarea Phil și psiho, carte P NOVGOROTSEV partea teoretică a programului de la Erfurt a fost sacrificată noilor tendințe Acest lucru a fost cu atât mai semnificativ cu cât congresul trebuia să obțină rezultatul opus: să condamne noile tendințe și să proclame inviolabilitatea programului Rezoluția propusă congresului de către Bebel conținea o declarație conform căreia partidul "nu are niciun motiv să-și schimbe nici programul, nici tactica, nici numele " und Grundforderungen" *) Prin aceasta s-a recunoscut că este imposibil să se vorbească a invariabilităţii programului, că doar propunerile fundamentale şi revendicările fundamentale ale Partidului au rămas neschimbate *) Doar extremiştii, reprezentanţii curentului revoluţionar, erau împotriva lui Nu mai puţin semnificativă a fost poziția adoptată de liderii partidului la congresul din Hanovra: ei nu au susținut atât puritatea dogmei, cât au încercat să îndepărteze acuzațiile de absolutism de la aceasta Dar aceasta însemna sacrificarea teoriei care stă la baza Programului de la Erfurt și care își are originea în Manifestul Comunist absolut, dar într-un sens relativ; Kautsky a susținut că teoria colapsului a fost pur și simplu impusă marxismului de către criticii săi și că nu a fost inclusă în Programul de la Erfurt Protokoll über dieVerhandlungendesPT der SDPD Abgehalten zu Hanno-ver S Vezi sugestia lui Stolten și răspunsul lui Kautsky, ProtokolL, SS și , OЯЪ PUBLIC IDKAL J T luat relativ; de îndată ce suntem atacați într-un fel, auzim imediat: ah, asta s-a înțeles relativ Cu toate acestea, retrăgându-se în esență din revizionism, liderii

partidului nu au vrut să accepte concluzia lui finală: respingerea revoluției sociale, care avea să pună capăt tuturor nenorocirilor proletariatului, care să-i aducă victoria definitivă Lui Bebel i s-a părut că o asemenea negație va distruge toată lucrarea lui anterioară*) Părea imposibil să stai pe terenul reformismului dacă nu promitea o revoluție finală înainte Iar la congresul din Hanovra, două vederi, revoluționară și reformistă, s-au ciocnit brusc După cum a spus pe bună dreptate David, întrebarea era cum să ridice semnificația fundamentală a lucrării pentru prezent "Hoch das Banner der Hoffnung nicht nur aufeine tessere Zukunft, sondern vor aliem und in erster Linie auch auf eine tessere Gegenwartl" Din acest punct de vedere, lucrarea pentru prezent părea "nu paliative, ci pietre de temelie pentru marea clădire a lui" viitorul" ') Apoi, chiar și pe terenul unei societăți reale, procesul de democratizare și socializare părea posibil, iar victoria finală a socialismului a fost înfățișată nu ca o tranziție bruscă la noi relații, ci ca veriga finală a unei lungi evoluții *) Dar este destul de evident că o astfel de viziune, în timp ce dezvoltă constant punctul de vedere al statului de drept, care a stat la baza celei de-a doua părți a Programului de la Erfurt, a răsturnat în același timp poziția socialismului absolut, așa cum a exprimat Kautsky la congres "Dacă capitalismul", a spus el, "poate genera din el însuși o tendință de a elimina sărăcia și de a construi *) Protocol, S) Ibid SS ,) Din cuvintele lui David, Protokoll, S *) Din discursul lui David, Protokoll, SS> - p Novgorodtsev clasa muncitoare la un nivel superior, atunci lupta noastră ar fi de prisos; în acest caz nu am fi reușit niciodată să organizăm clasa muncitoare în lupta împotriva sărăciei Căci tocmai pentru că arătăm clasei muncitoare că sărăcia ei nu este un fenomen trecător sau accidental, ci că se bazează pe natura capitalismului, că tu reușești să organizezi și să ridici proletariatul " ■ Aici reiese clar ideea că singura valoare salvatoare este revoluția socială, care, ca afacere a clasei muncitoare, o va conduce imediat la putere, dominație și fericire Capitalismul nu are putere să facă nimic și există o întreagă prăpastie între el și socialism Tocmai această dogmă l-a împiedicat pe Kautsky să accepte ideile lui Bernstein, tocmai această dogmă l-a forțat pe el, pe Bebel și pe toți marxiştii ortodocși să insiste că principalul lucru este scopul final Această idee a scopului final a devenit un fel de fetiș pentru partid, ceea ce i-a dat lui Auer un motiv să-și ridiculizeze camarazii de la același congres hanovian pentru credința lor în puterea atotputernică a "steagului cu scopul final atârnând de el" * *) Cu toate acestea, o semnificație mai reală decât această utopie au fost concluziile practice la care a ajuns Congresul Hanovrian Și apoi același lucru s-a întâmplat la Congresul de la Erfurt După ce au acordat respectul cuvenit teoriei și lui Marx, repetându-și cu reverență preceptele, apoi s-au îndreptat către munca practică și au uitat de ele Așa cum oamenii vechiului cult, după ce s-au îndepărtat în interior de el și păstrându-și doar devotamentul obișnuit față de el, repetă mecanic cuvintele împietrite ale vechii rugăciuni înainte de a-și începe munca obișnuită, așa fac de obicei social-democrații germani la congresele lor După ce s-au înclinat în fața lui Marx, trec apoi pe lângă el la cerințele pe care le pune viața O Protokoll, S x *) Protocol, S DESPRE IDEALUL PUBLIC De fapt, ce a însemnat rezoluția adoptată de congresul hanovrian la propunerea lui Bebel în acea parte care vorbea despre munca practică a partidului "Pentru a atinge scopul, partidul folosește toate mijloacele care sunt de acord cu opiniile sale fundamentale și îi promite succes Fără a se flata de esența și

caracterul partidelor burgheze, reprezentând și apărând statul și ordinea socială existente, nu respinge un discurs general cu acestea în cazuri individuale, atunci când este vorba de întărirea partidului în alegeri, extinderea drepturilor politice și libertate în alegeri, sau despre gravă îmbunătățirea poziției clasei muncitoare și promovarea obiectivelor culturale, ori lupta împotriva aspirațiilor ostile muncitorilor și poporului"*) Având în vedere această perspectivă largă a înțelegerilor cu partidele burgheze, care îi introduce practic pe social-democrați în întreaga opera culturală a statului existent, este greu de spus unde este linia de diferență între social-democrații ortodocși și bernsteinieni Este curios de observat că Liebknecht chiar și la acest congres, ca întotdeauna mai implacabil decât Bebel, a obiectat ferm și apoi a votat împotriva acestei părți a rezoluției În opinia sa, tacticile pe care Bebel a avut în vedere să le sancționeze sunt pernicioase, întrucât pot duce la abandonarea solului luptei de clasă') Ar putea exista opinii diferite cu privire la gradul de perniciozitate al acestei tactici; Bebel și majoritatea congresului, după cum a arătat votul, au gândit diferit despre asta Dar că o astfel de tactică de acord a rupt teoria luptei de clasă era fără îndoială Aceasta a fost doar concluzia necesară și finală din partea a doua a programului Arrowth și, în același timp, lovitura finală a primei sale părți, teoretice Era clar că practica x) Protokoll, S: , *) Protocol, S Întrebări de filosofie, carte , P NOVGOROTSEV Poziția teoretică luată de partid la Congresul de la Hanovra ar trebui să implice o schimbare a fundamentelor teoretice ale credo-ului partidului Congresul însuși a simțit acest lucru atunci când a adoptat amendamentul lui Stolten, care propunea omiterea din rezoluție a cuvintelor referitoare la invariabilitatea programului Impresia generală a textului rezoluției este completată de declarațiile lui Vollmar, Auer și David că consideră rezoluția destul de acceptabilă și că însuși Bernstein este gata să o semneze Dacă însă în rezoluție au rămas vechile cuvinte sacramentale: "partidul stă acum, ca înainte, pe baza luptei de clasă, potrivit căreia emanciparea clasei muncitoare nu poate fi decât treaba ei", aceasta, în legătura cu prevederea ulterioară privind acordurile cu partidele burgheze, părea o afirmație pur teoretică din care nu se pot deduce consecințe practice Dacă, totuși, ținem cont de faptul că, în urma înțelegerilor cu partidele burgheze, posibilitatea "unului serios ameliorarea poziţiei sociale a clasei muncitoare" este admisă, atunci trebuie admis că acuitatea izolării de clasă este complet ştearsă de această presupunere Disputele dintre revizioniști și radicali nu s-au încheiat însă cu congresul hanovrian Dar, deși după aceea* au continuat și au luat adesea forme foarte violente, baza practică pe care ambele grupuri au convenit în Rezoluția de la Hanovra nu mai era pusă la îndoială Aceste dispute în sine au căpătat un caracter mai degrabă teoretic, iar cutare sau cutare întorsătură a lor li se părea conducătorilor practici ai partidului că nu are o importanță serioasă Deja la Congresul de la Lübeck din , dezbaterea asupra revizionismului, legată de această dată de activitățile lui Bernstein, a transferat întreaga întrebare pe "terenul dezacordurilor despre principii, despre limitele autocriticii permise în partid și despre formele de polemică vizată !) ProtokoU, SS , , DESPRE IDEALUL PUBLIC fundamentele marxismului Acest caracter teoretic al controversei, care a împărțit social-democrații germani în două grupuri ostile, a fost și mai clar la Congresul de la Dresda din Amărăciunea oponenților în dispută, care a fost exprimată la acest congres într-o serie de scene zgomotoase și scandaloase, se datorează în mare măsură faptului că cearta reciprocă

dintre revizioniști și radicali a fost agravată aici de acuzații și atacuri personale Însă în spatele acestui zgomot și ceartă personală amară, nu exista nicio diferență serioasă în chestiuni practice Adevărat, Rezoluția de la Dresda, conform ideii redactorilor săi - Bebel, Kautsky și Singer - trebuia să corecteze impresia că la Hanovra inviolabilitatea programului partidului a fost sacrificată revizioniștilor Prin urmare, aici punctul de vedere de clasă a fost subliniat mai puternic, iar politicii de reconciliere cu sistemul existent prin reformarea acestuia i s-a opus ideea de cucerire a puterii politice, de depășire a adversarilor și, cât mai curând posibil, de transformare rapidă a societății burgheze într-una socialistă S-a condamnat efortul "de a ascunde contradicțiile de clasă tot mai mari pentru a facilita apropierea de partidele burgheze" Însemna aceasta însă că partidul se îmbarcă din nou pe terenul ireconciliabilității de clasă, atât de hotărât abandonat în virtutea rezoluția congresului hanovrian? explicație autentică a lui Bebel, făcută de acesta la Congresul de la Amsterdam din și distrugând toate îndoielile pe această temă: "conform rezoluției de la Dresda, este posibil să mergem în orice moment împreună cu partidul burghez în pentru a obține un anumit rezultat cultural; rezoluția respinge doar o asociere îndelungată, cu sacrificiu mânca sau amână *) Vezi explicațiile lui Kautsky, Protokoll über die Verhandlungen des PT der SDPD Abgehalten zu Dresda SS -) Vezi Rezoluția de la Dresda, Protokoll, SS - * P NOVGOROTSEV Dar dacă este așa, atunci condamnarea aspirațiilor revizioniste făcute la Dresda a căpătat un caracter atât de abstract încât revizioniștii de seamă precum Vollmar și Auer, Heinrich Braun și Heine au putut accepta fără ezitare rezoluția de la Dresda L-a rănit doar pe teoreticianul inveterat Bernstein, care a votat împotrivă rezoluția cu foarte puțini dintre susținătorii săi *) Într-adevăr, de ce ar trebui Vollmar, Auer și alte figuri practice să respingă Formulele, care nu leagă partidele în niciun fel? numai prin aceea că a reamintit partidului scopul său final amendamentele lui Legien, care propunea completarea rezoluției lui Bebel, Kautsky și Singer cu cuvintele că Fracțiunea parlamentară a social-democraților "trebuie să contribuie energic la dezvoltarea legislației sociale și la îndeplinirea sarcinilor politice și culturale ale clasei muncitoare "*) Această adăugare a pus în evidență necesitatea muncii pozitive în parlament și, în consecință, a cooperării active cu grupurile burgheze La urma urmei, Bebel a spus că pentru a obține un succes real în *) Internationaler Sozialisten-Kongress zu Amsterdam Anhang (Die Verhandlungen der Kommission) S Cf Declarația lui Bebel la adunarea generală a congresului de la Amsterdam, S) Vedeți rezultatele apelului nominal Protocol, S S - Vezi, de asemenea, explicațiile interesante ale lui Vollmar și Auer, care au apărat revizionismul, dar au acceptat rezoluția ca având, conform redactorilor ei, să aducă pacea și unitatea partidului și practic nu ridică dificultăți, ibid SS și ·) Amendamentul Legien nr (vezi Protokoll, S) conține Rezoluția de la Dresda DESPRE IDEALUL PUBLIC în fiecare caz dat este necesară sprijinirea partidelor burgheze * *) Astfel, practic, nimic nu s-a schimbat în tactica de partid Partidul a rămas fidel cerințelor practice ale programului său, aderarea pe care revizioniștii au subliniat-o atât de caracteristic la congres (Bernshtein) Dacă congresul ar dori cu adevărat să tragă toate consecințele practice din punct de vedere al clasei revoluționare, ar trebui să adopte o cu totul altă rezoluție, așa cum a subliniat unul dintre membrii săi la congres: "dacă este corect să vină o catastrofă, apoi tactica noastră conștientă anterioară; dacă trebuie să vină o

catastrofă, atunci vom lucra pentru catastrofă, și nu pentru construirea consecventă a unei societăți socialiste " rezultatul a fost că, după ciocniri furtunoase și lupte aprinse, rezoluția de la Dresda a fost adoptată cu o mare majoritate de de voturi împotriva II Au mai trecut șase ani, iar la congresul de la Leipzig din partidul a revenit din nou la rezoluția de la Dresda, pentru a-și imprima în sfârșit semnificația teoretică Confirmarea rezoluției de la Dresda a fost aici rezultatul unei simple întâmplări S-a dovedit că, printre alte propuneri, a fost adoptată o propunere care emana din primul cartier Berlin și condamna toate alianțele cu liberalii, având în vedere "lungul lanț de trădare a liberalismului în interesul muncitorilor" *) *) Vezi citatul de mai sus și procesul-verbal al Congresului de la Amsterdam, S a) ProtokoU, S *) ProtokoU, S *) A se vedea procesul-verbal al Congresului de la Leipzig, S , pentru textul integral al propunerii p Novgorodtsev partidul muncitoresc, pe care, desigur, majoritatea congresului nu l-a putut avea în vedere și care, dată fiind poziția luată de partid, era practic imposibil Greșeala a fost corectată chiar a doua zi din inițiativa revizioniștilor, care au cerut printr-o neînțelegere un nou vot asupra formulei adoptate cu o zi înainte La al doilea vot, Formula a fost respinsă Dar aici s-a adăugat o nouă complicație: în presa liberală, respingerea rezoluției radicale care pretindea ruptura cu partidele burgheze a fost înțeleasă ca o victorie decisivă a revizioniștilor, ca o respingere a rezoluțiilor de la Dresda Având în vedere acest lucru, radicalii au propus să confirme rezoluția de la Dresda, dar de data aceasta revizioniștii nu s-au opus deloc la ea *) Propunerea a fost adoptată în unanimitate și, după cum reiese din declarația reprezentantului revizionist care a vorbit pe această temă, unitatea partidului s-a dorit să fie mărturisită de această unanimitate Astfel, rezoluția de la Dresda, dintr-o directivă tactică, s-a transformat într-un steag al unității de partid, în fața căruia se înclină fără dispute și fără raționament, ca în fața unei amintiri sfinte a trecutului Am ajuns aici în acel punct al dezvoltării socialismului german în care ne putem opri Soarta lui ulterioară este o serie de victorii treptate ale ideilor reformismului asupra teoriei vechiului revoluționism Lupta Partidului în Reichstag și în landtag-uri și combinațiile complexe ale campaniilor electorale introduc treptat social-democrații în politica practică, iar această contactare vitală și directă a statului modern este mai mult decât partea liderilor de partid de pe ziua curentă Vechiul spectru al unei revoluții sociale, urmat de un paradis pământesc, se estompează și dispare în fața sarcinilor reale ale vieții "La Protokoll, S) Vezi propunerea lui Dittmann și motivarea ei, Protokoll, SS - (r)) Protocol, S OBIECTUL IDEALULUI PUBLIC Este necesar să spunem că această mișcare a vieții s-a reflectat și în doctrina marxistă? Am avut deja ocazia să observăm cum, la Congresul de la Hanovra, Bebel și Kautsky au negat teoriile sărăcirii și ruinei Nu poate exista nicio îndoială că acestea au fost concesii directe către revizionism - sau, dacă preferați, către o nouă experiență de viață La urma urmei, nu a fost întâmplător faptul că vechea doctrină a insistat pe teoria sărăcirii și ruinei Era o psihologie particulară, dar firească, a marxismului originar, bazată, în plus, pe formulele sale dialectice despre lupta și schimbarea contrariilor Așa cum susținătorul rus al marxismului descrie foarte exact această psihologie, ea a apărut din primele observații asupra puterii în creștere a capitalului și a sărăcirii tot mai mari a maselor "Observatorul se întreabă: nu sunt aceste mase înnebunite de sărăcie, smulse de pe pământ, tocmai de forța nenorocirilor lor, la o energie

incomparabil mai mare? În plus, ei sunt acum, prin cursul producției în sine, mutați împreună, în formațiuni mari, în timp ce înainte săpau și lucrau separat; pot impresiona prin cantitatea lor, acordul lor Și dacă da, începutul îmbunătățirii nu se află chiar în nenorocirile Și atunci de ce să nu-ți dorești ca distrugerea să se desfășoare cât mai curând posibil până la capăt, pentru ca nenorocirile să crească până la insuportabilitate La urma urmei, nu contează, nu există întoarcere, rămâne doar să mergem din ce în ce mai departe pe acea linie, care a fost împinsă de combinația de condiții fatale - Iată o psihologie profund de înțeles, sublimă și dureroasă care a creat celebra Verelendungstheorie, teoria sărăcirii fatal necesare, a morții economice, prin care trebuie să treacă muncitorii pentru a realiza un viitor mai bun Și aici este terenul fertil pentru formula dialectică a transformării Cu cât această situație este mai gravă, cu atât mai profundă este negarea a ceea ce are nevoie o persoană, cu atât este mai aproape de o cotitură, de acapararea capitalului care o asuprește, care ar trebui să-i constituie bunăstarea *)) R Vipper, Eseuri despre teoria cunoașterii istorice M P - P NOVGORODTSEV Că așa a fost tocmai psihologia "Manifestului Comunist" și "Capitalului", nu poate exista nicio îndoială Dar merită să citiți cele mai recente lucrări ale marxismului pentru a vedea cât de departe s-au îndepărtat de simplitatea originală a formulelor marxiste Și aici nu este nevoie să ne referim la ereticul Bernstein, este suficient să arătăm la Kautsky, acest gardian recunoscut al tradițiilor marxiste Deja în comentariul său la programul Earorth, care a apărut pentru prima dată în , găsim afirmații atât de puțin în acord cu spiritul marxismului, precum cele pe care membrii prudenti ai claselor conducătoare, care se ridică deasupra intereselor momentului, le pot înclină într-o oarecare măsură spre protecția muncii *) că Ca urmare a luptei de clasă și a câștigurilor ei, relațiile economice ale proletarilor se îmbunătățesc în general, deși doar ușor și încet Adevărat, Kautsky însoțește această ultimă afirmație cu condiția: "dacă se îmbunătățesc deloc", și apoi dezvoltă ideea că înălțarea economică a proletariatului rămâne în urma ascensiunii sale morale, de unde se naște sentimentul de nemulțumire Dar este posibil să recunoaștem marxismul autentic în toate acestea? Nu mai puțin inovator este conținut în binecunoscutul răspuns lung la Bernstein, care a crescut la dimensiunea unei cărți întregi Paragrafe întregi sunt dedicate aici pentru a demonstra că nici teoria colapsului, nici și a sărăcirii în sensul în care Bernstein le respinge , "J Dar aceasta este în esență o respingere a elementelor esențiale ale marxismului, deși o respingere condiționată, deoarece într-un anumit sens Kautsky încă se agață de vechea dogmă *) Kautsky, Das Erfurter Program ín seinem grundsätzlichen Teii erläutcrt Zehnte Auflage Stuttgart S Este interesant să comparăm cu aceasta filipicile arzătoare ale lui Marx împotriva capitaliştilor din volumul I al Capitalului, în paragrafele despre lupta pentru o zi normală de muncă Ibid S s) Kautsky, Bernstein und das sozialdemokratische Programm, Stuttgart* OBIECTUL PUBLIC IDEAL mu') Dar forma în care această veche dogmă este păstrată printre fanoticii contemporani ai ortodoxiei poate fi judecat cel mai bine din acea scurtă formulă pentru teoria sărăcirii pe care Kautsky a dat-o la Congresul de la Lübeck "Această teorie", a spus el aici, trebuie înțeleasă "ca o tendință, și nu ca un adevăr absolut; trebuie înțeleasă în acest fel: capitalul trebuie să se străduiască să-și mărească plusvaloarea și, în consecință, să facă starea proletarului mai mare și mai mizerabil Dar însuși Marx a subliniat aspirația opusă, el însuși a fost unul dintre campionii

protecției muncii și unul dintre primii care a subliniat importanța sindicatelor muncitorilor El a dovedit în acest fel că acest lucru tendinţa (spre sărăcire) este absolut necesară, nu duce la ceva cu o necesitate absolută pentru asuprirea muncitorului"') Dacă cuvintele citate nu ar fi venit de la Kautsky, ele ar fi putut fi confundate cu lapsus linguae al unui vorbitor răvășit Dar, după cum se poate vedea din acordul complet asupra acestui punct dintre Kautsky și Bebel, această nouă interpretare a doctrinei lui Marx găsește un sprijin foarte autoritar în Partid La asta a ajuns până la urmă teoria sărăcirii În locul legii imanente a dezvoltării capitaliste, care, cu fatalitate inevitabilă, duce la o deteriorare a stării muncitorilor, ea a devenit o simplă tendință care poate fi contracarată Kautsky, desigur, crede că în condițiile sistemului capitalist această opoziție este limitată în anumite limite și că numai socialismul poate stabili adevărata "pace socială" Dar dacă o asemenea poziţie era clară în teoria vechiului marxism, care insista asupra Fatalului *) C Recenzia lui Struve în Archiv fUr soziale desetzgebung und Sta-tistik al lui Braun bd XVI, , s urm) Protokoll Uber die Verhandlungeu des PT der SDPD Abgehalten su Lübeck S ·) Vezi discursul lui Bebel la Congresul de la Lübeck, Protokoll, S η NOVGOROTSEV în cursul proletarizării, la Kautsky devine cel puţin nedovedită Dacă cei cu adevărat prudenti și mai presus de interesele momentului, membrii claselor conducătoare ajung la conștientizarea necesității unei opoziții serioase la tendința de sărăcire? Dacă această tendință nu are o semnificație absolută și dacă este posibil să luptăm împotriva ei pe baza capitalismului, unde este dovada că această luptă nu poate avea un rezultat favorabil? Evident, aici teoria lui Kautsky se apropie periculos de învățăturile eretice ale lui Bernstein și devine atât de slabă pentru concluziile socialismului, încât ne amintim involuntar remarca lui David despre "sărăcia teoriei sărăcirii"') această internă Contradicția autorului Capitalul, care a constat în recunoașterea simultană a teoriei absolute a sărăcirii și a semnificației reale a legislației sociale, este prezentat ca o doctrină coerentă și unificată, în deplin acord cu evoluția ulterioară a marxismului Așa are loc adaptarea vechii dogme la noile cerințe ale vieții Unde se va opri acest proces este greu de prevăzut În ultima vreme, pe baza unui fundament factual mai amplu, unii critici ai marxismului au ajuns la concluzia că modul de producție capitalist nu conține un antagonism invincibil, că poate conta pe un timp nelimitat de existență și nu va muri niciodată moarte naturală d) Aceasta este o dezvoltare ulterioară a acelor prevederi pe care Bernstein le-a exprimat atât de insistent: "dacă victoria socialismului este o necesitate imanentă, atunci ea trebuie să se bazeze pe dovada inevitabilității eco-ului !) Vezi raportul Congresului de la Lubeck (ProtokoU, S) !) Tugan-Baranovsky criza industriala SPB Ed al doilea - Pentru un rezumat al acelorași opinii, vezi cartea sa: Fundamentele teoretice ale marxismului, capitolul IX Prima ediție Ediția a treia OBIECTUL IDEALULUI PUBLIC prăbușirea comică a societății moderne Această dovadă nu a fost încă dată și nu poate fi dată* x) Tugan-Baranovsky crede că se poate dovedi exact contrariul Această viziune, venită din rândul marxiştilor, arată cel mai bine în ce direcţie se mişcă gândirea critică modernă: fatalismul naturalist al doctrinei marxiste se îndepărtează, iar predicarea unei lupte conştiente şi active pentru un viitor mai bun capătă o importanţă capitală La socialiștii germani se observă aceeași tendință, care îndepărtează treptat întreaga direcție de la vechiul marxism Și, în același timp, caracterul practic al politicii zilei este din ce în ce mai inculcat în

sufletul social-democrației germane moderne Vechiul banner cu scopul final încă flutură, dar cât de departe este de realitate! Descriind "Programul de la Erfurt", am ajuns la concluzia că părțile sale teoretice și practice sunt în contradicție acută și ireconciliabilă Acum, pe baza referințelor pe care le-am citat din istoria dezvoltării ulterioare a social-democrației germane, vedem că calea de ieșire din această contradicție constă în respingerea fundamentelor teoriei în favoarea nevoilor practicii Esența adevăratului marxism, așa cum este exprimată în prima parte a Programului de la Erfurt, constă în absolutismul atât a fundamentelor, cât și a concluziilor sale Теорія концентрации капиталовъ, теорія обнищанія и теорія возрастанія противорѣчія противорѣчій и адстанія и адстанія и теорія концентрации капиталовъ ъ теории имѣютъ у Маркса значеніе абсолютныхъ и непреложныхъ законовъ капиталевя, капиталютныхъ ящихъ съ Фатальной необходимостью къ крушенію капитализма и торжеству абсоламостью къ крушенію капитализма и торжеству абсоголаюстнаголю În prezent, social-democrații germani înțeleg toate aceste teorii numai Ch) Bernstein Eseuri despre istoria și teoria socialismului Tradus de Steinberg St Petersburg P V NOVGORODTSEVA într-un sens relativ: legile imuabile ale dialecticii lui Marx se transformă în tendinţe de dezvoltare istorică pentru ei Aceasta este o schimbare radicală; acesta este prăbușirea vechiului marxism Tocmai așa a înțeles Bernstein poziția socialismului Partidul nu a fost de acord cu el: nu voia și nu se putea despărți de vechiul ei steag, pe care trebuia să-l păstreze ca credință tradițională, ca vis cel mai înalt Dar acest veche stindard nu are altă influență asupra activității practice a partidului, cu excepția încetinirii ritmului de adaptare a acestuia la condițiile de acțiune din statul existent Tactica partidului nu provine din utopia socialismului absolut, nu din teoria luptei de clasă ireconciliabile și dușmănia anarhistă față de stat, ci din teoria socialismului relativ, care intră într-un armistițiu cu forțele istorice și se găsește într-un stat de drept terenul firesc pentru "creșterea în viitorul stat socialist" Din acest punct de vedere, statul modern încetează să mai apară ca un instrument de dominare a oricărei clase ("Herrschaftsinstrumenteiner Klasse"): apare ca un "aparat de guvernare a țării" ("Verwaltungsapparat ei-nes Landes") și de aceea statul modern nu trebuie distrus, ci doar transformat Lupta de clasă nu este negata, dar chiar și ea este recunoscută doar ca o tendință, doar una dintre laturile procesului istoric, alături de care există o altă latură: posibilitatea cooperării de clasă bazată pe ideea unui național comun cauză După cum am arătat, a doua parte a Programului de la Erfurt ar fi complet de neînțeles fără această idee Dar dacă da, atunci trebuie să admitem că social-democrația germană modernă în activitatea sa practică se află pe terenul teoriei ruso-hegeliene *) Expresia lui Edmund Fischer în articolul: Staat und Sozialdemokratie în jurnal Sozialistìsche Monatshefte ΐ I * (r) · I, S ι -Cf reflecţiile corespunzătoare ale lui Bernstein în cartea sa: Die Voraussetzungeri des Sozialismus S; i f£î Demokratie und Sozialismus OH PUBLIC IDEAL(r) ΐ rii a statului de drept, și nu pe baza învățăturilor lui Marx și Engels cu privire la lupta de clasă, care ar trebui să ducă la distrugerea statului modern și la înlocuirea lui cu un stat apatrid Este de la sine înțeles că teoria ruso-hegeliană a statului de drept este preluată de socialiștii germani în noua modificare în care este acum acceptată și în noul liberalism, adică cu eliberarea sa din învelișul individualist; Din el rămâne doar nucleul său principal: credința sa în statul de drept, ca garanție a cooperării și interacțiunii diferitelor clase sociale, ca

bază necesară pentru îmbunătățirea ulterioară a vieții sociale Dar tocmai acest nucleu, prin valoarea creatoare a gândirii investite în el, distruge complet nihilismul juridic al teoriei de clasă a statului Respingând dogmatismul sectar, Marx și-a supus învățătura judecății istoriei Gândind la soarta socialismului german, nu se poate decât să se ajungă la concluzia că în Germania judecata istoriei asupra doctrinei lui Marx a fost deja finalizată: a intrat în arena largă a mișcării muncitorești și, cu sloganurile sale promițătoare, a suflat mare putere în rândurile puternicei armate a social-democrației germane, dar după câte decenii În cursul luptei practice, s-a dovedit că partidul, inspirat de preceptele lui Marx, mergea de fapt pe calea prevăzută nu de Marx și Engels, ci de Rousseau și Hegel Social-democrația germană s-a schimbat dintr-o organizație revoluționară ireconciliabilă într-una dintre forțele politice legale care investesc într-o cauză istorică comună și conduc această cauză pe baza cooperării comune create de un stat de drept modern Teoria de clasă a ajutat proletariatul să-și închidă mai îndeaproape rândurile, dar nu l-a smuls din calea istorică comună a construirii statului și nu i-a creat noi căi și mijloace de luptă politică p Novgorodtsev Acest istoricism practic al social-democrației germane trebuie să conducă și la o altă concluzie foarte importantă: "creșterea în viitorul stat social", conform acestei noi viziune istorică a socialismului, este împărțită într-un număr de reforme separate, iar cea mai înaltă dintre acestea reforme, care только можно представить въ этомъ историческомъ движенiи, не будетъ конечною и пречною этомъ историческомъ движенiи, чудомъ общаго преображенiя, достигаемымъ всемогуществомъ соцiальной революцiной революцiной революцiной революцiной революцiной революцiной революцiной революцiнiя Тастигаемымъ всемогуществомъ вовсе невозможно себѣ представить ль есть ничто, движение - все Și cât de departe este Kautsky de el când, în opoziție cu Bernstein, el spune că "obiectivul ultim" este necesar pentru fiecare partid, nu ca încheiere a dezvoltării sociale, care nu are nici scop, nici scop ultim, ci ca limita ultimă a acțiunilor sale practice (ais Endzweck ihres praktischen Wirkensu) *) Contradicțiile de clasă vor fi abolite, alte contradicții vor rămâne, chiar dacă doar acelea care se fac simțite atât de dureros și ascuțit în limitele socialismului modern Dominația de clasă va fi distrusă, vor rămâne alte forme de dominație, chiar dacă numai cele care sunt inevitabile pentru organizațiile socialiste moderne Plinătatea fericirii absolute, armonia cerească, libertatea necondiționată, pacea inviolabilă - este o utopie Dar dacă perfecțiunea absolută a viitorului se dovedește a fi un scop de neatins, atunci sarcinile relative ale prezentului sunt înaintate cu atât mai mult Viața nu așteaptă, trebuie să fie și acum este aranjată cât mai bine Nu te poți gândi la asta dacă mâine vine eliberarea completă de toate dezastrele Dar dacă este clar că nu va veni, toate eforturile sunt concentrate pe nevoile acelor x) Kaustky, Bemtsein und das sozialdemokratische Programai Stuttgart S OBIECTUL PUBLIC IDEAL al naibii de zi Și acum vedem cum social-democrația germană, uitând de scopul său final, s-a dedicat complet sarcinilor curente și următoarelor afaceri Dacă punem întrebarea ce face, dacă pregătește revoluția finală sau politica următoarei afaceri, nu poate exista nicio îndoială în răspuns: revoluția finală este doar în teorie, în program, în vis , toată munca reală a Partidului se desfășoară în domeniul sarcinilor reale ale zilei curente Păstrătorii vechilor tradiții ale marxismului interpretează, desigur, cea mai recentă evoluție a marxismului în felul lor Dacă e să-l credem pe șeful și cel mai învățat

dintre ei, Kautsky, nimic nu s-a întâmplat cu marxismul: totul este așa cum a fost, așa cum este Modificările se referă numai la detalii și detalii Kautsky introduce activitatea partidului în limitele statului existent și politica de reforme sociale în cadrul vechiului marxism Statul democratic este, din acest punct de vedere, pregătirea pentru revoluția socială; "a crește în socialism" nu înseamnă altceva decât o ascuțire constantă a contradicțiilor de clasă: reformele sociale, prezentând îmbunătățiri temporare și superficiale, pregătesc în același timp conflicte mai profunde * *) Kautsky nu se oprește să repete vechile profeții despre iminența unei tulburări sociale*); deși, pe de altă parte, el nu este deloc înclinat spre radicalism, avertizând în orice mod posibil împotriva lui pe cei mai noi reprezentanți ai tacticii revoluționare *) Acest eclectism neputincios al teoreticianului recunoscut al partidului și vestitorul bunăstării sale oficiale, servește drept cea mai bună depistare a dualității teoretice a Germaniei moderne *) Vezi pamfletele complementare ale lui Kautsky: "Die soziale Revolution", Berlin Zweite Auflage (prima ediție a apărut în) și "Der Weg zur Macht" Berlin Zweite Auflage i) Der Weg zur Macht SS - *) Vezi, de exemplu, articolele sale din jurnal Neue Zeit, "Der jiingste Radikalismus* - bd I "Die neue Taktik" Bd P p Novgorodtsev socialismul ι) Cu sloganuri preluate de la Marx, ei vor să acopere un conținut ideologic care le este cu totul străin: firesc, în loc de o legătură organică, se obține doar o adaptare mecanică Cu toate acestea, această dualitate teoretică nu rămâne fără influență asupra poziției generale a partidului Dezvoltarea practică a activității de partid a fost complet determinată în direcția luptei politice juridice pe baza recunoașterii unui stat juridic modern; în esență, partidul a devenit de mult ceea ce Bernstein l-a invitat să pară, partidul transformării socialiste a societății prin reforme democratice și economice Dar pentru a merge pe această cale cu deplină consecvență, Partidului îi lipsește determinarea corespunzătoare Vechea dogmă, care nu mai poate determina pozitiv activitățile Partidului, îl influențează în direcție negativă: încetinește ritmul dezvoltării sale și paralizează pașii lui mai decisivi Când, la Congresul de la Amsterdam din , Jaurès a subliniat cu o certitudine acută neputința politică a social-democrației germane, a remarcat foarte corect că socialiștii germani, nefiind o forță revoluționară, nu deveniseră încă o forță parlamentară Și acest lucru este împiedicat, potrivit lui Zhores, și tradițiile zborului german f) Poate cel mai ciudat produs al acestei dualități eclectice este acel pasaj din descrierea lui Kautsky a viitoarei ordini sociale, unde el spune că nevoia de disciplină în unele cazuri va obliga în viitor sistemul ideal să păstreze acele ordine care sunt acceptate în " Administrația birocratică prusacă Căile ferate" (Vezi pamfletul: "Die soziale Revolution*") Așa a coborât fantezia marxismului german modern: de la înălțimea utopiei unui stat apatrid, a ajuns să recunoască valoarea nestingherită a prusacului birocrația Nu este de mirare dacă învățăturile lui Kautsky sunt întâmpinate cu obiecții din cele mai diverse puncte de vedere Obiecțiile lui Kautsky de la Bernstein sunt destul de cunoscute (vezi colecția sa de articole: Eseuri despre istoria și teoria socialismului Sankt Petersburg Traducere de Steinberg Partea a II-a) II, articol: "Massenaktion und Revolution* DESPRE IDEALUL PUBLIC riata, și trăsături ale sistemului de stat german Vechile tradiții țin petrecerea în strânsoarea formulelor înguste; structura statală a Germaniei, care lipsește parlamentul de o dominație reală asupra puterii executive, cu peste administrație, i-ar face pe socialiștii germani neputincioși dacă ar avea și ei majoritate

de voturi în Reichstag') Jaurès avea în esență dreptate, iar Bebel, care a vorbit după el, nu i-a putut opune nimic, cu excepția unui indiciu foarte vag că lucrurile vor merge altfel când social-democrații germani nu aveau milioane de voturi la alegeri, ci sau milion Ce atunci? Va veni sistemul socialist? Va fi o revoluție? Dar care ar fi rostul într-un asemenea caz al unui program de partid conceput pentru activitate în condițiile statului existent Continuând analiza lui Jaurès și amintind cum, în epoca Programului de la Erfurt, atât Bebel, cât și Liebknecht spuneau că este necesar să se obțină rezultate practice fără a aștepta castelele în aerul statului viitor, am putea spune că Partidul ar dobândi o adevărată putere fiscală chiar înainte de revoluția socialistă, dacă s-ar elibera complet de influența vechii dogme și ar avea acces la putere Nu există altă cale ca un partid politic să fie puternic decât prin utilizarea mijloacelor politice obișnuite, de exemplu participarea la legislatie si administratie Vechea dogmă, pe care Bebel a exprimat-o la Congresul de la Amsterdam în cuvintele lui Jaurès, rostite în , spune: "Socialismul nu poate accepta o parte din putere, trebuie să aștepte până când a primit toată puterea Putem promova reforme parțiale, ceea ce facem de fapt Dar un partid care urmărește transformarea totală a societății poate accepta doar puterea deplină Dacă ea are doar o parte din putere, nu are nimic; pentru *) Internaționalei Sozialisten-Kongress ¿í Amsterdam SS - Întrebări de filosofie, carte 'θ P NOVGOROTSEV influența sa este paralizată de principiile predominante ale ordinii sociale existente Noua ordine socială nu va fi astfel implementată, ci doar compromisă, și ca urmare va apărea o criză din care socialismul nu va putea ieși" *) Dacă deschideți parantezele și descoperiți sensul acestor cuvinte, se va dovedi că ele nu conțin altceva decât vechea cerere pentru dictatura proletariatului, acapararea puterii politice pentru implementarea sistemului socialist Toată puterea sau deloc! - așa spune vechea dogmă și, atâta timp cât această dogmă rămâne în vigoare, reproșul neputinței social-democrației poate fi repetat iar și iar La urma urmei, programul practic al socialismului german este calculat în întregime pe condițiile statului de clasă existent și, întrucât în state proletariatul poate participa la putere numai împreună cu alte clase, renunțarea la putere în aceste condiții capătă caracterul unui cerere categorica si neschimbata Între timp, după cum sa indicat mai sus, pentru o influență reală asupra cursului vieții politice, nu este suficientă doar participarea la legislație: este necesară influența directă asupra managementului Și până când social-democrația germană va ajunge la această concluzie logică, rolul său politic în statul modern va fi mai mult opozițional decât constructiv Dar nu există nicio îndoială că intrarea socialiștilor germani pe această cale este doar o chestiune de timp Marele Război European în această privință nu va face decât să grăbească un proces care se desfășoară de mult timp Când, la începutul acestui război, ziarele au răspândit pe scară largă discursul lui Wolfgang Heine, care propovăduia naționalismul socialist, la mulți oameni atât din țară, cât și din străinătate, acest discurs părea ciudat de pe buzele unui social-democrat De fapt, Heine a tras doar concluzii decisive din direcția luată de partid Când a cerut ca în timpul războiului socialiştii *) Internatíonaler Sotialist-Kongress tu Amsterdam S OBIECT SOCIAL IDEAL(r) împreună cu toate celelalte partide au susținut guvernul din toate puterile, iar după război au luptat doar pentru reforme sociale și democratice, abandonând ideile revoluționare și schimbându-și atitudinea negativă actuală față de puterea statului, el a exprimat deschis doar ceea ce a fost presupunerea ascunsă a

programul de la Erfurt "Imperiul German este arena muncii noastre și a luptei noastre politice", a spus Heine "Trebuie să recunoaștem imperiul ca bază a activității noastre politice În lupta pentru libertate sub umbra imperiului, parola - "negarea imperiului" ar fi fatală De asemenea, dezastruoase sunt toate amenințările revoluționare, a căror realizare este incompatibilă cu munca noastră reală și care dau iluzia voinței și a puterii, pe care nimeni nu le posedă Aceste cuvinte răsunătoare, la care realitatea nu răspunde, nu mărturisesc puterea și sunt o sursă periculoasă a slăbiciunii partidului Tactica social-democrației germane în timpul războiului a fost implementarea directă a acestui program Și chiar dacă, sub influența unor influențe noi și neașteptate, tactica nu va fi păstrată până la capăt, un lucru poate fi oricum prezis cu certitudine: nucleul principal al social-democrației germane nu se va abate de la calea care îi asigură semnificația statului Poate că va trebui să se abată de la sfatul lui Heine de a se abține de la amenințările revoluționare; poate că va trebui să ia calea unei lovituri de stat, dar nu pentru a se rupe de statul în numele revoluției sociale, ci pentru a consolida o alianță și mai strânsă cu acesta pentru a democratiza în continuare statul Acest lucru nu va rămâne fără efect în schimbarea modurilor de viață publică, dar va avea un efect și asupra Partidului Social Democrat, făcându-l și mai orientat spre stat și și mai fidel tradițiilor lassaleanismului) Citez din extrase din Russkiye Vedomosti, februarie nr y l * P NOVGOROTSEV Socialismul revoluționar în Franța Refuzul așteptărilor fataliste și nevoia de acțiune ca motive ale tendinței revoluționare în socialismul francez Sindicalismul și soarta lui Legătura dintre sindicalism și dezamăgirea în democrație Legătura sa cu practica mișcării sindicale Sindicalismul ca pas în dezvoltarea marxismului Sorel și "Reflecțiile sale asupra violenței" Atitudine față de reformele sociale Agravarea ideii de ostilitate de clasă Eliminarea laturii realiste și științifice a marxismului Influența lui Nietzsche și Proudhon Tranziția la moralism și individualism "Iluziile progresului "* Negarea statului Obscuritatea construcțiilor pozitive Semnificația ideii unei minorități conducătoare Inevitabilitatea tranziției la culmile stării de spirit subiective Elemente de neant Iraționalism Dezamăgire în formele politice Socialismul în pragul prăpastiei Sindicalism și socialism parlamentar Tactica de conciliere a lui Jaurès Congresul de la Limoges, Nance și Toulouse Neclaritatea poziției luate Conștiința crizei Semnificația criticii moderne a formelor sociale Viitorul socialismului Dezvoltarea socialismului german, care l-a condus pe calea reformismului, a fost determinată de un motiv general, pe care l-am desemnat deja mai sus ca fiind nevoia de acțiune Prăbușirea credinței în declanșarea iminentă a catastrofei finale, forțându-ne să ne întoarcem la activități practice "în limitele statului existent" În conformitate cu aceasta, a luat contur programul social-democrației germane Același motiv - respingerea așteptărilor fataliste și nevoia de acțiune - a determinat soarta socialismului francez În expresia plină de spirit a lui Fournier, criza socialismului francez este o "criză de nerăbdare", la criza de nerăbdare Dar în Franța expresia cea mai frapantă a acestei nerăbdari nu a fost reformismul, ci sindicalismul revoluționar Acesta este, fără îndoială, cel mai ciudat și mai semnificativ descendent al gândirii socialiste franceze În prezent, sindicalismul revoluționar din Franța a cunoscut deja perioada de ascensiune Până de curând, lovind pe toată lumea cu integritatea stării sale de spirit J) Eugène Fournière, La crise socialiste Paris P DESPRE IDEALUL PUBLIC iar cu îndrăzneala entuziasmului tineresc, în ultimii ani, din aproximativ iglò al anului,

sindicalismul dă semne evidente de confuzie de gândire Liderul său spiritual Sorel, împreună cu înzestratul său student și tovarăș Bert, s-au îndepărtat de mișcarea generală și i-au recunoscut decăderea și neputința, iar printre cei care au rămas, pe de o parte, au început să se remarce urme ale unei întoarceri către curente mai pașnice, pe de altă parte, rezultatele influenței arhismului militar Dar în scurta perioadă de timp de la IQO la IQIO, de la înființarea "Confederației Generale a Muncii" până la scindarea liderilor săi, sindicalismul revoluționar francez a reușit să creeze o doctrină coerentă care va rămâne pentru totdeauna expresia remarcabilă a părții utopice a marxismului Deja în IQII domnul Guy-Grand a scris despre această doctrină ca o chestiune de trecut, dar pe bună dreptate a făcut-o subiectul unui studiu special, ca o lucrare de "gândire puternică, vie și talentată" Cu o oarecare strălucire meteorică trecătoare, filosofia sindicalismului luminează soarta mișcării socialiste franceze, dar acest fenomen trecător va lăsa pentru totdeauna o urmă strălucitoare și remarcabilă în analele socialismului În cursul general al dezvoltării marxismului, sindicalismul francez este exact opusul social-democrației germane În timp ce în Germania marxismul se retrage treptat în politica reală și își pierde caracterul revoluționar, în Franța, dimpotrivă, se închide brusc și hotărât de la politica statului existent și se retrage la culmile unei dispoziții subiective revoluționare În măsura în care socialismul german servește ca un exemplu viu al modului în care participarea activă la viața politică duce inevitabil la pierderea conștiinței de clasă și la ascensiunea revoluționară, așadar sindicalismul francez *) CM Ed Berth, Nelegiuirile intelectualilor Paris P s) Guy-Grand, Filosofie sindicalistă Paris Pg - P НОВГОРОДЦЕВЪ dar mărturisește faptul că a observa până la capăt punctul de vedere de clasă și spiritul revoluționar înseamnă a te retrage din viața politică reală în tărâmul dispoziției subiective Răzvrătirea eroică, îndrăzneala îndrăzneală, plenitudinea tăgăduirii se păstrează aici până la capăt; dar trebuie să te mulțumești cu faptul că ele domnesc în conștiință, în gânduri, în intenții, fără a trece în lumea realității, în Sfera practicii Și asta, poate, explică fragilitatea și fragilitatea ascensiunii revoluționare a sindicaliștilor francezi: o astfel de ascensiune nu poate fi menținută mult timp Totuși, trebuie spus că direcția sindicalismului revoluționar nu este deloc un capriciu întâmplător al Fantasiei În dezvoltarea gândirii socialiste, ea pare a fi o legătură organică necesară, completând dialectic evoluția marxismului Gândirea, trezită de promisiunile beatitudinii socialiste și nemulțumită de progresul lent al reformismului, a trebuit inevitabil să ridice întrebarea dacă nu există o altă cale mai rapidă către obiectivul stabilit Comparând cuceririle clasei muncitoare cu perspectivele fericirii universale, mințile mai nerăbdătoare și mai pasionate trebuie să fi fost dureros de conștiente de discrepanța evidentă dintre așteptări și realitate și să fie deziluzionate de vechile metode de luptă Sindicalismul este rodul acestei dezamăgiri O îndoială profundă în întreaga ordine modernă se află la temelia ei Toate manifestările progresiste ale societății moderne - democrația, parlamentarismul, socialismul - i se par nejustificate, nu crede în ele și le respinge în principiu Tot ceea ce poartă pecetea statului este supus condamnării Mântuirea într-o ruptură completă și perfectă cu prezentul Această atitudine puternic negativă a sindicalismului față de existent este și mai accentuată de faptul că înflorirea învățăturilor sale a coincis cu acea critică acerbă și implacabilă a democrației, OBIECT SOCIAL IDEAL(r) care este purtată în dreapta și în stânga în

jurnalismul francez Soarta obișnuită a instituțiilor umane, de a deveni subiect de critică după ce acestea s-au consacrat în viață și prezintă inevitabile neajunsuri, în raport cu instituțiile democratice, se manifestă mai puternic decât se aștepta de la ele Într-un anumit sens, Franța și-a îndeplinit visele prețuite: regimul republican a fost consolidat în ea, s-a instituit libertatea democratică a vieții, a fost recunoscută egalitatea politică Dar aici, la acest vârf al dezvoltării politice, se simte cu o claritate deosebită cât de departe sunt toate acestea de satisfacția universală, de justiția deplină Și la fel ca la sfârșitul secolului al XVIII-lea, începe o critică continuă și distrugătoare a întregului sistem existent Îndoiala începe în orice, și în instituții, și în morală, și în idei și în caracterul general al iluminismului Se pune întrebarea cu privire la corectitudinea însuși drumul care a fost urmat până acum Și ca ideal, nu se trage îmbunătățirea acestui sistem, ci transformarea lui completă, nu doar în sens economic și politic, ci și în cel spiritual Întreaga cultură, întregul mod de viață, întregul ei aspect, precum și spiritul ei, - totul trebuie să devină diferit Din nou, ca și pe vremea lui Rousseau, vine din Franța o chemare de a revizui întregul curs al istoriei și culturii, întreaga structură a statului și a vieții sociale Acesta este vârtejul de îndoieli critice care coincide cu acea "criză a nerăbdării" care reprezintă cursul sindicalismului francez O căutare nerăbdătoare a unor noi căi a însoțit întotdeauna dezvoltarea marxismului în Germania După cum am văzut, în epoca elaborării Programului de la Erfurt acesta s-a manifestat și în rândul social-democraților germani în mișcarea așa-zisului "tineri" *) Cele mai caracteristice simptome ale acestor îndoieli în rândul sindicaliştilor sunt scrierile lui G Sorel, Les Illusions du progrès Ediția a doua Paris și Ed Berth, Les Mefaits des Intellectuels Paris P NOVGOROTSEV exprimată într-o atitudine negativă față de activitatea parlamentară și era proprietatea indivizilor, nu a depășit limitele psihologiei rebele obișnuite și ale anarhismului foarte elementar Social-democrației germane i-a fost ușor să depășească aceste izbucniri de temperament printre membrii săi individuali și să ia drumul reformismului consecvent Semnificația sindicalismului francez constă în faptul că nu este rezultatul psihologiei unor hotheads, ci produsul unei mișcări a maselor În spatele sindicalismului francez din stă o puternică organizație a muncitorilor, "Confederația Generală a Muncii"*, care, la rândul ei, a crescut organic din diferitele sindicate ale muncitorilor Celula principală a "Confederației Muncii" este sindicatul, uniunea lucrătorilor angajați în orice profesie anume Dorința firească a sindicatelor de a se uni le-a reunit treptat într-o organizație armonioasă, care are propriile sale organe și congrese, propriile sale literatura și propria doctrină Mizând pe această organizare, sindicalismul francez, cu curajul unei mișcări noi și, în plus, populară, luptă cu succes cu vechiul socialism, târând cu el masele Vechii lideri ai socialismului francez se văd în pericol de a ramanand ofiteri fara armata si transformandu-se intr-un partid de extrema stanga a avocatilor si inginerilor, ceea ce sindicalistii le-au reprosat de mult Fiind un produs organic si firesc al evolutiei socialismului, de interes deosebit este si sindicalismul francez, care este dat prin claritatea și completitudinea gândirii Literatura sindicalismului poartă pecetea incontestabilă a geniului francez: claritatea transparentă a construcțiilor sale teoretice deschide posibilitatea su- Kritskaya și Lebedev Istoria mișcării sindicale din Franța M P J- DESPRE PUBLIC IDEAL(r) mă întreb cum trebuie să fie socialismul dacă renunță la calea reformismului și vrea să

îndeplinească până la capăt preceptele utopice ale marxismului Liderii sindicalismului nu sunt mulțumiți de curentele tradiționale ale gândirii socialiste: ei recunosc deschis criza care are loc în marxism și își pun sarcina de a scoate socialismul din această criză În același timp, ei văd principala problemă în faptul că adepții lui Marx au pervertit doctrina profesorului lor Ei înșiși doresc mai presus de toate să dea doar o aplicare corectă și consecventă a marxismului Dar chiar dacă această continuitate a ideilor este recunoscută, trebuie totuși spus că adevăratele rădăcini ale doctrinei sindicaliste se află în condițiile speciale ale dezvoltării socialismului francez Cu mult înainte ca teoreticienii ca Sorel, Berthe, Lagardel să formuleze începuturile sindicalismului revoluționar, tendințele sale principale fuseseră deja dezvoltate de practica mișcării sindicale franceze Iar independența sindicalismului față de partidele politice, radicalismul punctului de vedere al clasei, respingerea democrației și a parlamentarismului și credința în atotputernicia grevei generale, tot acest conținut de bază al doctrinei sindicaliste îl găsim în rezoluţii ale diverselor organizaţii sindicaliste începând cu anii optzeci ai secolului trecut ') b pe de altă parte, teoria sindicalismului modern, aşa cum o cunoaştem în lucrările scriitorilor numiţi mai sus, poartă urmele celor mai variate influenţe ideologice *) Sorel a scris un pamflet întreg pe acest subiect: La Décomposition du marxisme Prima ediție El vorbește adesea despre același lucru în marile sale scrieri, de exemplu, în Les Illusions du progrès Ediția a doua P Aceeaşi recunoaştere a crizei socialismului o găsim la Lagardel: Le Socialisme ouvrier Paris, Prefață, p X; p et suiv a) Toate datele necesare despre istoria sindicatelor muncitorilor din Franţa se regăsesc în detaliat şi documentar "Istoria mişcării sindicale în Franţa" de Creta şi Lebedev Cu o prefaţă de Pouget Moscova, Vezi de asemenea lucrarea germană: A Acht, Der moderne francõsi- sche Syndicalismus , Jena P NOVGOROTSEV niy: nu numai Marx, ci și Proudhon, Nietzsche și Bergson și-au lăsat amprenta pe această direcție extrem de complexă și curioasă a gândirii socialiste Și totuși trebuie spus nu mai puțin că linia principală de influență vine de la Marx și că sindicalismul revoluționar este la fel de mult un produs al evoluției marxismului ca și reformismul În Germania, partea realistă a prevalat; în Franța, partea utopică a marxismului Acesta este modul în care se dezvoltă tendințe puternic opuse și care se exclud reciproc ale gândirii socialiste, care rup integritatea originală a marxismului Studiind teoria sindicalismului, vedem că aici sunt puse în aplicare în deplină măsură preceptele "Manifestului Comunist" Se declară lumii care există aici un război ireconciliabil, un război fără concesii și armistițiu, fără odihnă și milă, până la final victoria, până la depășirea finală calitatea, cu statul este declarată necondiționată Începutul luptei de clasă este dus până la capăt, până la ultimele limite logice Calea continuității istorice este simultan abandonată; sindicalismul vrea să creeze din sine totalitatea relaţiilor noi, fără nicio imitaţie sau împrumut Dar în această ruptură absolută cu trecutul şi se manifestă tot utopismul noului curent Privindu-ne în viitorul pe care sindicalismul promite să-l dea omenirii, vedem doar o incertitudine deplină b întuneric și cea mai uimitoare Phantasmagoria Greva generală este sloganul sacru, căruia i se dă aici o putere atot vindecatoare Așa cum în povestea Șeherazadei cuvintele misterioase: "Susan, deschide!" au deschis celor care îi cunosc acces la bogății nemaiauzite, așa și aceste cuvinte: "grevă generală", sunt la fel de misterioase în OBIECTUL PUBLIC IDEAL înțelegerea sindicalismului, ridicată la nivelul unui mit sacru, este

declarată capabilă să înzestreze omenirea cu toate darurile fericirii comune Dar când filosofia socială stă pe terenul unui basm și al unui mit, este clar că ne aflăm în fața unei crize a gândirii științifice, că această direcție s-a epuizat și este gata să treacă în invenții fantastice, reprezentând poate un anumit interes teoretic , dar lipsit de orice semnificație practică Trecând acum la o caracterizare mai detaliată a sindicalismului, mă voi concentra în primul rând asupra cărții care era destinată să devină principala expresie filozofică a acestui curent Mă refer la Réflexions sur la violence a lui Sorel) Toate ideile de bază ale "noii școli", cum se numește această mișcare socialistă, au găsit aici o dezvoltare consistentă și o formă literară frumoasă Totul este interesant în cartea lui Sorel, începând cu titlul ei Ne duce imediat în lumea ideilor noi care inspiră gândirea revoluționară a Franței moderne Ce prăpastie separă meditațiile asupra violenței de spiritul legilor și al contractului social! Montesquieu și Rousseau au văzut mântuirea societății în ideea de drept și de drept, Sorel și Noua Școală caută o ieșire în violență, care trebuie duce la o catastrofă socială salvatoare Ideea de violență, a cărei scuze Sorel o propune în cartea sa, devine deosebit de clară în opoziția sa față de lozincile statului constituțional modern După ce a lansat un program de reforme sociale în momentul exacerbării ostilității de clasă, statul de drept și-a subliniat misiunea ideală de reconciliere a claselor Ideile de solidaritate socială și pace socială, care sunt atât de des auzite în literatura modernă, ca expresie a adevăratelor sarcini ale politicii !) Publicat prima dată în Le Mouvement socialiste P NOVGOROTSEV art * *), - acestea sunt lozincile politicii moderne a statelor avansate În ceea ce privește Franța, se pot găsi în literatura ei multe indicii despre cât de profund și puternic simt mințile ei conducătoare imperfecțiunile ordinii sale sociale, cu cât de fervent apelează la un sentiment de solidaritate socială și datorie socială (r)) Împotriva acestei predici de solidaritate și pace Sorel își îndreaptă critica Mântuirea nu este în asta, nu în solidaritate, nu în reconciliere, toate acestea nu interferează decât cu dezvoltarea firească a relațiilor: mântuirea este în luptă, în dezvoltarea contrariilor, în agravarea extremelor și în violența catastrofală finală care completează acest lucru proces Încă de la primele capitole din Reflecții asupra violenței, vedem că această credință în puterea salvatoare a ostilității sociale a fost împrumutată de Sorel de la Marx El vrea să fie doar un susținător consecvent al teoriei luptei de clasă este condus pe calea care va conduce lumea modernă la porțile lumii viitoare, cu forța irezistibilă inerentă evoluției vieții organice Această mișcare presupune construcția continuă a capitalismului și se termină cu o distrugere rapidă, care este opera proletariatului;capitalismul creează atât moștenirea pe care socialismul o va primi și oamenii care vor distruge sistemul existent, cât și mijloacele pentru a realiza această distrugere" (r)) Dar este posibil să avem încredere în cursul evoluției, în acțiunea riguroasă a forțelor organice? Sorel nu împărtășește optimismul naturalist al lui Marx El consideră că învățătura lui Marx "se dovedește a fi insuficientă dacă burghezia și proletariatul nu își întorc toate forțele unul împotriva celuilalt, constatând *) Despre* asta* si în * lucrarea mea "Criza * a conștiinței juridice moderne", mai ales în Introducere și § VII, cap II *) Vezi ibid § VII, esp pagina *) Reflexions sur la violence Ediția Troisieme Paris P w Vezi traducerea în limba rusă editat de Fritsche OBIECTUL PUBLIC IDEAL la dispoziţia lor, cu toată puterea de care numai ei sunt capabili" *) Într-o

societate cuprinsă de pasiunea succesului, a concurenţei, toţi făcătorii, ca nişte automate, merg drept înainte, nepăsându-le de marile idei ale sociologilor; se supun forțelor foarte simple și niciunul dintre ei nu se gândește să fie distras de la condițiile poziției lor Numai în acest caz, dezvoltarea capitalismului are loc cu acea forță irezistibilă care l-a lovit atât de mult pe Marx și care i s-a părut ca forța de drept natural Dacă, dimpotrivă, reprezentanții burgheziei au condus în eroare invenții ale predicatorilor moralității sau sociologiei, revin la idealul moderației conservatoare, încearcă să corecteze extremele sistemului economic și vor să rupă cu barbaria predecesorilor lor, apoi o parte din fortele care ar fi trebuit sa contribuie la cresterea capitalismului sunt folosite pentru a-l nivela; elementul hazardului invadeaza, iar lumea viitoare devine complet nedeterminata Aceasta nedeterminare creste si mai mult daca proletariatul, la nivelul în același timp cu stăpânii săi, crede în lumea socială, sau chiar dacă consideră toate lucrurile din punct de vedere profesional, între timp, așa cum socialismul dă tuturor ciocnirilor economice o culoare generală și revoluționară"*) Aceste argumente ale lui Sorel conțin o evaluare particulară a politicii de reforme sociale Se teme că, printr-o politică de acest fel, hazardul va invada cursul dezvoltării istorice Viitorul omenirii i se pare incert dacă proletariatul și burghezia cred în pacea socială Marșul victorios al socialismului devine îndoielnic dacă idealul moderației conservatoare triumfă Așa că Sorel, în felul său, confirmă speranțele și calculele politicii sociale Dar tocmai asta îl face x) Ibid , r IC) Ibid an -iib P NOVGORODTSEV să se înarmeze cu forță împotriva ideilor de solidaritate și pace socială, care introduc incertitudine în programul socialist Este necesară eradicarea acestor idei din conștiința publică, este necesar să restabilim ireconciliabilitatea spontană și vrăjmășia în societate în plină forță pentru a o conduce pe calea reală a dezvoltării naturale "Aici rolul violenței în istorie ni se pare deosebit de mare, deoarece poate influența indirect burghezia, chemând-o la conștiința de sine de clasă Au fost subliniate de multe ori pericolele anumitor măsuri violente, care au compromis eforturi sociale minunate, au iritat angajatorii dispuși să creeze fericirea lucrătorilor lor și au dezvoltat egoismul acolo unde odată domneau sentimentele cele mai nobile Să răsplătească cu nerecunoştinţă neagră bunăvoinţa celor care vor să-i patroneze pe muncitori, să opună insultelor la adresa glorificărilor apărătorilor frăţiei umane comune şi să răspundă cu lovituri demersurilor preventive ale vestitorilor păcii sociale - aceasta, desigur, nu corespunde regulilor socialismului laic, domnule și doamna Georges Renard, dar este un mod foarte practic de a indica burgheziei că "ria ar trebui să se ocupe de treaba ei și numai de ei" proletariatul În ziua în care maeștrii vor afla că nu au nimic de câștigat făcând pace socială sau ordine democratică, ei vor înțelege că au fost prost informați de acei oameni care i-au îndemnat să-și părăsească meșteșugul de creatori ai forțelor productive pentru nobili profesie de educatori proletariat " "În orice caz, cu o împărţire a claselor clar exprimată, mişcarea va avea şansa să se desfăşoare cu mai mare regularitate decât acum" *) !) Ibid , pp -nș DESPRE IDEALUL PUBLIC & Astfel "violența proletariatului poate nu numai să asigure viitoarea revoluție, ci, aparent, este și singurul mijloc pe care națiunile europene, stupefiate de umanism, îl au la dispoziție pentru a-și redescoperi energia de odinioară * *) În doctrina Sorel, violența proletariatului devine non- Factor ocolit al marxismului "Pericolul care amenință lumea viitoare poate fi eliminat dacă

proletariatul se unește cu toată tenacitatea în idei revoluționare, pentru a pune în practică, pe cât posibil, învățăturile lui Marx Totul poate fi salvat dacă, prin forță, reușește să stabilească împărțirea în clase și să redea burgheziei o parte din energia de odinioară Acesta este marele scop spre care ar trebui îndreptat întregul gând al acelor oameni care nu sunt hipnotizați de evenimentele zilei curente si ai grija de conditiile viitorului * *) Dimpotrivă, "atunci când clasele conducătoare, care nu mai îndrăznesc să guverneze, se rușinează de poziția lor dopată npgM^, excelează în măsuri de precauție în raport cu inamicii lor, își declară groaza la orice scindare a societății, devine mult mai dificil să menține ideea unei scindări, fără de care socialismul ar fi imposibil să-și îndeplinească rolul istoric Dar acest pericol, potrivit lui Sorel, este acum eliminat: muncitorii sunt impregnați de antipatriotism și încep să respingă predicarea solidarității, care împiedică cauza socialismului "Leon Bourgeois poate să-și aducă politețea proletariatului atât cât vrea; el afirmă în zadar că societatea capitalistă este o familie mare și că săracii au dreptul la avere publică; el poate argumenta că toată legislaţia modernă tinde să aplice principiul solidarităţii: proletariatul I *) Ibid , p) Ibid , p s) Ibid , p P NOVGOROTSEV ■ îi răspunde, respingând acordul social în cel mai nepoliticos mod, prin negarea patrioticului datoria" *)· Din toate aceste argumente ale lui Sorel vedem că el dă un caracter cu totul nou învăţăturii lui Marx După cum am arătat în locul nostru, Marx nu a negat participarea la evoluția voinței umane, ci a văzut baza progresului nu în acțiunea umană, ci în legile imanente ale istoriei În schimb, prin aceasta, Sorel aduce în prim-plan participarea activă a voinței umane, fără de care evenimentele pot lua o întorsătură nedorită Nu mai crede în siguranța unui sfârșit bun al evoluției organice: dacă lași totul la cursul natural, nu poți fi sigur de rezultat hoţ; vicisitudinile întâmplătoare ale sorții pot încurca totul ^Me^a acelei incertitudini, în această îndoială cu privire la ^^^forța Mharm a predicțiilor lui Marx, se poate simți toată ^^^^^^^ criza marxismului, aceeași criză a nerăbdării, ^^^^^^ Íshval spre viaţă şi spre dezvoltarea reformismului Și deși ^^^^^MINVMarx triumfă aici o nouă victorie, - ^^^^INIVNIrKkTsno cerințele de bază ale syn-De fapt, vedem aici marxismul - o nouă interpretare filozofică Cu o reinterpretare, pare să reprezinte cea mai elementară idee sociologic-harkism, ideea luptei de clasă Muncitorii lui Sorel și-au amintit mereu sloganul sacru al clasei că ar trebui să facă această luptă neîntreruptă Dar de ce este el atât de pasionat de asta cu adevărat pentru că nu mai crede în acest F, credea Marx în el Din legea strictă-MttKaro, care, cu o nevoie de fier-SHIkisimo din voința umană, se îndeplinește- IVVPV· st^vaeI ideea unei asemenea a) Ibid , p OBIECT SOCIAL IDEAL(r) În societatea umană, această idee este transformată de Sorel într-o normă tactică ideală, care trebuie pusă în practică cu ajutorul unor eforturi persistente Sorel nu mai crede în ea ca pe o lege inevitabilă a dezvoltării; vrea s-o ajute cu o politică de împărțire a claselor și folosirea violenței Dar dacă da, atunci triumful socialismului, care pentru Marx a fost un pas inevitabil în evoluția socială, o consecință a legilor imanente ale dezvoltării capitaliste, devine problematic Va fi posibil, crede Sorel, dacă lupta de clasă va izbucni cu o forță tot mai mare Și dacă nu? Dacă predomină ideile păcii sociale, iar burghezia, în loc să fie atrasă pe calea ostilității, adoptă cu fermitate idealul moderației conservatoare? Toate acestea fac viitorul cu adevărat incert și nu se poate spune că socialismul lui Sorel se îndepărtează de o poziție de optimism încrezător în sine Acesta este

socialismul care a trecut printr-o serie de dezamăgiri, pentru care sunt necesare mijloace eroice, o ridicare constantă a spiritului, o creștere constantă a entuziasmului militant Nu este natura impersonală a relațiilor, nu cursul organic al lucrurilor, ca la Marx, ci personalitatea umană, energia ei, fervoarea ei militantă, aceasta este ceea ce este declarat aici decisiv De la naturalismul învățăturilor lui Marx, gândirea trece aici în cel mai hotărâtor mod la personalism, la recunoașterea puterii personalității umane Dar are omul capacitatea pentru o astfel de ascensiune eroică, pentru o manifestare eternă a energiei marțiale? Sorel răspunde afirmativ, dar, după cum vom vedea acum, răspunsul său pune socialismul într-o poziție și mai incertă și face viitorul complet misterios Acel mare remediu, atot-vindecător, care este capabil să susțină entuziasmul necesar în rândul muncitorilor, poate fi rezumat în două cuvinte: greva generală Dar de ce înseamnă aceasta, în orice caz controversată și provocatoare - Questions of Philosophy, Vol , P NOVGOROTSEV cui îi este atașată aici o asemenea semnificație atotputernică? La aceasta Sorel răspunde cu referire la Marx: dacă adevăratul gând al lui Marx este că pregătirea proletariatului depinde numai de o rezistență încăpățânată, din ce în ce mai mare și pasională împotriva ordinii existente a lucrurilor, atunci nu există o cale mai bună pentru aceasta decât cea indicată de sindicalismul revoluționar "Observația arată că noțiunea de luptă de clasă rămâne de neclintit în acele cercuri care sunt afectate de ideea unei greve generale: nu mai există posibilitatea păcii sociale, nu mai există rigiditate supusă, nu există entuziasm pentru binefăcător sau gazde curajoase; cele mai mici accidente ale vieții cotidiene devin simptome ale unei stări de luptă de clasă, fiecare conflict este un moment de război social, fiecare grevă dă naștere perspectivei catastrofei finale Ideea unei greve generale este atât de puternică încât atrage în vâltoarea revoluționară tot ceea ce atinge Datorită ei, socialismul rămâne mereu tânăr, încercările de a realiza pacea socială par copilărești; cazuri de fuga de camarazi care trec la burghezie nu numai că nu privează masele de curaj, ci mai degrabă le stârnesc indignarea și mai mult: într-un cuvânt, dezintegrarea societății nu este niciodată în pericol de a dispărea"*) socialism, pentru a depăși dificultățile unei lupte grandioase; dar toate aceste îndoieli ale "înțelepților, practicanților și oamenilor de știință" le consideră nefondate Sorel "Nu acord", spune el cu dezinvoltură, "acelor obiecții care sunt îndreptate împotriva grevei generale din punct de vedere practic Aceasta ar însemna revenirea la vechea utopie dacă se dorește să fabrice ipoteze despre viitoarea luptă și mijloacele de distrugere a capitalismului pe modelul Ibid R) Ibid , p / OBIECTUL IDEALULUI PUBLIC povestiri retorice Nu există nicio modalitate de a putea prevedea din punct de vedere științific viitorul, sau chiar de a argumenta despre superioritatea unor ipoteze față de altele; prea multe exemple memorabile ne arată că până și cei mai mari oameni au făcut greșeli monstruoase când au vrut în acest fel să devină stăpânii viitorului, chiar și cei mai apropiati") Așadar, ne aflăm doar în fața unei ipoteze, mai mult sau mai puțin probabilă și în niciun caz care garantează viitorul Dar mai mult decât atât: din cuvintele ulterioare ale lui Sorel reiese că aceasta nu este nici măcar o ipoteză, de genul pe care știința o folosește ca ajutoare temporare pentru concluziile sale, este un mit alimentat de Fantezia oamenilor și în conformitate cu această Fantezie își atrage puterea Nu putem prevedea viitorul, crede Sorel, și totuși nu am putea acționa dacă nu am părăsi tărâmul prezentului Experienţa ne demonstrează că construcţiile viitorului,

nedefinite în timp, pot avea o mare putere efectivă; iar dacă au un anumit caracter, nu provoacă nici un inconvenient deosebit: asta se întâmplă atunci când este vorba de mituri în care sunt întruchipate aspirațiile puternice ale unui anumit popor, partid sau clasă - aspirații care îi sunt prezentate în toate împrejurările de viata cu persistenta instinctelor si care dau aparenta de deplina realitate sperantelor unei actiuni viitoare pe care se bazeaza reforma vointei "*) Confirmand ideea sa cu exemple istorice, Sorel se refera foarte caracteristic la istoria crestinismului Prăbușirea completă a lumii păgâne și instaurarea împărăției sfinților !) Ibid , p) Ibid p * P NOVGORODTSEV savanții valoroși sunt înclinați să creadă că întreaga predicare a lui Hristos se rezumă la acest singur subiect " *) După ce a dat câteva exemple de acest fel, Sorel concluzionează: nu sunt almanahuri astrologice Se poate chiar întâmpla ca nimic din ceea ce conțin ele se va realiza, precum a fost cazul catastrofă aşteptată de primii creştini ") "Miturile ar trebui luate ca un mijloc de influențare a prezentului: orice dispută cu privire la metoda aplicării lor materiale în cursul istoriei este lipsită de sens: doar conținutul mitului în ansamblu este important; părțile sale individuale prezintă interes în măsura în care dau o ușurare ideii care se află în construcția mitologică un timp de pregătire pentru revoluție Nu contează deloc dacă greva generală pare a fi doar parțial o realitate , sau dacă este doar o născocire a imaginației populare Întreaga întrebare este să știm dacă conține tot ce așteaptă doctrina socialistă de la proletariatul revoluționar") Dar dacă da, atunci orice evaluare științifică a ideilor grevei generale este eliminată Doctrina socialistă trece aici într-o regiune în care toate argumentele pro și contra își pierd sensul, dar în același timp întreaga construcție își pierde semnificația științifică Sorel trage cu îndrăzneală această concluzie, deloc stânjenit de consecințele ei Pentru a rezolva problema semnificației ideii unei greve generale, susține el, "nu trebuie să fim înțelepți Ibid R - s) Ibid ρ) Ibid ρρ ι o-ι ι DESPRE IDEALUL PUBLIC pentru a judeca viitorul, nu trebuie să ne complacăm în reflecții înalte despre filozofie, istorie sau economie politică Noi nu suntem aici în domeniul ideologiei și putem rămâne pe baza faptelor disponibile pentru observația noastră Trebuie să întrebăm oamenii care participă foarte activ la mișcarea cu adevărat revoluționară din pântecele proletariatului, care nu aspiră să treacă la burghezie, acei oameni a căror minte nu este înrobită de prejudecățile corporative Acești oameni pot greși într-un număr infinit de puncte de politică, economie sau morală, dar mărturia lor este decisivă, decisivă și inalterabilă atunci când vine vorba de a descoperi care idei au cea mai puternică influență asupra lor și asupra camarazilor lor și au cea mai înaltă abilitate să fie identificate cu concepția lor socialistă, în urma căreia semnificația, speranțele și semnificația asociate unor Fapte particulare par să constituie o unitate inseparabilă"*) Așadar, Sarel cu neînfricat consistență abandonează știința și previziunea științifică în favoarea psihologiei de masă Și aici vedem din nou ce abis separă acest nou socialism de învățăturile lui Marx Cu toată unilateralitatea sa, marxismul a fost grozav tocmai pentru că s-a străduit să plaseze socialismul pe terenul ferm al științei A vrut să derive idealul social nu dintr-un idee, ci din Fapte, nu din idei întâmplătoare, ci din imperativ Sorel readuce socialismul la fundamentele utopice sau, după cum spune el, mitologice și, mai mult, în expresia lor cea mai elementară: ideile mitologice sunt evaluate prin capacitatea lor de a influența imaginația maselor Gândirea

filozofică aici se renunță în esență la sine: ea caută cea mai înaltă revelație în psihologia maselor Dar dacă socialismul *) Ibid R i i P NOVGORÓTSEV devine un concept mitologic, este clar că încetează să mai existe ca doctrină realistă Experiența corectării marxismului îl duce pe Sorel la distrugerea lui Într-adevăr, este suficient să citim acele pasaje din Reflecții asupra violenței care vorbesc despre știință pentru a vedea cât de departe este Sorel de spiritul vechiului marxism Pentru Marx^ și Engels, știința este atât un obiect de cult, cât și cea mai înaltă instanță: și din ea îşi trage socialismul sprijinul şi justificarea Concepţia mitologică a lui Sorel îl conduce în mod firesc la rupere de ştiinţă Cu ce dispreţ vorbeşte de "mică ştiinţă" (la petite science) Cât de înflăcărat se străduiește să-și arate acestei "mice științe" limitele, locul ei real! Mai puțin de toate împărtășește convingerea pozitivismului, că știința epuizează toate nevoile spirituale ale omului filosofia trebuie să dispară înaintea științei lor; dar filosofia nu a a murit cât de cât, dar, dimpotrivă, a renascut strălucit, datorită lui Bergson, care, departe de a reduce totul la știință, a câștigat pentru filozofi dreptul de a merge pe drumul lor, complet opus celui folosit de savantul It se poate spune că metafizica și-a recăpătat terenul pe care l-a pierdut, arătându-i omului natura iluzorie a soluțiilor științifice imaginare și îndreptându-și mintea către acea zonă misterioasă din care puțină știință vine atât de groază Și nu pare deloc că religiile erau într-o stare apropiată de liberalismul protestantismul moare pentru că dorea, cu orice preț, să reducă teologia creștină la nivelul unei propoziții perfect raționaliste Catolicismul a căpătat totuși o putere extraordinară în timpul secolului al XIX-lea pentru că nu a vrut a arunca orice; chiar și-a crescut elementele mistice și un lucru uimitor!- DESPRE IDEALUL PUBLIC câștigă tot mai mult teren în cercurile luminate, care râd de raționalism, care odată era așa la universitate "*) În fine, în domeniul artei, toate încercările de a crea o știință exactă i se par lui Sorel sortite eșecului , indeterminarea și cel mai perfect raționament metodic este neputincios să-l înțeleagă "') Deci Sorel apără tărâmul misteriosului și enigmaticului, metafizica și misticismul împotriva raționalismului și a logicii abstracte S-ar putea crede că în fața noastră se află unul dintre romanticii secolului vechi, care a absorbit ideile lui Chateaubriand Dar tot acest romantism al lui Sorel se explică prin dezamăgirea sa față de fundamentele științifice ale socialismului Nu rămâne nici o urmă din tendințele științifice ale marxismului Dacă lui Marx și lui Engels le plăcea să-și numească socialismul științific, atunci socialismul lui Sorel trebuie numit romantic A crede că claritatea științifică poate fi introdusă în socialism i se pare fundamental de neconceput "Socialismul este inevitabil un subiect foarte obscur, pentru că vorbește despre producție, adică despre despre ceea ce este cel mai misterios în activitatea umană și pentru că se presupune că va aduce cu sine o revoluție fundamentală într-o regiune care nu poate fi descrisă cu claritatea posibilă în descrierea altor regiuni care sunt mai mult la suprafață Nici un efort de gândire, nici un progres al cunoașterii, nicio inducție logică nu va putea vreodată să risipească misterul care înconjoară socialismul; și tocmai pentru că marxismul a înțeles bine aceste caracteristici și-a dobândit dreptul de a servi drept punct de plecare în cercetarea socială Dar trebuie adăugat aici că această obscuritate se aplică numai acelor raţionamente prin care !) Ibid anul o -) Ibid r ch domnule Novgorodtsev ei încearcă să determine mijloacele socialismului; putem spune că această obscuritate este doar

școlară, școlară; ea însă nu ne împiedică deloc să reprezentăm mișcarea proletariană în modul cel mai complet, precis și exhaustiv, cu ajutorul acelei mari construcții pe care a trăit-o sufletul proletariatului în timpul conflictelor sociale și care se numește greva generală Nu trebuie uitat niciodată că toată perfecțiunea acestui tip de concepție va dispărea imediat dacă cineva încearcă să descompună greva generală într-o colecție de detalii istorice separate; este necesar să-l asimilăm ca un întreg indivizibil și să considerăm trecerea de la capitalism la socialism ca pe o catastrofă, al cărei proces eludează descrierea" *) Nu este greu de observat că în această discuție nu doar mijloacele de realizare a socialismului, ci și însăși mișcarea către acesta, par neclare Dacă greva generală nu poate fi împărțită într-o serie de detalii separate, ea trebuie în mod evident luată nu ca un plan practic, ci ca o idee abstractă Dacă procesul de tranziție la socialism sfidează descrierea, atunci, evident, mișcarea proletară nu poate fi imaginată "în modul cel mai complet, precis și exhaustiv": în momentul ei cel mai important și decisiv se pierde în ceață Trebuie să credem că tranziția se va finaliza cu bucurie și că finalul obiectivul va fi atins, deși nici unul, nici celălalt nu poate fi imaginat clar Sorel își numește ideea de socialism intuitivă și se referă la filosofia lui Bergson * Dar trebuie să spunem că Suportul său real nu este intuiția filozofică, ci psihologia de masă Răspunzând obiecțiilor criticilor care subliniau că acțiunile practice nu trebuie să se bazeze pe iluzii, Sorel a încercat să-și apere poziția comparând cu *) Ibid R) Ibid R OBIECTUL PUBLIC IDEAL poziţia Fizicii, bazată în calculele sale pe teorii cu caracter temporar "Ştim perfect", spune el, "că viitorii istorici nu vor nu reuși să constate că gândul nostru a fost plin de iluzii, pentru că vor vedea în fața lor procesul încheiat Dar trebuie să acţionăm şi nimeni nu ar putea spune acum ce vor şti aceşti istorici; nimeni nu ne-ar putea oferi un mijloc de a schimba ideile care ne ghidează în așa fel încât să evităm critica lor * ') Dacă ar fi vorba doar de a nu lega acțiunile practice cu posibilitatea unor critici viitoare, care s-ar livra în condiții cu totul diferite, Sorel ar avea mare dreptate Dar încearcă să se elibereze de orice critică în general, plasând socialismul în sfera obscurului și a misteriosului Intrăm aici în tărâmul credințelor, care pot aduce beatitudine credincioșilor, așa cum arată exemplul lui Sorel și "noua școală", dar sunt lipsite de semnificație științifică și filozofică Și este evident că și în această privință Sorel nu lasă nici măcar o urmă a vechiului marxism Unde este acel raționalism mândru și ateism militant care au distins învățăturile lui Marx, unde este credința în viitoarea dominație nedivizată a rațiunii și științei? Nu doar regulile tactice, ci și viziunea asupra lumii în sine devine diferită aici, mult mai multifațetă și mai multicoloră Pe față, acesta pare a fi un nou triumf al socialismului, pentru că tot acest joc de gândire complex și complicat este acoperit de vechile lozinci socialiste ale luptei de clasă și al viitorului triumf al proletariatului; dar la o examinare mai atentă, simțim că acesta nu mai este fostul socialism absolut, care dorea să înlocuiască totul pentru om Socialismul devine apoi parte dintr-o structură extrem de complexă, în care este aglomerat cu o serie întreagă de stratificări neașteptate !) Ibid R P NOVGOROTSEV Ne rămâne acum să notăm ultima și ultimă verigă a acestui socialism romantic, pentru a avea în fața noastră toate învățăturile sale fundamentale Am văzut mai sus cum învățătura lui Marx despre lupta de clasă este transformată de Sorel dintr-o lege a istoriei într-o normă a tacticii socialiste Socialismul nu va veni cu inevitabilitatea legii naturale:

el trebuie cucerit de voința umană - acesta este gândul care stă la baza acestui marxism transformat Dar această idee este dezvăluită pe deplin doar în ultima parte a cărții lui Sorel, unde în acest nou marxism se dezvăluie în mod neașteptat influența lui Proudhon și Nietzsche Aici socialismul este înfățișat ca o sarcină morală de cel mai înalt nivel, pentru implementarea căreia este nevoie de o moralitate superioară specială Și faptul că această parte finală a cărții lui Sorel este, în ochii lui, definitorie și fundamentală, rezultă, printre altele, și din faptul că el însuși vede sarcina "Reflecțiilor sale asupra violenței" în a da "o filozofie morală bazată pe observarea Faptelor survenite în sindicalismul revoluţionar" x) entuziasm În conformitate cu aceasta, în ultima parte a cărții sale, Sorel își pune întrebarea: în ce condiții morale este posibil socialismul Și simțim din nou în ce culmi nedefinite ale viitorului este dus visul socialist Sorel dorește "să se convingă socialiștii că cauza căreia se dedică este o cauză importantă, periculoasă și înaltă; numai în această condiţie vor putea aduce toate sacrificiile nenumărate, care din *) Vezi Sorel, Les Illusions du progrès Ediţia a doua P : "les Réflexions sur la violence sont une philosophie morale, fondée sur l'observation des faits qui se produisaient dans le syndicalisme révolutionnaire" OBIECTUL PUBLIC IDEAL sunt ceruti de propaganda care nu le ofera nici onoruri, nici beneficii, nici macar satisfactii spirituale directe " J) El vrea ca perspectiva socialista sa devina "mai eroica" El împărtășește punctul de vedere al lui Proudhon, care a cerut o nouă moralitate pentru noile relații și citează cu cea mai mare simpatie gândurile lui Nietzsche despre moralitatea Domnului Iar acea morală a producătorilor, pe care el o înfățișează ca fiind norma unei vieți perfecte, este în esență moralitatea supraomului, transferată la situația sistemului socialist, la noile relații ale muncitorilor liberi într-un atelier liber "Cum ne putem imagina trecerea oamenilor din vremea noastră la poziţia de producători liberi, lucrând într-un atelier eliberat de proprietari?") - aceasta este întrebarea pe care Sorel şi-o pune în raport cu viitorul Evident, trebuie descoperit în o persoană capacitatea de a lucra liber și fără constrângere, armonizează forța ta cu cea a altora prin exercițiul voluntar de previziune constantă și intensă Pentru a dovedi prezența acestei facultăți în om, Sorel se referă la exemplul armatelor revoluționare livrând lor trupelor mijloacele materiale necesare pentru manifestarea impulsului lor, iar acea victorie era asigurată de fiecare dată când soldații puteau da liber joc oricăreia dintre aspirațiile lor Pe câmpul de luptă, conducătorii dădeau un exemplu de cel mai înalt curaj și erau doar avansați luptători, ca adevărații regi ai epocii lui Homer Dacă ai fi vrut să afli ce în aceste prime armate a ocupat locul ideii ulterioare de disciplină, atunci ai putea spune că soldatul a fost atunci convins că cel mai mic defectarea celui mai mic dintre membrii detașamentului ar putea submina succesul întregului lucru pericol *) Reflecţiile asupra violenţei p s) Ibid p П НОВГОРОДЦЕВЪ viața tuturor camarazilor săi - în conformitate cu aceasta, soldatul a acționat " * *) "În timpul războaielor de eliberare, fiecare soldat se considera o persoană care trebuia să facă ceva foarte important în luptă și nu se privea doar pe sine ca parte a mecanismului militar încredințat conducerii supreme a șefului Prin urmare, bătăliile nu puteau fi asemănate cu un joc de șah în care o persoană poate fi comparată cu un pion; luptele au devenit o colecție de fapte eroice efectuate de indivizi care și-au atras motivele pentru modul lor de acțiune în propriul entuziasm ") Aceste proprietăți, crede Sorel, sunt

hrănite în muncitori de ideea unei greve generale Ca şi războiul de eliberare, greva generală este "cea mai strălucită manifestare a forţei individualiste în masele în ascensiune "') El insuflă muncitorilor acel individualism pasional care va fi marca producătorului liber în viitorul atelier un producător "nu ar trebui să-și măsoare niciodată eforturile prin nicio măsură externă; el găsește mediocre toate mostrele care i-au fost prezentate și vrea să depășească tot ce s-a făcut " înaintea lui Producția este astfel întotdeauna sigură în sensul îmbunătățirii atât calitative, cât și cantitative Ideea progresului nesfârșit își găsește realizarea într-un astfel de atelier " Alături de această înclinație artistică pentru inovație în acest viitor atelier, ") Ibid an - *) Ibid, p - Ibid, p *) Ibid p &) Ibid p DESPRE IDEALUL PUBLIC ar trebui să domnească cea mai mare conștiinciozitate și precizie aduse de sindicalismul revoluționar Totodată, așa cum crede Sorel, în viitorul sistem economic se va manifesta și acea luptă spre bine, care se dezvăluie, în ciuda absenței oricărui oricăror personal imediat și imediat recompensă adecvată, și care constituie o virtute secretă care asigură un progres continuu în lume"* * *) Acesta este nivelul înalt al viitoarei "morale a producătorilor" Citind această descriere ideală a atelierului liber, auzim din nou cu oarecare uimire acest etern apel al sindicalismului revoluționar: "există o singură forță capabilă să trezească acest entuziasm în prezent, fără a cărei asistență morala nu poate exista și aceasta este forţă care decurge din propagandă în favoarea unei greve generale Avem, prin urmare, dreptul de a afirma că societatea modernă are primul motor care poate asigura moralitatea producătorilor " Totul este că muncitorii ar trebui să aibă "destulă energie pentru a bloca drumul seductorilor burghezi, răspunzând măsurilor lor de precauție cu cea mai evidentă grosolănie") "Socialismul datorează violenței acele valori morale înalte prin care aduce mântuire lumii moderne " Cum să nu spun că ideea unei greve generale are aici un fel de semnificație miraculoasă Dar cât de instabilă și de neîncrezătoare este cauza socialismului, pentru care pașii de precauție ale seducătorilor burghezi par atât de periculoși și care își vede singurul sprijin în predicarea unei greve generale "Există ceva neputincios de naiv și în același timp profund qi *) Ibid rr - ") IYf pp - *) Ibid R *) libd R P NOVGOROTSEV ceea ce este științific, spune P B Struve, este în această predicare mistică a unei frământări sociale fără plan, la întâmplare, mizând pe eroismul stârnit de "ascensiunea individualistă" în războiul fără milă dintre clase" *) Dar, într-o privință, socialismul lui Sorel prezintă un profund interes: în măsura în care el încearcă să determine acele condiții morale în care ar fi posibilă realizarea sistemului socialist ideal Pentru Marx, această întrebare nu exista: în învățătura sa atât oamenii, cât și relațiile sunt pregătite de cursul obiectiv al evenimentelor; moralitatea decurge din relaţiile de fapt şi nu le condiţionează La Sorel, care face cauza socialismului dependentă de ascensiunea individului, chestiunea moralității se pune în toată acuitatea ei Dar până la urmă, învățăm de la el doar ce ar trebui să fie oamenii într-un atelier gratuit, și nu ce vor fi Și dacă toată speranța unei revolte individualiste se bazează pe predicarea unei greve generale, cum va fi susținută în continuare această ascensiune: la urma urmei, într-un sistem liber nu vor exista greve viitoare, așa cum nu va exista nici o luptă de clasă După generațiile de bătrâni luptători care au trecut prin școala grevei generale, vor veni generații noi care nu vor recunoaște această școală Ce forță îi va sprijini în ascensiunea individualistă necesară unei ordini libere?

Sorel ia un exemplu de inspirație din epoca stării de entuziasm a operațiunilor militare Dar izbucnirea războiului nu durează pentru totdeauna Aici există un gol evident în doctrina sindicalismului pe care nu are nimic de umplut Dar acest indiciu al necesității pentru socialism a unei ascensiuni morale și, în plus, individualiste reprezintă o nouă dovadă că în sindicalism toate fundamentele marxismului sunt răsturnate Nu perfecțiunea organizării sociale, ci isprava liberă a unei personalități conștiente de o sută *) Colecția Patriotica Sankt Petersburg, Articolul: "Facies hippocratica" · OBIECTUL PUBLIC IDEAL se află aici în prim-plan, nu îmbunătăţirea bazei economice asigură plenitudinea satisfacţiei personale, ci tensiunea pasională a spiritului individualist determină forţa structurii economice Marx dorea dominația absolută a societății asupra individului Sorel nu vede mântuirea lumii altfel decât în creșterea unei personalități umane libere Iar când socialismul face o întorsătură atât de bruscă către "individualismul pasional" pentru a folosi expresia proprie a lui Sorel, vedem cu o claritate deosebită ce prăpastie separă acest socialism individualist, care pune toate speranțele în educația morală a individului, de asta Socialismul fatalist care așteaptă perfecțiunea viitoare din acțiunea legilor naturale incontestabile ale istoriei Spre deosebire de optimismul naturalist al lui Marx, întreaga învățătură a lui Sorel poartă o pecete clară a pesimismului moralizator, pe care el o apără cu atâta insistență în introducerea operei sale, ca direcție de gândire care reprezintă în mod clar atât marile dificultăți care stau în mod de a realiza idealul, și slăbiciunea naturală a omului *) Și cât de șubredă și fragilă este ultima speranță pe care o aduce cu sine sindicalismul "Violența va salva lumea" - există ceva decadent și excentric în acest cuvânt permisiv al lui Sorel Învățătorii și profeții din alte epoci mai sănătoase spuneau că lumea va fi salvată prin înțelepciunea filozofică sau iubirea creștină, prin iluminarea maselor sau prin dreptatea statului Acum ei ne spun că vilia va salva mirul, că de aici va veni cea mai înaltă morală, și simțim că în aceste "gânduri despre impact" cercul gândurilor sociale și filosofice care, trecând de o serie de filozofie dezamăgită, a venit si a privit in sus la lipsa Prapastia Și această impresie este fără speranță Introducere, anul et suiv P NOVGORODTSEV neputința și neputința care rămâne din lectura lui Sorel este subliniată și mai mult de acel uimitor diletantism eclectic care constituie esența principală a scrierilor sale Când Marx este combinat cu Bergson și Niechsche cu Proudhon, este evident că acest amalgam filosofic conține totul, cu excepția puternicei unilateralități a marxismului autentic: forța practică inițială, care și-a extras sursele din viața însăși, este înlocuită de o varietate de influențe literare care se țes într-o dantelă ușoară de combinații fantastice în spațiul liber al gândirii dezechilibrate Suntem prezenți aici la declinul incontestabil al marxismului; este marxism decadent în cel mai adevărat sens al cuvântului Imediat după publicarea Reflecțiilor sale asupra violenței, în același , Sorel a publicat cealaltă lucrare principală a sa: Les Illusions du progrès *) Dacă în prima lucrare a vrut să-și dea filozofia morală, aici propune o întreagă filozofie a istoriei, iar această a doua lucrare a sa aruncă o nouă lumină asupra principalelor tendințe ale primei Chiar mi se pare că numai în legătură cu aceste concepții filozofice și istorice ale lui Sorel este posibil să se stabilească pe deplin cât de diferit și de nou este socialismul său, cu cât mai mult romantism și estetică sunt în acest socialism decât sociologia și economia "Iluziile progresului" este un atac pasional la

adresa democrației moderne, condusă "mai mult de puterea magică a cuvintelor mari decât de idei", "folosind serviciile unor avocați pricepuți în arta de a ascunde întrebările, grație limbajului captivant, sofismului subtil și o uriașă sursă de declamații științifice") Bunăstarea exterioară și ostentativă a democrației moderne, ascunzând în esență sub ea însăși toate bolile vechii ordini, corespunde í) Inițial în jurnal: Le Mouvement socialiste, août-décembre , a) Les Illusions du progrès, p DESPRE IDEALUL PUBLIC Există și teoria ei a progresului, "permițându-vă să vă bucurați de binecuvântările de azi într-o pace deplină, fără a vă îngrijora de dificultățile de mâine * *) "Această teorie era încă plăcută de vechea societate, care nu era printre nobilimi; va face mereu plăcere acei politicieni pe care democrația îi aduce la putere și care, amenințați de căderea iminentă, vor să le ofere prietenilor lor posibilitatea de a se bucura de toate beneficiile oferite de stat Înainte de istoricul bazei istorice a progresului de bază, pe care îl găsește în filosofia iluminatoare a secolului XX, consideră că Rodonalii acestei filosofii au înțeles sarcina fericirii populare pentru a crea oameni luminați în spiritul Salonului Tousing , pentru a le insufla cultura superficială a gustului literar* *) În consecință, democrația modernă, străduindu-se să distrugă sentimentele de clasă și să deruteze toți cetățenii, vrea ca muncitorii să-și vadă idealul în a fi asemenea reprezentanților burgheziei Ea a păstrat toate ideile oligarhiei de stat a treia și a înțeles învățământul primar ca mijloc de predare a catehismului laic, patriotic și burghez *) Democrația are foarte puține idei care sunt proprii, trăiește aproape exclusiv din moștenirea vechii ordini ((r)) Privind înapoi la progresele realizate de democrație, Sorel este profund dezamăgit: vede în jurul său o școală a demoralizării ((r)) și dominația mediocrității) Nici măcar socialismul nu este liber de influența mediocrității, pentru adepții lui Marx, care au încercat să aplice sau să propage doctrina presupusului lor stăpân, *) Ibid , p) Id , ch, I, coperta pp - ·) Ibid, p - - l) jbid, p) Ibid, p (e) Ibid, p) Ibid, p et suiv Vezi mai multe despre кн θ p новгородцевъ au fost oameni de "vulgaritate remarcabilă") Negând în orice fel democrația modernă și tot spiritul modern, Sorel nutrește o pasiune romantică pentru toate marile forțe istorice, pentru război, pentru religie, pentru catolicism Blestemând mediocritatea care ține umanitatea modernă în ea strângere, Sorel cheamă la sublim și eroic Visează cu pasiune la o nouă cultură superioară și crede că această cultură va fi creată de proletariat Dar, respingând teoria progresului, face ca întreg viitorul să depindă de momentele de ascensiune eroică , despre cultura celor mai nobile forțe ale sufletului nostru Sorel nu poate spune că aceasta este o ascensiune treptată, dar sigură către un viitor mai bun, așa cum vorbea vechea teorie a progresului, așa cum spunea și Marx: este prea pătruns de conștiința "iluziile progresului" El crede că nici Marx nu era conștient de puterea enormă pe care o are mediocritatea în istoria mediocrității Îi rămâne doar să afirme că "omenirea scapă doar uneori din mediocritate prin presiunea energetică a anumitor forțe coercitive, dar revine din nou la mediocritate atunci când este lăsată la propriile tendințe"') Aceasta este concluzia tristă și dezamăgitoare a acestei filosofii ea priveşte omenirea în măreţia spiritului, în ascensiunea eroică a moralităţii, dar realizează clar ce condiţii excepţionale sunt necesare pentru a crea această măreţie şi această ascensiune Evident, socialismul este aici doar un mijloc extern şi subordonat realizarea altor scopuri superioare, ceea ce pentru Marx era sacru i) Ibid, p zzi *) Ibid, p) Ibid, p Ibid, p DESPRE IDEALUL PUBLIC izvor și simbol al

plinătății vieții, Sorel ocupă o poziție oficială: măreția, ca și mediocritatea, se dovedește a fi acolo unde manifestările spiritului uman sunt deosebit de sensibile la valorile personale, în timp ce în domeniul economic toate lucrurile individuale se amestecă în masa generala De aceea Sorel caută cele mai înalte principii determinante ale culturii în sfera manifestărilor unui spirit liber, în artă, în religie, în filozofie*) Și ca un adevărat susținător al culturii supraumane, el nu apreciază atât de mult aranjamentul viitor perfect, cât și viitoarea dispoziție eroică Romantismul nietchean este ultimul refugiu al acestei filozofii pesimiste Deoarece visează și să recreeze relații sociale, critica sa revoluționară o îndepărtează mult de căile unui stat juridic modern După cum am văzut, nu există nicio urmă a acelei reconcilieri cu ordinea existentă, care este atât de caracteristică socialismului german Potrivit lui Sorel, singura poruncă a sindicalismului revoluționar în raport cu statul existent ar trebui să fie dușmănia ireconciliabilă Este foarte important pentru noi să ne oprim și asupra acestui aspect al problemei și să clarificăm mai în detaliu ce anume se opune sindicalismul revoluționar statului de drept Dar pentru aceasta, Sorel ar trebui să apeleze la camarazii săi Lagarde-l și Bert, cărora li se atribuie dezvoltarea teoriei politice a sindicalismului În chestiunea negării statului, sindicalismul francez, în comparație cu socialismul german, ia o poziție mult mai solidă și singura consecventă Deși profesează în teorie doctrina lui Marx și Engels, în practică socialismul german este ghidat de ideile lui Rousseau și Hegel Declarându-se revoluționar și Ibid, p- * p Novgorodtsev apatrid, în esență se mișcă pe căile statului de drept și ale politicii juridice Sindicalismul revoluționar elimină această confuzie de concepte: respinge statul în întregime, teoretic și practic Cu atât mai interesant este să afli ce pune el în locul statului de drept Studiind opiniile lui Lagardel și Bert din acest punct de vedere, găsim în ele o mare consistență și completitudine de gândire, dar în același timp suntem convinși că singurul principiu pozitiv pe care se sprijină utopia socialistă a unui stat fără stat este ideea de autoreglementare a cifrei de afaceri economice moderne Studiind Marx și Engels, am putut doar ghici despre asta: învățăturile lor au lăsat un gol complet în acest sens Teoreticienii sindicalismului francez umplu acest gol, dar când aduc la capăt presupunerile ascunse ale utopiei lui Marx, vedem că trec de la Marx la Proudhon și că anarhismul lui Proudhon este sursa lor de inspirație Acest lucru ne convinge și mai mult cât de incompletă și neclară este ideea lui Marx despre ordinea viitoare: aripa reformistă a marxismului s-a dovedit a sta sub steagul lui Rousseau și Hegel, aripa revoluționară sub steagul lui Proudhon Și într-adevăr, când ne familiarizăm cu teoria politică a lui Lagardel și Berthe, vedem că ideea principală a acestei teorii este împrumutată în întregime de la Proudhon: este ideea posibilității de a înlocui organizarea politică cu una economică Citind acești scriitori, se amintește involuntar de doctrina federalistă a lui Proudhon, pe care el însuși a exprimat-o în următoarele propoziții: "în locul guvernelor punem o organizație industrială; in locul legilor punem contracte Nu mai există o lege adoptată cu majoritate sau unanimitate; fiecare cetățean, fiecare comunitate sau corporație își face propria lege În locul autorităților politice, punem economia DESPRE IDEALUL PUBLIC forțele micheskiya; în locul fostelor clase de cetățeni, nobilimea și poporul de rând, burghezia și proletariatul, punem categoriile și specialitățile de funcții, agricultură, industrie, comerț etc În locul puterii de stat punem puterea colectivă În locul armatelor permanente

punem companii industriale; in locul politiei punem o identitate de interese În locul centralizării politice punem centralizarea economică ") Ideea lui Proudhon, odată uitată, este reînviată în rândul sindicaliştilor moderni sub influenţa creşterii sindicatelor, care şi-au creat puternica lor organizaţie - Confederaţia Generală a Muncii - şi declară ei înșiși ca o nouă forță istorică Pe baza lui Proudhon, Lagardel și Bert își dezvoltă opiniile asupra statului existent și asupra viitorului sistem economic Societatea politică sau statul, spune Lagardel, este organizarea puterii Aceasta este o suprastructură artificială asupra societății economice, ridicându-se deasupra căreia statul o guvernează și o menține ferm în rețelele sale "Teoreticienii societății pozitive moderne, conduși de Rousseau", spune Lagardel, "explic ce funcție poate funcționa un astfel de regim În timp ce societatea economică nu cunoaște decât grupări de oameni cu adevărat existenți: muncitori, capitaliști, proprietari de pământ etc , societatea politică se ocupă doar de o persoană abstractă, de tip impersonal, lipsită de toate calitățile sale concrete și aceeași la toate nivelurile vieții sociale mira : cu un cetatean Ea dizolvă toate clasele în ceva asemănător atomismului social; pentru el nu exista grupuri, pentru el su-i) i) Proudhon, Idée generale de la révolution au XIX-me siècle Oeuvres complètes, TX Paris, P Acest citat este din Duguit: Social Law, Individual Law, and the Reformation of the State Transl A S Iascenko P NOVGOROTSEV numai personalități mărșăluiesc, pierdute în mijlocul dezintegrarii generale" *) Se știe că acest atomism social, pentru teoreticienii statului de drept cu Rousseau în frunte, era o cerință ideală, cu ajutorul căreia au fost eliminate distincțiile medievale în drepturi: fiecare persoană să aibă drepturi egale cu toate celelalte, indiferent de apartenenţa lor la un grup sau altul Ordinea medievală se baza pe alte principii: aici dominau diviziunea și inegalitatea, care aveau un caracter ereditar de clasă Dezvoltarea statului de drept al noului timp a avut ca scop distrugerea acestor diviziuni și efectuarea începutului egalizării sociale Pentru a face acest lucru, în primul rând, a fost necesar să se creeze un organ care să poată fi sursa și conducătorul unei legi unice și egale pentru toți Astfel, s-a născut un stat de drept suveran În lupta împotriva ordinii medievale, statul suveran a îndeplinit o mare sarcină istorică: a transformat societatea moșială cu numeroasele ei diviziuni într-o societate civilă construită pe principiul capacității juridice egale Pentru a-și îndeplini această sarcină, ea trebuia să distrugă între ea și cetățeni toate nivelurile intermediare de putere și să-i subordoneze pe toți unei legi unice și comune pentru toți" În acest proces al ecuației generale, Lagardel nu vede care este marele merit al statului de drept, dar subliniază foarte mult ceea ce, în opinia sa, este vina puterii de stat El permite) Lagardel, Proletariat and Democracy, p , într-o culegere de articole ale sindicaliştilor francezi, traduse din manuscris şi publicate de L Kozlovsky, sub titlul general: "Mişcarea socială în Franţa* M -Idei relevante, parțial exprimate în aceeași formă, vezi articolul: Les caractères généraux du syndicalisme, în colecția de articole de La Gardel: "Le socialisme ouvrier * Paris / RR -) Vezi despre asta în articolul meu: "Stat și Drept *", în jurnal Phil se întreabă si psihic carte , p OB IDEA PUBLIC AP că la baza desființării grupurilor intermediare între stat și individ este punctul de vedere care recunoaște oamenii ca fiind egali în drepturi în ciuda statutului lor social Dar în aceasta el nu vede cerința firească a individului, ci interesul creat artificial al statului: "Pentru a-i considera egali", argumentează el, este necesar să se abstragă de la

poziția lor în societatea reală Numai în acest fel interesele private care împart clasele pot fi ascunse de interesul general, a cărui protecție este scopul statului, adică societate politică Pe acest praf uman statul își construiește puterea Pentru a domni, trebuie doar să divizezi Oricât de ciudat ar părea, existența statului nu poate fi justificată decât prin dezorganizarea generală pe care el însuși a creat-o: de fapt, până la urmă, un cetățean care i se pare lipsit de toate proprietățile sociale nu poate de unul singur să facă nimic Cetăţeanul este regele statului modern, dar regele este slab, îngrădit în singurătatea sa şi izolat de restul poporului, iar slăbiciunea lui legitimează guvernul Rolul puterii este de a disciplina masa fără formă și inconștientă: poate exista putere doar acolo unde există anarhie Din această viziune asupra statului modern rezultă o concluzie logică firească: puterea de stat trebuie distrusă, suprastructura politică, care fragmentează societatea în atomi, trebuie îndepărtată din societatea economică; atunci, în locul anarhiei sociale, care transformă societatea în praf uman, va fi organizarea societății; un om, ieșind din singurătatea sa și devenind membru al unei corporații, va dobândi o putere reală, va deveni un adevărat rege, asupra căruia nu mai există nicio putere "Semnificația societății politice *) Lagardel, Proletariat și democrație, p P NOVGORODTSEV speră să aducă dezbinarea claselor la solidaritatea unității naționale Existența statului este posibilă doar pentru că, cu ajutorul unei asemenea ficțiuni de cetățean, ascunde diferența dintre muncitori, capitaliști, proprietari de pământ etc Și va dispărea în ziua în care va înceta să mai reprezinte interesul general spre deosebire de interesele indivizilor Dacă partidele ar fi alcătuite doar din muncitori, doar din capitaliști, doar din proprietari de pământ, își urmăresc doar propriile lor scopuri materiale, fără să-i pese de acele sarcini comune pe care societatea politică se presupune că încearcă să le rezolve, iar mecanismul de stat, obligat să acționeze în gol , se va prăbuși de la sine *) Și atunci când vechea ierarhie a puterii de stat va cădea, o nouă ordine socială bazată pe principiile federalismului, descentralizării și autonomiei îi va lua locul Sindicatele vor lua la timp locul capitalismului prăbuşit şi să dea lumii un nou drept Societatea politică centralizată va fi înlocuită cu o Federaţie a Sindicatelor Autonome În aceste idei, reflectând influența incontestabilă a lui Proudhon, întâlnim acea latură reală și vitală a sindicalismului, ceea ce ne explică de ce anumite elemente ale acestuia sunt percepute și de scriitori precum Benois, Duguit, care sunt complet străini de spiritul revoluționar a acestei tendinte Cert este că, eliminând fanteziile și utopiile sindicalismului, găsim în el o reflectare a unui fenomen social foarte important, care se bazează pe dezvoltarea principiului corporativ în viața modernă Grupuri de persoane unite de un comun *) Lagardelle, Proletariat și democrație, p Lagardel, Proletariat and Democracy, pp - DESPRE IDEALUL PUBLIC ocupaţiile din sindicate, în sistemul modern cu diviziunea sa complexă a muncii, capătă semnificaţia unor legături puternice care alcătuiesc unitatea întregului O împrejurare în special subliniază puterea și semnificația multora dintre aceste uniuni și aceasta este dezvoltarea extraordinară a tehnologiei Viața societății moderne se bazează pe un set complex de dependențe reciproce și adaptări ale grupurilor profesionale individuale; iar dacă unele dintre linkurile din această serie refuză să funcționeze, se reflectă asupra tuturor celorlalte Întreaga viață intră în dezordine dacă acest refuz de a munci se extinde la profesii de importanță capitală, de care se leagă ordinea

tehnică sau circulația obișnuită a vieții culturale Fără extragerea corespunzătoare a cărbunelui sau livrarea apei, cu încetarea traficului feroviar sau a comunicațiilor poștale, întreaga societate se confruntă cu cele mai extraordinare și dureroase dificultăți Întregul curs al vieții moderne se datorează într-o asemenea măsură unei culturi tehnice înalte, unei diviziuni complexe a muncii, unui schimb de servicii infinit variat, încât o persoană devine complet dependentă, un adevărat prizonier al acestei culturi complexe Prin puterea culturii, el domină și domnește asupra elementelor supuse ale naturii, dar fiecare nouă victorie asupra naturii, reflectată în complexitatea tehnică a vieții, creează o nouă dependență a unei persoane de societate, de acele grupuri profesionale care întruchipează noi culturi culturale realizările în realitate Așa este prezentată semnificația grupului profesional în societatea modernă Fiecare membru al unui astfel de grup începe să facă pretenții nu din cauza drepturilor sale abstracte umane și civile, care sunt egale pentru toată lumea, ci pe baza apartenenței sale la o cunoscută corporație Nu numai drepturile omului, ci și interesele profesionale necesită recunoașterea lor aici; spre deosebire de începutul suveranității populare, care egalizează toate persoanele, ca cetățeni, în general P NOVGORODTSEV unitatea de stat, se propune principiul federalismului profesional, repartizând toți cetățenii pe profesii și corporații Sancţiunea cea mai înaltă a acestor aspiraţii este dorinţa de a afirma, mizând pe puterea asociaţiilor profesionale, demnitatea persoanei umane, triumful independenţei individuale) Nu beneficii materiale înguste, ci eliberarea morală a personalității lucrătorului de ierarhia care stă deasupra lui, de arbitrariul și asuprirea puterii de constrângere a stăpânilor - acesta este ceea ce este stabilit ca scop ultim al acestei mișcări profesionale Acesta este motivul uman comun și progresist care ne explică cum, în pragul secolului al XX-lea, suntem prezenți la spectacolul neașteptat al renașterii spiritului corporativ medieval, căutând pentru sine o nouă și mai înaltă expresie politică și juridică În Franța, pe baza unei largi libertăți democratice, dezvoltarea corporațiilor sau a sindicatelor profesionale se realizează cu cea mai mare forță și aici se manifestă cel mai clar renașterea principiilor politice medievale Dar când discutăm despre acest fenomen extrem de interesant al vieții moderne, trebuie să ținem cont de limitele sale naturale Dacă federalismul profesionist se opune suveranității populare și unității statale, atunci această opoziție poate avea ca rezultat doar cea mai înaltă sinteză, și nu excluderea reciprocă Nu trebuie trecut cu vederea faptul că suveranitatea este principiul unificării forțelor sociale pe baza unui drept comun și egal pentru toți Pentru a stabili în viață principiile legalității, egalității și libertății era nevoie de forța unei autorități centrale puternice Când aceste principii sunt stabilite și forțele opuse sunt rupte, puterea suverană se poate transforma dintr-o forță puternică într-un simplu simbol al unității Apoi- Lagardelle, Le socialisme ouvrier, p DESPRE IDEALUL PUBLIC a sosit momentul dezvoltării descentralizării și federalismului Dar puterea suverană, ca simbol al unității, rămâne o condiție necesară pentru acest proces ulterioar de dezvoltare În timp ce, în absența capacității juridice civile generale și a egalității, forțele private s-au dovedit a fi centrifuge, s-au divergent pe laturi, au creat fragmentare și particularism, pe baza dreptului comun ele sunt doar o expresie a nevoii de autodeterminare liberă a sindicatelor şi persoanelor descentralizate Astfel, federalismul profesional nu poate duce la desființarea dreptului unic și comun care domină toate Altfel, s-ar fi

transformat în particularismul aspirațiilor private, în predominarea intereselor profesionale asupra drepturilor generale ale omului Oricât de importante ar fi aceste interese și aspirații, ele nu pot depăși granițele dreptului comun: altfel, din nou, ca în Evul Mediu, viața publică va căpăta caracterul unei competiții de forțe private, ale cărei relații nu vor fi determinate de drept comun, ci prin acorduri temporare, nu prin unitate revendicări umane universale, ci o predominare accidentală în luptă Dar principiul unității și egalității legii reprezintă o dobândire atât de prețioasă a culturii, încât dispariția ei ar însemna o întoarcere la forme de viață mai puțin perfecte În condițiile dezvoltării progresive, observăm, dimpotrivă, creșterea ideii de comunitate și unitate de drept, vedem ecuația civilă a noastră și a celorlalți pe baza creșterii și extinderii legăturilor internaționale De aceea, chiar și acei savanți moderni care, ca Duguis și Benois, salută creșterea grupurilor profesionale și a organizațiilor sindicale, încă mai cred că federalismul nu va desființa autoritatea centrală unică, ci va intra într-o anumită combinație cu aceasta "Cred", spune Duguit, "că ne îndreptăm spre un fel de federalism al claselor organizate în sindicate și cred că acest federalism va fi unit în P NOVGORODTSEV o anumită combinaţie cu existenţa unei puteri centrale, încă în viaţă, dar având o cu totul altă natură şi acţiune decât cele ce aparţineau statului obişnuit, şi redusă la control şi supraveghere "*) interesele profesionale disparate Teoria regulii de drept iese din acest nou calvar nu rupt, ci doar îmbogățit: înainte de a deschide posibilități la care nu au fost gândite înainte Dar nucleul principal al acestei teorii - ideea unei singure legi, îmbrățișând cu o legătură comună toate elemente ale vieţii sociale - rămâne neclintit Ce face sindicalismul revoluționar din ideea de federalism profesional? Cum reușește să exprime această idee fără legătură cu teoria statului de drept și cu negarea completă a acesteia? După cum am văzut, el repetă în esență ideea lui Proudhon de a înlocui statul cu organizarea economică a societății În locul legilor vrea să pună și tratate și acorduri, în locul puterii politice - organizare economică Dar întrucât aceste presupuneri se ascund în spatele lor nu simple cuvinte, ci concepte reale, ele reprezintă cele mai pure neînțelegeri O organizare economică fără organizare politică și juridică este, în termenii lui Stammler, conținut fără formă Organizarea vieții economice nu poate decât să fie întruchipată în anumite norme, a căror execuție trebuie supravegheată permanent Iar acolo unde există norme și supraveghere asupra executării lor, există drept și putere, sau, repetând vechea axiomă, ubi societas, ibi jus Sprijinind ideea unui stat apatrid, sindicalismul revoluționar trece de la pământul istoric la cel utopic Acest caracter utopic al sindicalismului afectează *) Duguit, Le droit social, le droit individuel et la transformation de Gétat; OBIECTUL PUBLIC IDEAL și în altă privință După cum am subliniat, un stat de drept suveran a propus ideea unirii forțelor sociale pe baza unui drept comun și egal pentru toți, iar această idee este o moștenire durabilă a culturii; progresele progresive ale federalismului nu pot avea loc decât pe această bază Doctrina modernă a solidarismului este o aprofundare și o dezvoltare etică a acestui principiu juridic al unității Sindicalismul, în modul cel mai ascuțit și hotărât, ia armele împotriva oricărui fel de succesiune de forme și principii sociale și alege nu pacea socială, ci lupta socială, ca lozincă al reînnoirii Lagardelle și Berthe iau punctul de vedere al luptei de clasă la fel de înflăcărați ca Sorel "Ideea de clasă", spune Bert, "înlocuiește ideea de patrie și marchează ruptura poporului cu statul și democrația Odată

cu sindicalismul revoluționar, a apărut o opoziție neașteptată între democrație și socialism, cetățean și producător, iar această poziție a luat forma cea mai elementară și în același timp cea mai abstractă în respingerea ideii de patrie, identificată cu ideea de patrie statul "J) Declarând astfel război întregii societăți existente, sindicalismul își caută transformarea, nu printr-o reconciliere treptată a elementelor în război, ci printr-o curățire și răsturnare furtunoasă care va mătura toate formele vechi până la ei temelii Pacea socială ar fi doar o concesie și un compromis;doar dușmănia ireconciliabilă și nemiloasă poate salva cauza progresului Și este clar că dacă statul, democrația și chiar patria trebuie să ardă în acest foc purificator al marii catastrofe, atunci orice idee despre unitatea și echilibrul forțelor sociale pentru statul modern de tranziție este pur și simplu eliminată aici ca inutilă și !) Berth, Les nouveaux aspects du socialisme Paris, , p În traducerea rusă din colecția lui L Kozlovsky "Mișcarea socială în Franța modernă" acest articol se intitulează: "Ideologia producătorilor" P NOVGOROTSEV dăunătoare Ideea activității practice în condițiile sistemului existent este complet eliminată; toate visele şi speranţele sindicalismului sunt scoase din limitele statului constituţional modern Unitatea trebuie realizată nu în societatea modernă sub forma unei reconcilieri a clasei muncitoare cu ceilalți, ci într-o societate care să fie în Forma triumfului său complet și necondiționat, în care nicio altă Formă nu are loc "În ce naștere eroică suntem prezenți?" se întreabă Bert: "pe de o parte, vedem tremurul vulcanic pe care lumea muncii le provoacă periodic societății moderne, pe de altă parte, confuzia tuturor părților, confuzia tuturor ideologiilor , spaima tuturor minților înțelepte Ce se întâmplă? Există un fenomen atât simplu, cât și formidabil: travaliul iese în prim-plan și alungă orice parazitism, începând cu cel mai evident și grosier până la cel mai rafinat și sublim; atelierul apare în plină lumină și face să dispară tot ceea ce nu constituie Funcția muncii productive; toată viața socială este aranjată pe baza producției, devenind, așa cum a făcut cândva războiul în lumea antică, cimentul lumii moderne; într-un cuvânt, "este vorba de a crea o nouă civilizație în care munca, absorbind în sine toate forțele intelectuale care se află acum în afara lumii producției, va pune astfel capăt diviziunii pernicioase dintre teorie și practică; viață; va primi unitate, sănătate, echilibru") Dar dacă societatea viitoare se bazează pe absorbția de către clasa muncitoare a tuturor celorlalte clase și, în acest sens, este unită și armonioasă, aceasta nu exclude întrebarea ulterioară: cum se va menține unitatea în cadrul acestei clase între diferitele sale grupuri profesionale și între membrii acestor grupuri? La aceasta Bert răspunde arătând Dana, ibid R ; vezi traducerea lui L Kozlovsky, p - (Eu folosesc această traducere aici, cu mici modificări) DESPRE IDEALUL PUBLIC ' asupra posibilităţii în viitor a unităţii dintre interior şi spiritual "Unitatea de acțiune pe care o cere nu este o unitate impusă de sus și din exterior, exprimată în unitate de putere, ci o unitate armonioasă, o unitate interioară, spirituală, o unitate în care trăirea liberă și acțiunea liberă se pot echilibra reciproc fără a se limita ei înșiși și se completează unul pe altul fără a se suprima reciproc Sindicalismul face apel la energia, inițiativa și îndrăzneala fiecărui muncitor; în fiecare sindicat fiecare muncitor individual rămâne o forță vie de la care se cere maximă inițiativă, iar într-o confederație fiecare sindicat rămâne o unitate liberă, care ea însăși își elaborează propriul plan atât în apărare, cât și în atac, fără a aștepta ordinele centralei trup, care este lăsat în întregime la discreția sa și este

judecătorul suprem al conduitei sale" O astfel de setare a unității spirituale în locul unității puterii rupe complet cu formele istorice ale vieții de stat, dar în același timp condamnă societatea la anarhie completă Unitatea armonioasă, internă și spirituală este idealul absolut al dezvoltării sociale, dar, așa cum am arătat la începutul acestui studiu, acesta este un ideal care se află la o distanță infinită, ca limită de neatins a perfecțiunii A pune acest ideal în locul Formelor relative ale vieții istorice înseamnă a cădea în vechea eroare a tuturor constructelor utopice În sindicalism, această eroare este cu atât mai ciudată cu cât reprezentanții ei înțeleg perfect semnificația istorică a puterii și constrângerii În cuvintele lui Burt, sindicalismul "recunoaște nevoia de autoritate pentru trecut, recunoaște că acesta a fost flagelul prin care civilizația putea să avanseze și să extragă din munca umană minunile pe care le-a extras) Dana, iid rr - ; Rusă pe pp - E NOVGOROTSEV Recunoștința pe care sindicalismul o are față de capitalism se referă nu numai la bogăția materială pe care a creat-o, ci mai ales la schimbarea morală și spirituală pe care a efectuat-o în pântecele maselor muncitoare; prin disciplina sa de fier, ei au fost smulși din lenea lor primitivă și din anarhismul individualist și au fost făcuți capabili de muncă colectivă, în continuă îmbunătățire Sindicalismul este foarte clar conștient că civilizația a început și a trebuit să înceapă prin constrângere, că o astfel de constrângere a fost utilă, binefăcătoare, creatoare, iar dacă acum putem spera la un regim liber, fără tutelă, atât stăpânească, cât și de stat, este doar datorită aceleia regim constrângerea care a disciplinat omenirea şi i-a permis treptat să se ridice la nivelul muncii voluntare libere Cu o înțelegere atât de clară a importanței autorității și disciplinei, Burt crede, totuși, că acum procesul de educare a umanității s-a încheiat, iar era muncii libere și voluntare începe Acesta este "satul faimos din tărâmul necesității în tărâmul libertății " Dar cum se poate opri acest salt? Știm deja răspunsul lui Sorel: cooperarea liberă a sistemului socialist depinde în întregime de înălțimea "moralității producători " Bert și Lagardel încearcă să abordeze această problemă dintr-un unghi diferit, subliniind necesitatea istorică și posibilitatea socială a organizării unui atelier gratuit Dar cu cât încearcă să prezinte puterea explicațiilor concrete în avantajul lor, cu atât întrebarea devine mai obscure După cum spune Burt, întrebat despre posibilitatea acestei mari și profunde schimbări care va transforma cooperarea coercitivă actuală într-un viitor liber, sindicalismul răspunde că "schimbarea este deja în curs") Dana, ibid rr - ; Rusă pe pp -) Dana, idid -p ; Rusă pe I I OBIECTUL IDEALULUI PUBLIC pregătit de capitalismul însuși; că în interiorul capitalismului însuși are loc deja o evoluție care îl va forța de la forme predominant comerciale și cămătariste să treacă la forme mai industriale; că marea Fabrică modernă, cu disciplina sa autocratică a muncii, care amintește mai mult sau mai puțin de disciplina barăcii, care necesită o supunere complet pasivă, este înlocuită de o disciplină din ce în ce mai voluntară, care se bazează în principal pe simțul datoriei - o disciplină, deci nu extern, ci intern, impus lor ca muncitori; și că, într-un cuvânt, această evoluție ar putea fi caracterizată prin faptul că, conform cerințelor tehnologiei, munca liberă trebuie să înlocuiască comanda și ierarhia, și că opozițiile dintre autoritate și muncă - stat și producție, profit și economie - sunt crescând din ce în ce mai mult ^ "După părerile sindicaliștilor, numai în lupta împotriva capitalismului, pas cu pas, și sân cu sân, se formează clasa muncitoare, din pasivitate trece la

activitate și dobândește calitățile necesare în pentru a gestiona fără nicio tutelă acea uriașă Fabrică pe care capitalismul a creat-o și trebuie să i-o moștenească"*) Acesta este răspunsul lui Bert; dar vedem că ceea ce se subliniază aici nu este tocmai modul în care va fi organizată munca liberă, ci doar că în lupta împotriva capitalismului ea trebuie să devină liberă, activă și voluntară Răspunsul nu rezolvă întrebarea, ci doar o repetă în formă afirmativă Și din nou, ca la Sorel, totul se rezumă la faptul că lupta va crea starea de spirit potrivită și, în concluzie, auzim același cuvânt magic al sindicalismului, acea vrajă misterioasă: "Susan, deschide!", care, tradus în limbaj sindicalist, înseamnă: o grevă generală aici în- Dana, ibid pp - ; Rusă pe p I i-) Dana, ibid p ; Rusă traducere p Întrebare carte filosofică P NOVOGODTSEV Comentariul sever al lui Bert despre greve: "Cu cât ritmul grevelor era mai puternic, mai larg și mai încrezător, a deschis unei lumi surprinse o forță de muncă colectivă, care devine din ce în ce mai conștientă și mai stăpânită de sine Grevele devin un fenomen social prin excelență prin bruscătatea, îndrăzneala, disciplina miraculoasă pe care o evocă în rândul armatei oamenilor muncii, capătă un caracter din ce în ce mai militant; din punct de vedere social, ele sunt un adevărat substitut al războiului și li s-ar putea aplica aceleași cuvinte pe care Proudhon le aplică războiului În prezent, loviturile bat cea mai puternică notă în corul naturii și al omenirii: acţionează asupra sufletului ca un tunet, ca zgomotul unui uragan O combinație de geniu și curaj, poezie și pasiune, dreptate supremă și eroism tragic, ele ne uimesc prin măreția lor "*) Am spus deja mai sus cât de puțin caracterizează această putere miraculoasă a grevei viitorul când nu vor fi greve La întrebarea noastră, cum, dacă sindicalismul reușește să scoată ideea de federalism profesional din teoria statului de drept, nu găsim, așadar, niciun răspuns la Bert, la fel de puțin se poate găsi la Lagardel Adevărat, la prima vedere poate părea că are o idee mai clară despre viitorul sistem decât alți reprezentanți ai sindicalismului, dar, de fapt, chiar și aici totul se reduce la conexiuni interne și spirituale, la combinații de voluntar și instinctiv Trecerea de la un sistem social la altul nu va fi, în cuvintele lui, un salt în gol, ea se va realiza cu ajutorul unui pod, care este construit printr-o muncă economică îndelungată Această muncă va fi realizată prin formarea muncitorilor în instituțiile muncitorești moderne Ca *) Berht, ibid r o DESPRE IDEALUL PUBLIC Sorel și Berthe, Lagardel le atribuie însuși procesului de luptă o mare semnificație educațională, care trezește în rândurile sindicaliștilor energie și eroism personal, simțul responsabilității și demnitatea personală Dar, în același timp, încearcă să deducă din însăși condițiile luptei acele principii care vor sta la baza ordinii viitoare "Mecanismul intern care organizează libertatea personală a elementelor care se grupează pentru o luptă comună este departe de a transfera guvernarea politică în clasa muncitoare, și de a se diviza în guvernare și guvernată și de a crea o oligarhie muncitorească" *) Dar cine conduce clasa muncitoare, cine merge înainte? "Luptele produce selecție", răspunde Lagardel "Cel mai curajos și conștient marș în frunte, fiind bătuți, pentru a apăra nu interesele lor personale, ci interesele tuturor, luați în ansamblu, muncitorilor Întreaga putere a sindicatelor derivă din calitățile morale ale muncitorilor uniți în ele; ei nu au deloc acea putere coercitivă pe care o are statul Dar masele, văzându-și activitatea, le urmează instinctiv În același timp, spre deosebire de ceea ce se întâmplă cu masa electorală și cu partidul, masele muncitoare au capacitatea și oportunitatea de a-și

judeca pe aleșii Într-adevăr, chestiunile de independență materială și spirituală, care agită sindicatele, constituie însăși baza vieții lucrătorului și, prin urmare, lucrătorul poate, ca să spunem așa, să simtă la un capriciu corectitudinea cutare sau cutare acțiune a sindicatului "*) Din aceasta rezultă limpede că chiar și în cele mai înflăcărate vise ale unității viitorului sistem, sindicalismul nu se poate lipsi în niciun fel de o ierarhie; el crede doar că ea D) Lagardel, Proletariat și Democrație, p -) Ibid , p) În ce măsură un principiu ierarhic al conducerii pare cu adevărat inevitabil pentru organizațiile sindicaliste existente, este bine explicat de R Michels, Zur Soziologie des Parteiwesens in der moder-nen Demokratie Leipzig, , S , cp S * P Novohodtsev va fi creat de la sine, conform legii selecției naturale: cei mai curajoși și conștienți vor veni în față, iar masa îi va urma instinctiv și îi va aproba dintr-un capriciu Cum să nu spunem că termenii clari ai statului de drept modern sunt înlocuiți aici cu concepte complet nedefinite și șocante? Ce se întâmplă dacă atât liderii, cât și masa se sparg în grupuri? Dacă instinctul și intuiția vor spune un lucru unuia și altul altuia? Va trebui să apelăm la metodele obișnuite de alegere politică, care sunt atât de atacate de către sindicaliști Lagardel, evident, admite și posibilitatea unei armonii sigure în relațiile conducătorilor cu masele; dar, recunoscând acest lucru, nu se mai teme să propună cu îndrăzneală principiul minorității conducătoare "Acțiunea directă presupune intervenția activă a unei minorități curajoase Nu masa, grea și stângace, trebuie să vorbească aici pentru a începe lupta, așa cum este cazul în democrație; nu numărul este legea aici și nu cantitatea este regula - se formează un grup ales (uneelite), care, în virtutea calității sale, captivează masa și o îndreaptă spre calea luptei "Desigur , acești aleși naturali trebuie să fie în concordanță cu instinctul interior al maselor, altfel vor rămâne fără influență și vor dispărea în curând Dar Lagardelle crede că dacă masele însele nu sunt în stare să-și transmită dorințele, atunci pot simți cu ajutorul ajutorului a unor "revelare a instinctului și iluminare a sentimentului, care sunt cei care își exprimă aspirațiile și cei care le schimbă"*) Deci, la ce am ajuns? La preferința aristocratică pentru minoritate față de majoritate și calitate față de cantitate Predicând, urmând lui Sorel, cultul eroismului și "moralității superioare", Lagardel nu poate raționa altfel Dacă un impuls revoluționar și o ascensiune eroică sunt puse în prim plan, atunci o nouă credință în Despre Lagardelle, Le Socialisme ouvrier OBIECTUL PUBLIC IDEAL, o minoritate curajoasă, care trebuie să tragă de-a lungul unei mase grele și stângace" ') Centrul de greutate este astfel transferat de la dezvoltarea naturală a societății la isprava morală a individului; loialitatea instinctului, corectitudinea sentimentului rămân pentru cota de masă; în psihologia sa, îndrăzneala curajoasă a liderilor își găsește sprijin pentru sine și conducere și, găsind acest sprijin, atrage pe toată lumea la o ispravă îndrăzneață de luptă La concepțiile naturaliste ale lui Marx, aici, evident, se adaugă: ca la Sorel, o doză semnificativă de romantism nietchean Dar o altă trăsătură a părerilor lui Lagardel, care constă în faptul că el nu este atât de preocupat de determinarea ordinii sociale viitoare, cât de menținerea unei dispoziții revoluționare neschimbate Nu este nimic surprinzător că respinge în mod deliberat construcția rațională a viitorului, ridicând ca principiu iraționalismul practicii vieții Am subliniat mai presus de părtinirea iraționalistă a filozofiei reale a lui Sorel social, dar și mai remarcabil că aceeași poziție este ocupată de Lagardel, care se distinge în general prin strădania lui pentru o

mai mare certitudine Și acest fenomen decurge din nou din aceeași cauză de bază: este o consecință a faptului că sindicalismul, cu o acuratețe deosebită, opune pragmatismul vieții reale Fatalismului teoriei raționaliste Nu pentru a prezice teoretic și a nu aștepta mental socialism, ci pentru a acționa practic și deja Este foarte interesant de observat că această viziune nu este nicidecum proprietatea exclusivă a lui Lagardel: Émile Pouget, care este aproape de viața practică a Confederației Generale a Muncii, vede în aceasta diferența principală dintre democrație și sindicalism ,Le premier este la manifestation des majorités inconscientes qui, par le jeu du suffrage universel, font bloc pour étouffer les minorités conscientes, en vertu dudogmede la souveraineté populaire A cette souveraineté, la syndicalisme opune les droits des individus et il tient seuleiment compte des volontés exprimées par eux Si les volontés manifestées sont peu nombreuses, c'est regrettable, mais ce a'est pas une raison pour les anihiler sous le poids mort des inconsciences E Pouget, La Confédération Générale du Travail Paris Ediția a doua P P Novohodtsev acum să experimentăm socialismul în efortul real al voinței - pentru asta se străduiesc reprezentanții sindicalismului "Socialiștii tradiționali", spune Lagardel, "care disprețuiesc practica și se înclină în fața formulei abstracte, consideră ca o întoarcere la barbarie disprețul pentru teoriile raționaliste și pentru imaginile școlare ale viitoarei societăți Atunci o practică are un sens socialist: aceasta este ceea ce drepturile nu vor înțelege niciodată adevărații reprezentanți ai vechiului socialism, dar care pare a fi destul de suficient pentru susținătorii noilor învățături Mărturisesc că nu mă ocup de asta altfel decât în direcția dacă viețile oamenilor care pregătesc această viitoare societate sunt deja transformate prin însuși procesul acestei pregătiri Socialismul nu are alt sens decât că revoluționează masele în care pătrunde Nu-mi conectez soarta cu nicio abstracție, sunt doar o persoană reală Important pentru mine este ceea ce văd eu, un socialist al zilei, în momentul în care trăiesc, cum lumea se transformă, parțial, oricât de slab, sub influența unei noi mișcări Forța socialismului sindicalist constă tocmai în educarea societății în fiecare moment dat, în a-i oferi un exemplu constant de efort și curaj, pentru a trezi mari sentimente de libertate și independență, care constituie valoarea existenței, pentru a salva, în un cuvânt, sensul etern al vieții "*) Cel mai curios este că aceste mărturisiri remarcabile sunt făcute de Lagardel, care, mai mult decât alții, încearcă să-și dea socoteală despre structura viitoarei societăți De la el știm în special despre Federația civilă a Atelierelor Autonome, despre viitoarea descentralizare a vieții Și cât de neașteptat, după aceste perspective mai mult sau mai puțin clare de viitor, să afli că nu acesta este deloc rostul, *) Lagardelle, Le socialisme ouvrier, pp - (articolul "Syndicalisme français et socialisme étranger" din) OBIECTUL PUBLIC IDEAL că încă nu se știe dacă societatea viitoare se va împlini și că toate previziunile viitorului nu înseamnă nimic O ascensiune revoluționară constantă este importantă, sentimentele de independență și libertate sunt importante și este important ca aceste sentimente și această ascensiune să fie deja experimentate acum Politicianul școlii, nu mai puțin decât filosoful ei, se dovedește a fi implicat în spiritul nietzschean: nu un sistem ideal, ci o dispoziție eroică este pusă în prim plan Politica socialistă trece în morală supraomenească Și este de înțeles că pentru vechii socialiști aceasta pare o întoarcere la barbarie: nu există nicio teorie, nici știință, nici previziune științifică, rămâne doar predicarea rebeliunii; ce ar

putea fi mai contrar vechiului marxism "Nu știu dacă societatea viitoare se va împlini", "Nu-mi conectez soarta cu nicio abstracție" - din aceste afirmații ale lui Lagardel, marxismul ortodox, desigur, trebuie să ajungă la cea mai mare groază Dar în această străduință de a face din socialism practica vieții, regula efectivă a fiecărei zile care trece, simțim aceeași sete de acțiune care este atât de caracteristică revizionismului Lagardel explică acest lucru cu claritatea lui caracteristică de gândire "Mințile care luptă spre realitate au abandonat așteptările unei revoluții în continuă retragere, s-au îndepărtat de socialismul abstract și s-au dedicat sarcinilor pozitive"; unii s-au pierdut în asta în mediul capitalist și și-au pierdut caracterul socialist Numai sindicaliștii au reușit să obțină pe drumul cel bun și îmbină practica cu teoria: aici revoluția nu este doar imaginată și așteptată, ci se realizează: "este o chestiune de acțiune imediată, și nu de așteptare inactivă Spiritul revoluționar coboară din cer pe pământ , se încarnează, se manifestă în anumite lyatsya cu acțiunea zilnică capătă în sine o valoare revoluționară, iar transformarea socială, dacă vine la un moment dat, p NOVOGODTSEV va fi doar o generalizare a acestui act " * *) Deci, potrivit lui Lagardel, sarcina de a îmbina teoria cu practica, a cărei separare provoacă criza socialismului, este îndeplinită revoluția socială de a doua zi" El lasă "optimismului copilăresc al cuceritorilor puterii" grija de a elabora planuri detaliate pentru viitor; el însuși îmbină grija prezentului și a viitorului într-o singură acțiune practică Dar dacă da, dacă acțiunea revoluționară directă iese în prim-plan, sub forma unei pregătiri constante pentru o grevă mare, atunci este clar că aici nu este nevoie de mai multe îndrumări învățate: "totul se reduce la o creativitate originală și mereu nouă a vieții , la o constantă reînnoire a ideilor că "Înaintea noastră nu mai există un cadru de intelectuali, un cler socialist, însărcinat cu sarcina de a gândi pentru clasa muncitoare; înaintea noastră se află însăși clasa muncitoare, care, prin experiența ei, neîncetat deschide noi orizonturi; perspective neprevăzute, metode până acum nebănuite, într-un cuvânt b noi surse de tineret") Astfel, Lagardel ne conduce în același punct cu Sorel: în el psihologia revoluționară a clasei muncitoare capătă o importanță de frunte Dar în acest fel nu sunt eliminate doar Formulele și dogmele abstracte, nu numai predicțiile teoretice ale viitorului; toată știința și filosofia socială sunt eliminate Orice învățătură pozitivă se rezumă la urmărirea experienței mereu înnoite a clasei muncitoare; dar acest lucru devalorizează complet toate acele indicii pozitive privind viitorul aranjament, pe care ne aflăm *) Ibid pp - Ibid R *) Ibid R OBIECTUL PUBLIC IDEAL mergem în sindicalism Cine poate garanta că o nouă experiență nu va deschide perspective noi, neprevăzute? La asta ajunge în cele din urmă sindicalismul revoluționar: această doctrină nu este marxism sau proudhonism, este un socialism nietzschean nou și particular Pe baza psihologiei de masă, dirijată și promovată de aceasta, sunt numiți în mod special lideri, oameni cu entuziasm eroic și fapte revoluționare Să ardă pentru totdeauna în focul noilor căutări și să hrănească constant în sine și în mase o sete de luptă revoluționară - aceasta este sarcina acestui nou socialism Din acest punct de vedere, atacurile sindicalismului revoluționar asupra instituțiilor și ordinelor existente devin de înțeles Ce poate rezista acestei critici la adresa moralei supraumane? Ce fapte și ce merite pot fi justificate dacă nu trezesc masele la luptă, nu creează o stare de spirit revoluționară? Este clar că în raport cu tot ce există, chiar și cu cel mai

progresist, sindicalismul ia o poziție de negare completă Și de aceea se răzvrătește atât de mult împotriva vechiului socialism, luptă atât de mult împotriva hediismului și tratează iaureismul atât de dispreţuitor Orice socialism care își face sarcina "în limitele statului existent" ajunge să se contopească în democrația burgheză Gedismul înseamnă "socializarea statului modern", dar o astfel de sarcină este imposibilă Motivul pentru aceasta este clarificat în detaliu de Lagardel Dezvoltându-și concepția că societatea politică este o suprastructură artificială față de economică, Lagardel neagă că această societate este "o mecanism comun pentru toate clasele": această "parte-) Vezi critica sindicalistă a gedismului: Berth, Les nouveaux aspects I, pp - P NOVOGODTSEV mecanismul claselor de regim burghez sau burghez" Prin urmare, "folosirea statului este posibilă numai în scopuri corespunzătoare regimului capitalist" Lagardel caută confirmarea acestei idei în analiza formei parlamentare și reprezentative de guvernare, "care este cel mai general tip de societate politică modernă " "Regimul parlamentar, care se îndoiește de tot, nu respectă nimic, dă loc unei critici constante, este singurul sistem politic cu flexibilitatea necesară pentru a lăsa loc inovațiilor burgheziei, El permite tot felul de modificări ale legilor și schimbări bruște în componența guvernului, datorită lui diferitele clase, întâlnite pe sol ale societății capitaliste, pot lupta unul împotriva celuilalt și pot avea grijă de propriile interese regimul și a creat iluzia că societatea politică, ca o înregistrare sensibilă, înregistrează automat și matematic schimbările în corelarea forțelor de clasă Dar de obicei nu se observă că dacă , pe de o parte, burghezia folosește parlamentarismul într-o direcție revoluționară, apoi, pe de altă parte, îl folosește și în scopuri conservatoare, iar acestea din urmă sunt scopul ultim al parlamentarismului Se poate spune că ciocnirile parlamentare nu sunt altceva decât ciocniri de interese care implică un acord mondial Până la urmă, aceste interese sunt coordonate, iar rezultatul unor astfel de compromisuri sunt legi Aici se manifestă rolul conservator al parlamentarismului Fiecare grup de interese trebuie să primească un loc în cadrul societății burgheze Parlamentul este un contracar al hărțuirii populare Dar odată ce s-au făcut concesiunile și s-a ajuns la un acord, ultimul cuvânt revine legii: părțile care negociază sunt legate de acordul lor, de acum înainte li se interzice să depășească limitele legalității OBIECTUL IDEALULUI PUBLIC Un astfel de sistem, care face posibilă arătarea tuturor combinațiilor posibile de interese, întărește echilibrul social necesar dezvoltării capitalismului"') S-ar părea că, dacă parlamentarismul permite toate combinațiile posibile de interese, atunci în acest sistem poate găsi recunoașterea și interesul clasei muncitoare, așa cum este confirmat de fapte Nimeni altul decât Marx a văzut în legislația muncii victoria principiului, triumful proletariatului De atunci, legislația socială a făcut progrese extraordinare și, deși este incontestabil că servește la întărirea sistemului capitalist, este la fel de incontestabil că transformă acest sistem din ce în ce mai mult în beneficiul muncitorilor Tocmai pe această cale înaintează socialismul în toate țările în care a inclus activitatea parlamentară în programul său Desigur, pentru aceasta a trebuit să sacrifice dogma luptei de clasă, dar în loc de aceasta a pornit pe calea politicii reale, promițând, în condițiile existente, rezultate modeste, dar pozitive Sindicalismul în acest sens ia poziția opusă: sacrifică politica reală în numele dogmei luptei de clasă Conflictul de interese care are loc în Parlament și se termină în reconciliere și compromis, din punctul de

vedere al luptei de clasă, i se pare o substituire ilegală de concepte "Ce este în comun între ciocnirile de interese și luptele de clasă? Până la urmă, aceasta din urmă presupune o ciocnire a două lumi ostile, două drepturi contradictorii, două rânduri de instituții opuse Ea se străduiește nu pentru un acord, ci pentru o pauză, se luptă și nu se târguiește Va fi parlamentarismul agrar, capitalist, muncitoresc - seamănă oare cu lupta gigantică pe care trebuie să o îndure clasa pe drumul eliberării? !) Lagardel, Proletariat and Democracy, p - Colecția lui L Kozlovsky P NOVGOROTSEV căsătorie? Nu te poți alătura vieții societății pe care vrei să o distrugi Din punctul de vedere al acelui socialism care consideră posibilă crearea unei lumi noi doar pe ruinele celei vechi, lupta parlamentară pare a fi o practică inacceptabilă a compromisurilor politice Iar Lagardel respinge absolut constant socialismul parlamentar Din momentul în care partidele " intervin, direct sau indirect, prin alianțe sau opoziție moderată, la viața de zi cu zi a guvernului, ele încep să joace rolul normal pentru partide În lumina clară a democrației, ei se dovedesc a fi ceea ce sunt cu adevărat: participanți la conducerea unei societăți politice "*) Orice contact cu statul scoate socialismul din izolarea sa de clasă și creează terenul pentru compromisuri socialism care se află în afara sindicalismului revoluționar este absolut falsă Socialismul parlamentar, de partid, așa cum a crescut în Germania, în Franța și în alte țări, a suferit și ar fi trebuit să sufere prăbușire și tocmai pentru că a vrut să acționeze în cadrul statelor existente, pentru că statul în ochii sindicaliștilor, aceasta este o suprastructură artificială care este supusă distrugerii, iar toate partidele socialiste care funcționează pe baza ei lucrează într-un spațiu gol Dacă sistemul parlamentar este regula partidelor, atunci, în opinia lui Lagardel, este că "partidele sunt organisme care există de la sine și pentru ele însele și au propria lor personalitate și psihologie specială Politicienii profesioniști sunt la fel, indiferent de partid de care aparțin În țările democratice, ei exploatează puterea ca industria și o împărtășesc !) Ibid pagina) Ibid pagina · DESPRE IDEALUL PUBLIC susținătorii lor, care sunt rezultatul cuceririi statului " Revenind la democrațiile avansate ale lumii moderne - la Statele Unite și Franța, Lagardel rostește o condamnare ascuțită a acestora exemplul acestor țări, vedem toate inutilitatea viselor despre educația democrației și controlul masei electorale asupra partidelor Separarea reprezentanților de cei pe care îi reprezintă este atât de mare încât nu este posibilă nicio legătură organică între ei" Ceea ce iese în evidență cel mai clar în starea de spirit revoluționară a sindicaliștilor este deziluzia profundă în toate formele politice cunoscute S-a încercat totul și s-a dovedit că nici o schimbare a personalului guvernelor, nici o transformare a instituțiilor politice nu pot schimba esența statului Forma a fost reînnoită, dar fundația a rămas, iar "mașina statului continuă să fie aceeași forță de constrângere în slujba deținătorilor puterii politice" *) Nimic nu s-a schimbat din faptul că socialiștii au apărut la putere Millerand, Briand, Viviani, nu au schimbat natura statului, nu au transformat relațiile dintre clase și nu au oferit proletariatului oportunitățile care îi lipsesc sau partidului în ansamblu" *) Această experiență cuprinzătoare a vieții politice franceze îi obligă pe sindicaliști să se înarmeze împotriva însăși ideea de stat Dar cu cât ne gândim mai mult la sensul acestei critici, atât de nemiloase și zdrobitoare *) Ibid pagina s) Lagardelle, Le socialisme ouvrier, p) Lagardelle, Le socialisme ouvrier, p P NOVGOROTSEV cu atât mai mult ajungem la

concluzia că aceasta este limita reflecţiilor socio-filosofice Totul a fost trăit, totul a fost încercat în lumea Formelor politice și nu există nicio speranță pentru o îmbunătățire radicală Natura statului a rămas aceeași, puterea coercitivă încă domnește Viitorul ideal se dovedește, de asemenea, a fi nedeterminat, în raport cu care se vorbește cu deplină precizie despre ceea ce nu ar trebui să fie acolo și cu deplină vagitate despre ceea ce ar trebui să fie Acest viitor încetează să mai fie o predicție sociologică, devine o cerință morală, despre care este imposibil de spus cu certitudine dacă va veni sau nu Astfel, se pare că singurul motiv clar definit și clar în starea de spirit sindicalistă este cererea unei ascensiuni revoluționare eterne, o reînnoire eternă a spiritului Dar ce poate sta în fața acestei cereri, ce forme de viață și ce instituții? Și critica care izvorăște din această cerere de răzvrătire veșnică nu cere imposibilul și impracticabilul din politică? Este nevoie de miracole? Socialiștii aflați la putere nu au săvârșit aceste miracole, dar pot fi ele săvârșite printr-o acțiune instantanee a puterii? Nu ar trebui să ne bazăm pe acțiunea lentă și persistentă a reformelor sociale, care necesită nu doar o schimbare a legilor, ci și o regenerare a moravurilor? Toate aceste întrebări și îndoieli nu există pentru sindicalism: până la urmă, aceasta este o criză de nerăbdare, aceasta este o sete de realizare directă a unei idei revoluționare; dar acum, imediat, în acest prezent accesibil nouă, ideea revoluționară nu poate fi realizată decât în starea noastră subiectivă, și nu în construcția socială obiectivă Astfel, sindicalismul revoluționar, prin logica interioară a gândirii și a simțirii, ajunge la concluzia că problema socială pentru el se rezolvă în problema stării morale individuale Ne aflăm aici la limita dintre filosofia socială și negația ei completă, care este OBIECTUL PUBLIC IDEAL individualism absolut Sindicalismul nu face încă ultimul pas decisiv, nu declară problema socială insolubilă, dar cu toate instinctele ei tinde spre asta și de aceea spunem că stă în pragul prăpastiei Și involuntar vine aici pentru memorie o paralelă cu viața greacă antică Ca și în Franța modernă, și atunci era aceeași stare de lucruri; toate Formele au fost încercate și niciuna nu a dat o satisfacție de durată; gândirea s-a îndepărtat de la construcția socială la culmile dispoziției morale; Învățăturile stoice și epicureene au luat aceleași note anarhice, au condus la același individualism absolut Nu rezultă de aici că nu numai în primele perioade ale istoriei și în țările înapoiate, ci și la apogeul dezvoltării politice în rândul popoarelor avansate, gândirea este înaintea vieții și, în cererile sale nesfârșite, depășește orice îmbunătățire concretă pe care cineva o are? poate imagina Aceasta este o dovadă suplimentară a nemulțumirii eterne a spiritului, a străduinței sale veșnice Și dacă polul extrem al acestei eforturi este o sete nesățioasă de individualism absolut, nu este clar că o serie de îmbunătățiri sociale nu pot fi niciodată finalizate, că se extind în infinit Și orice ar face reformatorii și creatorii vieții noi, ei vor întâlni mereu în fața lor aceeași critică, aceeași sete de noutate Acesta este ceea ce trebuie reținut atunci când evaluăm sindicalismul francez contemporan Dacă critica ei distructivă, pornind din nevoia unei dispoziții eroice revoluționare, în impulsul său irezistibil zdrobește toate etapele progresului social, arde toate punțile și legăturile cu trecutul, dacă aduce filosofia socială într-un abis, atunci trebuie să ne amintim că aceasta abisul nu se deschide în viață , ci doar în gând Mințile nerăbdătoare și pasionale zdrobesc totul în calea lor, P NOVGOROTSEV toate granițele și limitele reale

sunt depășite, iar viața continuă așa cum poate merge doar - pe calea progresului istoric, și nu o transformare miraculoasă Pentru o caracterizare completă a poziției în care se află sindicalismul revoluționar francez, trebuie să ne oprim acum în detaliu asupra atitudinii socialismului de dreapta față de acesta, reprezentat în Franța de partidul socialiștilor uniți Am văzut cât de negativ tratează liderii sindicalismului fiecare partid, fără a-i exclude pe socialiștii francezi Și cum rămâne cu acestea din urmă? Ce poziție au luat ei în raport cu noul trend pentru ei? Îndreptând această întrebare către socialismul francez de partid, suntem surprinși să vedem că în loc de claritatea fundamentală a unei rupturi deschise, există o confuzie completă de concepte și relații Se observă un fenomen, ciudat la prima vedere, dar foarte firesc în esență: sindicaliștii se disociază tot timpul brusc de socialiști, iar socialiștii, în persoana unora dintre liderii lor, realizând clar necesitatea unei astfel de dezangajări, cu toate acestea, nu îndrăzni să exprime oficial acest lucru și să încerci să pretinzi că nu există ceartă între ei și sindicaliști, că toată lumea se îndreaptă la unison către un scop comun Partidul Socialist Unit caută mereu fire de legătură și legături de conciliere cu Confederația Generală a Muncii, iar aceasta din urmă se separă persistent și decisiv de Partidul Socialist Ceea ce se întâmplă este ceea ce Fournier a numit în mod ironic "căutarea dragostei"*), care nu corespunde prea bine cu demnitatea partidului Dar pentru a prezenta mai clar relația reciprocă dintre cele două organizații, trebuie să intrăm în câteva detalii din acestea istoria din ultimii ani Confederația Generală a Muncii, care a unit organizațiile profesionale formate anterior și Federația Muncitorilor J) Fournière, La crise socialiste - P cf rr și OBIECTUL PUBLIC IDEAL unele sindicate, în forma sa actuală, există încă din , când actuala sa carte a fost adoptată la congresul de la Montpellier În primul articol al acestui statut, aprobat în unanimitate de congres, există o definiție caracteristică și importantă, conform căreia confederația unește muncitorii "în afara oricărui partid politic" Această formulă scurtă conține deja un indiciu că mișcarea sindicală devine în afara partidelor și politicii, că vrea să-și urmeze propriul drum independent Congresele de la Bourges și Amiens din și cu deplină claritate a dezvăluit sensul acestei Formule La primul dintre aceste congrese, tactica acțiunii directe a fost aprobată cu o majoritate covârșitoare de de voturi împotriva a , care a devenit astfel oficial calea de activitate proprie, pe care organizația sindicalistă și-a ales-o singură Curentul reformist dintre sindicaliști a fost învins de curentul revoluționar Cea mai importantă și acută întrebare a acestui congres a fost problema atitudinii față de partidul socialist Susținătorii unei alianțe strânse cu partidul au fost complet învinși: din nou, elemente mai radicale au câștigat victoria Chiar primul vorbitor al acestui grup, Mereim, a exprimat cu deplină claritate punctul de vedere revoluționar al sindicalismului: "admitem", a spus el, "că sindicatul este un grup revoluționar pentru o luptă universală și că are scopul încălcării legalității care ne înăbușă, pentru a crea" o nouă lege, care să fie rezultatul luptei noastre Să se inspire deputații din hotărârile congreselor noastre, acesta este dreptul lor, chiar și datoria lor , dar ei niciodată) A se vedea detaliile în lucrarea lui Kritskaya și Lebedev deja citată mai sus, Istoria mișcării sindicale în Franța M , p - și - Cartea Întrebări de filosofie chyu P NOVGOROTSEV ne va putea oferi satisfacție deplină Lasă sindicatului propria sa sferă de activitate a adevăratei lupte de clasă Acțiunea lui să fie o luptă neîncetată împotriva oricărei legitimități,

împotriva oricărei autorități și a tuturor forțelor ostile*) După o serie întreagă de discursuri aprinse în aceeași ordine de idei, congresul a votat cu o majoritate covârșitoare împotriva unei alianțe cu partidul Confirmând articolul din statutul confederației generale, care spunea că această organizație unește muncitorii din afara oricărui partid politic, congresul a afirmat categoric că "în interesul celui mai mare succes al sindicalismului, lupta economică trebuie dusă direct împotriva master class, iar organizațiile koederale, ca grupuri sindicale, trebuie să stea în afara partidelor și sectelor, care, la rândul lor, independent de organizațiile profesionale, pot lupta pentru transformarea socială") Trebuie să reamintim aici învățăturile inspiratorilor sindicalismului pentru a ajunge la concluzia că rezoluția Congresului de la Amiens, în esență, vorbea despre o ruptură completă cu partidul socialist Nu a fost făcută nicio excepție în comparație cu toate celelalte partide și secte care luptă pentru transformarea socială A fost o desconsiderare totală pentru orice semnificație a socialismului de partid La două săptămâni după Congresul Sindicalistului de la Amiens, la Limoges s-a întrunit Congresul Partidului Socialist, care nu a putut să nu răspundă rezoluției de la Amiens Dar în zadar Ged a apelat aici la stima de sine a partidului, invitându-l la ignoranța insultătoare din partea Confederației Generale a Muncii pentru a răspunde cu o indicație a erorilor sindicalismului) Tactica conciliantă a lui Jaurès, care nu a vrut să ducă la o ruptură deschisă, a câștigat avantajul În numele unității comune, el) Vezi Kritskaya și Lebedev, p) Kritskaya și Lebedev, p) ț-e Congrès National tenu à Limoges Pp ig - OBIECTUL PUBLIC IDEAL Am vrut să recunosc deplina autonomie a fiecărei organizații, exprimându-mi încrederea că, odată cu trecerea timpului, neajunsurile fiecărei metode de acțiune vor fi eliminate) În acest spirit, Congresul de la Limoges a adoptat rezoluția corespunzătoare, care a recunoscut independența sindicalismului și a invitat pe toată lumea să lucreze pentru eliminarea neînțelegerilor dintre confederația muncii și partidul socialist) Ca expresie a aspirațiilor conciliante, ca tactică, această rezoluție ar fi putut avea semnificația ei; dar ceea ce era greu de explicat în ea a fost susținerea lui a sindicalismului și a grevei generale În această privință, formula conciliantă a lui Jaurès a mers poate prea departe, întrucât spunea că "clasa muncitoare poate obține o emancipare completă numai prin forța combinată a tacticii politice și a tacticii sindicale, prin sindicalism, mergând până la greva generală, și prin cucerirea puterii politice universale cu scopul exproprierii generale a capitalismului " Aici era pericolul unei confuzii complete de concepte, din moment ce socialismul de partid era plasat pe aceeasi linie cu sindicalismul, ale carui fundamente nu le putea in totalitate şi complet separat Aici era pericolul unei abateri de la reformism la anarhism, căci acesta la vremea potrivită a răspuns potrivit Bugle într-un articol scris cu ocazia Congresului de la Limoges) La Congresul de la Nancy, care a avut loc în anul următor, , aceeași confuzie s-a repetat Rezoluția Congresului de la Limoges a fost din nou supusă discuțiilor, având în vedere propunerea de a fi supusă congresului internațional de la Stuttgart Cu mici modificări, pur editoriale, s-a confirmat, dar dezbaterea care a avut loc în același timp a arătat clar toată artificialitatea poziției, care) Ibid pp ibb-i o) Textul rezoluției adoptate ibid rr -) Bougie, Syndicalisme et Démocratie, Paris Articolul: Amiens-Limoges pp - mier un articol scris pentru Congresul Național, ibid rr - * P NOVGOROTSEV partidul socialist ocupat în raport cu sindicalismul Nu i-a fost greu lui Ged să arate cât

de contradictoriu era, pe de o parte, să declare importanța îmbinării socialismului de partid cu sindicalismul și, pe de altă parte, să vorbească despre necesitatea existenței lor autonome *) De fapt, socialiștii au vrut să se combine, în timp ce sindicaliștii au căutat autonomie pentru a se separa complet Tactica de conciliere a iaureștilor a îmbrățișat aceste aspirații care se exclud reciproc într-o formulă generală Dogmatismul direct al lui Guesde avea, de data aceasta, argumentele logicii elementare pentru sine După ce Lagardel, care a participat la Congresul de la Nancy, și-a exprimat cu deplină sinceritate părerea sa negativă asupra tacticii Partidului Socialist *), Guesde părea să fi primit cel mai puternic argument pentru obiecțiile grupului Jaurès Cu ce amară ironie râdea de arma atotputernică a sindicaliştilor, care nu i se părea decât un "pistol de paie" sau o "sabie de lemn") Cât de dure au fost cuvintele lui despre tactica sindicaliştilor, tactica de boicot, sabotaj şi greve: N'est ce pas souverainement ridicule? Et pourtant vous n'avez pas autre chose au fond de votre arsenal! Dar totuşi propunerea lui ca congresul să adopte o rezoluţie privind necesitatea reconcilierii sindicalismului cu socialismul nu a avut succes De data aceasta, formula iaureștilor a fost susținută de Vaillant, care a cerut o atitudine prietenoasă față de sindicalism pentru a realiza o apropiere reciprocă, care, potrivit acestuia, a început după congresul de la Limoges Solicită apropiere și unitate de la unificarea socialiștilor francezi în *) th Congrès National tenu á Nancy Pp - cp ibid Discursul lui Roland pp -) Ibid pp et suiv mai ales pp -) Ibid p -Pentru o caracterizare mai detaliată a poziţiei ortodoxe a lui Ged, vezi articolele sale de-a lungul multor ani, publicate într-o carte separată sub titlul En Garde'/ ("În gardă!"*) Paris) Ibid R) Ibid p - OBIECTUL PUBLIC IDEAL un partid are o semnificație magică printre ei, iar teama de o ruptură cu organizația sindicalistă s-a dovedit din nou mai puternică decât nevoia de claritate La congresul de la Limoges, unde s-a vorbit atât de mult despre necesitatea unanimității, Herve a remarcat cu inteligență că printre membrii congresului "domnește boala unanimității", ceea ce ar fi o boală bună dacă nu ar fi obținută în detrimentul clarității "curg două vederi, opuse, ca alb-negru; Nu vreau acest gen de reconciliere "') Aceeași "boală a unanimității" a continuat să domine congresul de la Nancy Rezoluția unității a fost adoptată, este adevărat, cu o foarte mică majoritate de voturi, dar totuși a fost adoptată, în ciuda confuziei evidente de concepte la care a dat naștere Este de mirare că următorul congres al socialiștilor francezi, care s-a întrunit în la Toulouse, a trecut sub semnul străduinței pentru acuratețea și claritatea conceptelor Dezbaterile extrem de curioase ale acestui congres au atins nu numai atitudinea față de sindicalism, ci toate fundamentele tacticii socialiste în general După cum a spus Rappoport, această dezbatere a căpătat caracterul unei dezbateri despre ABC-ul socialismului* *) Dar motivul pentru care la congresul partidului socialist, care avea în spate atât o teorie coerentă a marxismului, cât și mulți ani de activitate practică, a trebuit să vorbească despre ABC-ul socialismului a fost apariția unor noi tendințe "Sunteți pentru vechea metodă și pentru vechiul socialism", a spus Rappoport, "dar acum ați descoperit o nouă metodă și un nou spirit în socialism" De aceea a trebuit să revizuiesc totul de la început Dar atât aceste afirmații, atât de des repetate la congres, despre nevoia de acuratețe și claritate), cât și indicarea stării de rău și a crizei trăite de socialism *), cât și chiar dezbaterile au relevat clar că) 3-e Congresul Național p) -e Congresul Naţional desfăşurat la Toulouse P

') Ibid p) Cm ibid pp , , , , s) Cm ibid pp - , , , , П НОВГОРОДЦЕВЪ Ce stare de haos și discordie este socialismul unit francez Dezbaterea despre alfabetul socialismului de la congresul de la Toulouse a arătat că acest alfabet este foarte divers, reprezentând același grad de abatere ca, de exemplu, diferența dintre scrierea cuneiformă și alfabetul latin Poate părea cu atât mai surprinzător că, în urma dezbaterii, congresul a ajuns la o rezoluție adoptată în unanimitate de toți, cu o abținere Doar aceasta mărturisește că rezoluția a fost întocmită în termeni atât de generali, care păreau a fi neobligatori De altfel, la congres nu au lipsit formulările tăioase și distincte, ale opozițiilor hotărâtoare Lagardel, pe de o parte, și Compère-Morel, pe de altă parte* *), înclinând spre soluții diametral opuse, au declarat cu egală categoricitate că este necesar să se aleagă între tactica sindicalismului și politica partidului socialist Opoziția dintre reformism și marxismul radical a avut un efect la fel de puternic asupra congresului De la reformismul extrem al lui Breton, care a insistat asupra unei alianțe a socialiștilor cu alte grupuri parlamentare de stânga') până la radicalismul de modă veche al lui LaFargue, care a declarat, în aplauzele sindicaliștilor, inutilitatea și falsitatea tuturor parlamentarism), se poate indica o serie întreagă de verigi intermediare reprezentate în discursurile membrilor Congresului de la Toulouse Dar toate aceste diferențe au fost cumva ascunse și și-au pierdut ascuțimea în generalizările binevoitoare ale discursului conciliant al lui Jaurès Doar Breton, care s-a abținut de la vot, a rămas ireconciliabil Este clar că rezoluția adoptată de congres avea un sens pur verbal Fiecare grup al congresului din acesta a fost dat *) Ibid R Í) Ibid R ·) Vezi discursul lui Breton, ibid rr - , esp R , , -) Vezi discursul lui Lafargue, ibid rr - , esp rr - s) Ibid R OBIECTUL PUBLIC IDEAL Atenţie: aici coexistă paşnic reformismul şi revoluţionismul, parlamentarismul şi sindicalismul, lupta politică şi greva generală, frumos legate între ele prin întorsăturile lin ale stilului francez) A fost una dintre acele rezoluții care sunt atât de des adoptate atât la congresele franceze, cât și la cele germane, pentru a mărturisi oficial unitatea partidului, dar care ascund în spatele lor cele mai profunde contradicții interne Congresele socialiste germane, precum și franceze, au copii teribili cu care trebuie să avem de-a face constant În Germania, în trecutul recent, ei erau revizioniștii, în Franța, sindicaliștii Și așa cum rezoluțiile germane condamnă de obicei revizionismul atât de slab încât revizioniștii înșiși li se alătură, tot așa rezoluțiile franceze admit sindicalismul în termeni atât de generali, încât până și adversarii săi înflăcărați le acceptă (cum a fost cazul la Congresul de la Toulouse) În ambele cazuri, astfel de rezoluții oferă o anumită satisfacție morală temporară; cu toate acestea, ele nu sunt doar lipsite de o semnificație practică serioasă, ci aduc și un anumit prejudiciu practic, generând și menținând confuzia conceptelor Nu este nimic surprinzător dacă, la congresele ulterioare, aceste contradicții au apărut de fiecare dată când au fost puse pe ordinea de zi anumite întrebări practice Acolo, unde era imposibil să te limitezi la declarații pur literare, iar magnifica Frazeologie a lui Zhores nu a putut crea Formule unificatoare Astfel, la Congresul de la Nimes din , partidul a fost puternic divizat pe problema asistenței în realizarea proiectului pensiilor muncitorilor Aceeași chestiune a pensiilor muncitorilor, alături de întrebarea mai generală a sprijinirii guvernului în persoana ministerului de atunci aflat la putere *) Pentru textul rezoluției, a se vedea ibid pp -) Vezi rezultatele votului, th

Congrès National tenu à Nîmes Pp - P NOVGOROTSEV ministerul de la Monis, a provocat dezbateri aprinse la Congresul Saint-Quentin din II O dezbatere și mai aprinsă și mai acerbă a avut loc la congresul de la Lyon din anul pe vechea și dureroasa chestiune a atitudinii față de sindicaliști De data aceasta motivul controversei au fost discursurile din Camera Deputaților ale socialiștilor Comper-Morel și Ghesquière, care au condamnat ferm tactica revoluționară a sindicaliștilor Și aici a devenit deosebit de clar cât de fragilă era unitatea partidului, atât de solemn văzută la congresul de la Toulouse Cele mai fierbinți lupte au avut loc între guediști și iaurești Ghesquière și Compère-Morel au vorbit extrem de dur despre anarhiștii din Confederația Generală a Muncii, despre "vorbitorii și violatorii revoluționari", au cerut îndepărtarea lor din partid, având în vedere prejudiciul adus socialismului rezultat din tactica lor "Dar declarați un război civil în rândul clasei muncitoare!", a remarcat Jaurès, "sau cel puțin un război al confederației", a adăugat Vaillant Ca urmare, rezoluția de conciliere a lui Jaurès a fost din nou adoptată, cu amendamente minore de către Guediști, limitându-se la indicația că Ghesquière și Compère-Morel, prin discursurile lor în Camera Deputaților, au avut în vedere interesele importante ale clasei muncitoare , pe care au vrut să-l avertizeze împotriva pericolului violenței revoluționare Astfel, a devenit din nou clar că partidul se mișcă între Scylla și Charybdis: menținând o pace artificială cu sindicaliștii, partidul a fost, de asemenea, obligat să suporte și să închidă ochii la tactica lor, pe care nu o putea simpatiza ; dacă încearcă să-și exprime dezaprobarea față de aceste tactici, riscă să-și piardă membrii dintre lucrătorii care aparțin sindicatelor și aparțin Confederației Generale a Muncii Partidul a continuat să-și mențină până ultima dată politica de conciliere față de Confederația Generală, supunându-se involuntar influenței acesteia Iar Confederația Generală, parcă și-ar fi simțit puterea, din ce în ce mai hotărât DESPRE IDEALUL PUBLIC a continuat să insiste asupra independenței și izolării sale Congresul Sindicalistului din IÇI a repetat vechea Formulă a Congresului de la Amiens, conform căreia organizațiile și sindicatele confederale ar trebui să se depărteze de partide și secte, care, la rândul lor, ar putea lupta pentru transformarea socială În sine, o simplă repetare a rezoluției de la Amiens nu ar fi avut o importanță deosebită, dar discursurile care au fost ținute la congres au fost foarte caracteristice Mai ascuțit ca niciodată, ei vorbeau aici de "socialism de salon", care face mai mult rău decât bine partidului muncitoresc Și din nou s-a subliniat diferența între inteligența "avocaților și inginerilor" și masele muncitoare ale proletarilor adevărați Așa a fost poziția socialismului francez până de curând, care i-a inspirat pe mulți dintre campionii săi cu gândul la criza și boala pe care o trăia Am remarcat numeroase declarații de acest fel la congresul de la Toulouse Dar, pe lângă astfel de declarații separate, avem o carte întreagă, aparținând unui reprezentant atât de proeminent al socialismului precum Fournier, și dedicată problemei "crizei socialismului " Publicată în , va rămâne pentru totdeauna un monument curios al acelor politici stări de spirit, acele presimțiri sumbre care au fost rezultatul confuziei de gândire a socialiștilor francezi Analizând motivul dezintegrarii moderne, în care "impulsul de eliberare politică și intelectuală se oprește și se învârte ca un vârtej", el găsește acest motiv, în primul rând, în faptul că nici burghezia, nici proletariatul nu au suficientă forță separat, ei ar putea fi puternici împreună Dar fiind despărțiți, se slăbesc unul pe altul; și fiind în opoziție, se distrug unul pe

celălalt" *) - "Pe noi", spune el mai departe i) Fournière, La crise socialiste p P NOVGOROTSEV Fournier, este cea mai mare vină, pentru că noi, partidul viitorului, nu am știut să ne disciplinem nici gândul, nici forța Dacă, după trei revoluții care ar fi trebuit să ne elibereze de acțiunea lor dezastruoasă, urmărim o catastrofă care nu va avea nimic revoluționar decât aparența violenței, datorăm aceasta unei interpretări false și înguste a marxismului A traduce pe Karl Marx cu ajutorul lui Blanqui, a reduce imensa mișcare economică, politică, morală și socială a omenirii moderne la linii prea simple ale luptei de clasă, încă mai simplificate printr-o preferință crescândă pentru mijloacele de violență, este greseala noastra De ce am făcut-o? Pentru că toți suntem oameni de stat, toți, inclusiv aici anarhiștii sindicalismului și pentru că cu toții ne-am gândit că cucerirea statului, fie pentru a-l pune în stăpânire, fie pentru a-l distruge, ar fi de ajuns pentru orice și ne-ar da totul Revenind apoi la influența principală a sindicaliștilor, Fournière remarcă: "de ce această minoritate violentă conduce partidul socialist acolo unde nu vrea să meargă? De la cel mai extrem anarhist până la cel mai adevărat parlamentar dintre noi, toți târăm același lanț, lanțul fricii că nu vom fi la fel de înaintați ca cel care merge înaintea noastră Și alergăm cu toții înainte, palizi și năuciți, într-o panică revoluționară care ar fi ridicolă dacă abisul nu ar fi aproape Și cum îl putem evita dacă coada își trage capul împreună cu ea?" ') Fournier prezice o reacție care se apropie și chiar dorește ca ea să vină curând, "înainte ca democrația să fie pătată de sânge" Cât de tragic este în gura unui scriitor socialist apelul său final: "Să ne întoarcem cu toții, radicali, socialiști și sindicaliști, la datoria noastră, care este să slujim democrația, politică și economică si daca nu,) Ibid p ') Ibid R OBIECTUL PUBLIC IDEAL îl vom aștepta pe jandarm și îi dorim măcar să nu vină de afară" J) Acestea sunt perspectivele sumbre pe care Fournier le prezice pentru socialismul francez dacă nu se îndreaptă către calea slujirii democrației S-au schimbat multe de când au fost scrise aceste rânduri După pierderea a doi dintre liderii săi înflăcărați și entuziaști, Sorel și Bert, în IQIO, organizația sindicalistă a experimentat o dezamăgire practică foarte sensibilă după greva nereușită a feroviarilor din capul ICI Un predicator recent al "mitului grevei generale", Bert susține chiar că eșecul lucrătorilor de la căi ferate a dat mitului lovitura de moarte (r) Chiar dacă este opinia subiectivă a unui membru dezamăgit al organizației care a părăsit direcția generală , este interesant chiar şi în acest caz Merită b Opinia lui Sylvain Ember, care încă de la IQI a prevăzut trecerea sindicalismului francez de la "teoria mistică şi romantică a violenţei la realismul practic şi fructuos" Totuși, pe lângă astfel de afirmații separate, avem câteva semne obiective care mărturisesc declinul în rândul sindicaliștilor a fostului spirit revoluționar Am în vedere aici acele noi declarații cu caracter conciliant care au fost făcute de organele centrale ale Confederației Generale a Muncii din Ar trebui să tragem de aici că vine vremea socialismului francez, precum și pentru o politică mai coordonată și mai pașnică pe baza statului existent? Este dorința exprimată în IÇ Fur- Ibid R Este interesant de observat că în același an, , a apărut și cartea Bouglé, Syndicalisme et Démocratie, unde, într-o serie de eseuri separate, este indicat și pericolul anarhismului, care este revelat socialismului francez *) Dana, Les Mefaits des Intellectuels P) Sylvain Humbert, Le mouvement syndical Paris a pp - P NOVGORODTSEV nierom despre faptul că toată lumea ar trebui să se îndrepte către calea slujirii democrației? Nu va

trage, în acest sens, ca în multe altele, marele război o linie între trecut și prezent? Cred că ar fi prea prematur să vorbesc despre asta Există multe deficiențe în democrația franceză care au dus la atacuri violente asupra ei și, dacă nu într-o formă, atunci sub alta, aceste atacuri vor continua Cea mai importantă lecție pe care o luăm din literatura franceză modernă este că arată clar un sentiment de incertitudine cu privire la stabilitatea echilibrului atins al vieții Dacă atât de recent a prevalat credința fermă că republica democratică a fost cea mai înaltă limită de realizare în domeniul creativității politice, acum această credință a cunoscut o profundă dezamăgire Apărătorii democrației, precum și adversarii acesteia, sunt la fel de conștienți de faptul că cele mai neașteptate schimbări sunt posibile în viitor, că sistemul republican al democrației moderne nu-și asigură existența stabilă în formele consacrate Apărătorii democrației, dintre care în special Guy Grand și Paroli *) sunt doar pentru principii democratice, cum ar fi egalitatea și libertatea, pacea și progresul, dar nu și pentru instituțiile democratice existente Ceea ce până de curând părea a fi vârful perfecțiunii politice pare acum fragil Și nu este interesant doar cu cât de fervent și de înverșunat atacă democrația, ci și cu ce i se opun Este criticat nu numai din punctul de vedere al viitorului, ci și din punctul de vedere al trecutului Tradițiile Evului Mediu, tradițiile monarhiei militare și naționale, tradițiile structurii economice corporative revin din nou Cine ar fi crezut că principiile din la începutul secolului al XX-lea se vor întâlni cu opoziția principiilor secolului al XVII-lea? Și cine ar putea *) Vezi Guy-Gran, La Philosophie syndicaliste, Paris -Parodi, Traditionnalisme et Démocratie Paris OBIECTUL PUBLIC IDEAL s-ar aștepta ca nu numai dreapta, precum Bourges, Barres și Maurace, ci și extrema stângă, precum Sorel și Berthe, să se alăture în rândurile susținătorilor vechilor tradiții) Când în vremea noastră cultul monarhiei militante și entuziasmului eroic este reînviat, nu înseamnă asta că trecutul nu moare, că, după cuvântul înțelept al lui Blasco Ibáñez, se întâmplă uneori ca "morții să conducă?" În om? conștiința chiar și atunci, când atinge vârful rafinamentului critic și al iluminării raționaliste, influențele aparent de mult dispărute ale trecutului și cerințele radicale ale viitorului se înțeleg una lângă alta, iar prezentul, care până de curând părea atât de perfect și de dorit , devine subiectul unor critici acerbe s-a realizat sistemul democratic republican, iar acum gândirea critică lucrează din nou, caută din nou, iar visează Nu există putere, ordine, structură care să-i împace pe toți cu sine, rămâne nevoie de a continua orice realitate până la infinitul idealului absolut Omul tânjește după absolut, iar în lumea Formelor relative nu găsește satisfacții de durată În această lume, el este destinat căutărilor eterne, istoria este destinată ca o mișcare către un scop infinit, ca un proces de schimbări constante, și nu escatologie, nerezemat pe ultimele lucruri, pe beatitudinea supremă În ciclul Formelor relative, problema socială nu poate găsi o soluție absolută și, prin urmare, în orice ordine istorică relativă, chiar dacă realizează vise recente prețuite, vor lipsi infinit de multe lucruri, judecând din punctul de vedere al absolutului i) O expresie extrem de interesantă a acestei stranii restaurări a ideii monarhice medievale este cartea lui Bert Les Méfaits des Intellectuels, menționată mai sus P NOVGOROTSEV idealul Și aceasta înseamnă că fiecare structură istorică, chiar și cea mai perfectă dintre cele dintâi, va fi mereu supusă criticii și judecății, va provoca întotdeauna opoziția și revolta conștiinței revoluționare împotriva ei înșiși Aceasta înseamnă

că orice formă de organizare va provoca întotdeauna o sete de schimbare și, așa cum arată experiența trecutului, în această schimbare de forme o persoană schimbă nu numai vechiul cu nou, ci și noul cu vechiul Când o realitate veche devine amintire, devine adesea și vis: lipsurile ei, abuzurile ei sunt uitate, rămâne în memorie un principiu pur, care întotdeauna, când vine vorba de vechea tradiție istorică, a avut atât rădăcini profunde, reale, cât și adevărate istorice justificare Dar noul, devenit realitate dintr-un vis anterior, dezvăluie inevitabil nu numai avantajele sale incontestabile, ci și neajunsurile sale inevitabile și posibilele sale perversiuni În astfel de condiții, există adesea "propaganda grabnică" în favoarea revenirii la vechile Forme În viața instituțiilor, nu atât perfecțiunea lor tehnică are o importanță decisivă, cât atitudinea celor din jur Când criticile severe subminează prestigiul instituțiilor existente, cele mai neașteptate schimbări sunt posibile Cine nu va spune, după experiența marelui război european, că în momentul de pericol de moarte democrația franceză s-a justificat, că a găsit atât în instituțiile sale, cât și în cetățenii săi o sursă de eroism inepuizabil și de unitate morală de nezdruncinat? Și totuși, când suntem conștienți că după război viața va continua ca de obicei și când ne amintim, ca în vremurile obișnuite, înainte de război, instituțiile democratice existente, de dreapta și de stânga, au fost supuse celor mai aspre critici, nu pot avea deplină încredere că Franța nu va încerca să se întoarcă în vreunul, chiar dacă este doar îndepărtat, OBIECTUL IDEALULUI PUBLIC bate formele medievale, astfel încât mai târziu să caute din nou schimbarea și mișcarea înainte Ciclul instituțiilor și începuturilor politice, așa cum tocmai am explicat, merge nu numai de jos în sus, ci și de sus în jos; Spiritul uman tânjește la critică și la schimbare, tânjește să atingă idealul absolut și, în această străduință nesățioasă, nu se poate sprijini pe nimic dat, fie aleargă înainte, fie se întoarce înapoi, fie urcă din nou în linie dreaptă Aceste considerații, care îmi vin cu atâta intensitate în studiul literaturii politice a Franței în ultimul deceniu, servesc drept cel mai mare semn și pentru socialism Viitorul socialismului în Franța, poate, îl va duce în rutină unui curent reformist mai calm Dar este absolut sigur că aceasta va fi doar o linie de dezvoltare și că gândirea critică va continua să lucreze alături de ea, atrăgând imaginația către perspective noi și noi Indiferent de succesul pe care socialismul îl obține în viață, această muncă critică a gândirii nu se va opri Se poate spune chiar că, pe măsură ce trece timpul, critica va deveni mai sofisticată, iar cerințele vieții vor fi mai mari Când citești atacurile moderne ale scriitorilor francezi asupra raționalismului relațiilor, asupra clarității gândirii, asupra logicii unui sistem democratic, îți amintești involuntar de adevăratele cuvinte ale lui Dostoievski din Note din subteran: vreun domn cu un ignobil, sau , mai degrabă, Fizionomie retrogradă și batjocoritoare, se va ridica în mijlocul prudenței generale viitoare, își va pune mâinile pe șolduri și ne va spune tuturor: de ce, domnilor, nu putem împinge toată această prudență cu un singur picior, cenuşă, cu unicul scop de a trimite toate aceste logaritmi în iad și ca noi să trăim după voința noastră proastă! P NOVGORODTSEV omul este aranjat Și toate acestea din motivul cel mai gol, care, se pare, nici nu ar merita menționat: tocmai pentru că o persoană mereu și pretutindeni, oricine ar fi, iubea să se comporte așa cum dorea și deloc așa cum îi poruncea mintea și beneficii; se poate dori chiar și împotriva propriului avantaj, iar uneori este absolut necesar Propria dorință liberă și liberă, propriul capriciu, chiar și cel mai sălbatic, propria fantezie, uneori iritată

până la nebunie - acesta este tot acel sistem omis, cel mai avantajos, care nu se încadrează în nicio clasificare și din care toate sistemele și teoriile merg constant în iad" Aceste cuvinte minunate ale lui Dostoievski indică cu o claritate rară că în tensiunea căutărilor critice sunt rupte cu adevărat toate sistemele ideale, toate construcțiile și începuturile raționaliste, toate planurile pentru cea mai rezonabilă și binevoitoare politică în numele binelui comun sunt într-adevăr rupte: propriul liber și liberul arbitru - la urma urmei, aceasta și acolo este tocmai acea profunzime și infinitate a aspirațiilor individului, care nu poate fi satisfăcută de niciun sistem de relații sociale Și de aceea, în fiecare sistem de ordine socială, vor exista întotdeauna ocazii de critică și atac, de noi căutări morale, iar progresul vieții sociale va fi însoțit constant de o luptă între ordinea rațională a vieții și cea liberă și liberă dorința liberă a unei persoane cu toată incertitudinea și amploarea înclinațiilor și aspirațiilor sale Dar când înțelegem această esență a progresului social, ne va fi clar că actuala criză a socialismului din Franța este și o expresie a căutărilor eterne critice ale individului Marxismul a proclamat oamenilor vestea bună a idealului social atot-vindecător, iar acest adevăr proclamat, el a îmbrăcat în Formule simple și clare ale dogmei pozitive Noi am văzut OBIECTUL PUBLIC IDEAL că această dogmă atotcuprinzătoare din Germania a devenit tezele modeste ale politicii reale a reformismului; în Franţa s-a transformat în spiritul căutărilor neliniştite şi al noii creativităţi morale Lupta de clasă, triumful proletariatului în rândul sindicaliştilor francezi, nu mai sunt legile istoriei, ci precepte ale moralităţii Socialismul nu mai este alfa și omega constituției umane, ci doar o punte către o cultură superioară și o nouă moralitate Și nu este așteptat un paradis pământesc în față, ci o aspirație veșnică și neliniştită Nu este aceasta sursa efectului revitalizant pe care sindicaliştii îl au asupra gândirii democratice moderne? Să fie mult Fantastic în scrierile lui Sorel și Bert, dar căutarea lor agitată îi împiedică pe alții să se liniștească și vedem cum apărătorii democrației se alătură și ei acestui spirit de căutare, așa cum încetează să vadă în instituțiile democratice moderne un neclintit și ordine neschimbată Iar problema nu se limitează la o singură presupunere a posibilelor modificări ale sistemului existent, ca în cazul lui Guy Grand și Paroli; alții merg mai departe, și încearcă să contureze ei înșiși trăsăturile concrete ale viitoarei organizații: o experiență curioasă de acest fel avem în binecunoscutele eseuri "Dugui: Le droit individuel, le droit social et les Transformations de l'État" Se creează o atmosferă de căutare a unei noi ordini, iar căutările nu sunt fără speranță, nici pesimiste, ci pline de credință și speranță pentru viitor Astfel, marxismul utopic are și o influență revitalizantă asupra gândirii democratice În limitele proprii, oc se dizolvă în Franța în nelimitanța nelimitată a noilor eforturi și este lipsit nu numai de dogmatismul său, ci și de Formule pozitive stabile Devine atât de nedefinit încât începe să semene fie cu proudhonismul, fie cu nișismul Aceasta înseamnă că din vechiul marxism rămân în el doar un spirit critic și un temperament de luptă Desigur, în această fâșie de noi aspirații, ne întâlnim - Questions of Philosophy, Vol P NOVGOROTSEV speram si cu posibilitate de dezamagire Nu toată lumea poate rezista prăbușirii utopiilor unui paradis pământesc, nu toată lumea se obișnuiește cu acea nemărginire de noi căutări care este caracteristică gândirii franceze moderne Fructul acestor dezamăgiri sunt aspirațiile individualiste de diferite nuanțe, de la anarhismul rebel până la individualismul absolut care rupe toate

legăturile societății Astfel de scopuri individualiste sunt inevitabile în fiecare utopie care se prăbușește în viață și sunt atât de înțelese în mijlocul confuziei de opinie pe care o vedem în Franța modernă În mod logic, aceste curente aparțin următoarei părți a studiului nostru, în care le vom atinge în legătură cu prezentarea evoluției anarhismului Dar oricât de puternic sună aceste curente individualiste în corul modern de voci, ducând gândirea la limita căutărilor sociale și filozofice, ele nu determină motivele principale și de bază ale dispoziției generale Distragând atenția de la impresiile întâmplătoare, de la ciudățenii și excentricitățile zgomotoase, vedem, pe de o parte, dezvoltarea consecventă a democrației pe baza ideilor de solidaritate și justiție socială, pe de altă parte, neliniștea aspirațiilor și căutărilor generate de sindicalism De aici rezultă imposibilitatea liniştirii chiar şi pentru purtătorii principiilor democratice înşişi; dar nimic nu sugerează că ne aflăm aici, la sfârșitul căutării, că perspectiva nesfârșită care se deschide înainte nu este în sine revigorantă și îngăduitoare Să nu fie puternice Formele care se schimbă în istorie, să poarte pecetea temporalului și trecătorului Nu trebuie uitat că trăim într-o lume a fenomenelor istorice relative, iar problemele care sunt supuse rezolvării noastre permit doar soluții istorice și, deci, temporare Pentru figura practică, care, alături de alții, poartă povara realității istorice, reconcilierea cu un astfel de caracter temporar este inevitabilă DESPRE IDEALUL PUBLIC soluții posibile: viața nu așteaptă, ea cere echilibru, cel puțin relativ A oferi și a susține astfel de Formule ale echilibrului relativ al vieții înseamnă a provoca critici și dușmănie împotriva celor care gândesc altfel; dar înseamnă și a-și face datoria în fața istoriei și în fața Absolutului, care se realizează în istorie într-o serie de Forme relative Orice ne așteaptă în viitor, dar trăim în prezent, iar datoria noastră trebuie îndeplinită deja acum, pentru aceste condiții, pentru acești oameni, printre care acționăm și ne ducem la îndeplinire misiunea vitală (Va urma) P Novgorodtsev Granițele universului Fantoma eternei întoarceri Speculațiile cosmologice moderne se ridică încă de la fapte științifice la cea mai mare idee a infinitului universului Puterea infinită și însăși tinerețea universului - acestea sunt ideile strălucitoare și înalte care, în zorii științei creștine, au fost proclamate de martirul Bruno Universul infinit a devenit o zeiță, trăind o viață eternă, frumoasă; atât trupul cât și sufletul omului au devenit particule ale Divinității infinite Sferele cristaline ale anticilor s-au spart, iar în stele am văzut soarele, trilioane de mile depărtare, am simțit în abisul fără fund care ne deschidea suflarea infinitului; Imaginația, plină de strălucitoare credință copilărească, vedea în acest abis numai viață, numai nemurire Muzica minunată a tărâmurilor antice a fost înlocuită de imnurile unui univers infinit, mereu tânăr Iată principiile noii religii, cultul acestei zeițe, enumerate de Haeckel în Enigmele sale despre lume) Universul este etern, infinit și nelimitat) Substanța sa cu ambele atribute (materia și energia) ocupă un spațiu infinit și este în perpetuă mișcare) Această mișcare are loc în timp infinit sub forma unei singure dezvoltări cu perioade de schimbare a vieții și moarte de progres și regres Întrebări de filosofie, carte , D MORDUKHLY-BOLTOVOKOY) Nenumăratele corpuri ale lumii care se află în eterul lumii, toate se supun legii substanței: în timp ce într-o parte a universului corpurile lumii sunt în proces de declin și distrugere treptată, în altă parte a universului există o nouă parte a universului formarea și evoluția ulterioară Este doar un sistem de postulate, foarte frumos și

promițător Dar din ele trebuie dedus și un sistem de propoziții Dacă le recunoaștem, atunci va trebui să recunoaștem uniformitatea universului Viața ei este un ciclu etern Întoarcere constantă la ceea ce a fost deja experimentat Doctrina eternei întoarceri - un coșmar teribil al imaginației pierdute în infinit - aceasta este consecința care se trage din premise frumoase! Imaginația ne duce în viitor și în trecut, iar dacă viața este înlocuită cu moarte și moarte cu viață, progres prin regres și regres prin progres, atunci imaginea universului în general rămâne aceeași Luați, alocați un anumit volum în spațiul lumii și veți observa bătaia vieții în el, fie că va fi atât de mic încât va încadra în câmpul vizual al unui microscop sau atât de mare încât va conține întreaga regiune a Calei Lactee Dacă viața ta este măsurată în trei ani sau cvadrilioane, vei vedea repetări Un număr finit de elemente într-un timp finit cu un număr infinit de combinații trebuie să dea repetiție Odată aici, unde se găsește acum sistemul nostru solar, a existat același sistem cu soare de aceeași dimensiune și cu același număr de planete în jurul lui Și mai mult - acest "o dată" a fost deja de mai multe ori Între perioadele în care un astfel de sistem solar a existat aici, au trecut cvadrilioane* de ani Toate aceste sisteme diferă unele de altele, de exemplu, în distanțele reciproce dintre planete Dar, printre numărul infinit de sisteme de planete mari și JOO mici, există nu numai sisteme cu aceleași distanțe reciproce cu o precizie de o, ooι mil , ci și cu o a treia planetă față de soare, acoperită cu o atmosferă și cu viața organică a pământului nostru Să nu spunem cu Zarathustra: "Tot ce se poate întâmpla nu ar trebui să fie odată perfect și trecut Asta-i tot: și asta cu picioare lungi LIMITE ALE UNIVERSULUI un păianjen târându-se la lumina lunii, iar noi, șoptind la această poartă despre fenomene eterne, nu am putea exista toți deja o dată? Și să ne întoarcem, mergând pe celălalt drum care se află în fața noastră? Nu ar trebui să ne întoarcem mereu pe acest drum groaznic? Dar acum să fie lipsit observatorul de darul vieții veșnice, ca să nu vadă această groază a lui Zarathustra Lasă-l pe Urania Flamarion să-l ducă într-o călătorie prin univers, dar în același timp va avea o oportunitate minunată de a vizita orice distanță în câteva ore În spatele soarelui, va vedea din nou soarele, părăsind sistemul Calea Lactee, va tăia spațiul sărac în stele și va intra în sistemul noii Căi Lactee El va întâlni din nou sisteme precum sistemul solar Va vedea aceleași poze pe care le-a văzut * în imobilitatea lui, purtat de curgerea timpului El va vedea din nou, ca și cum ar fi reflectat în o mie de oglinzi, imaginea repetată a unui păianjen iluminat de lumina lunii și va auzi această șoaptă mereu repetată despre fenomenele eterne Probleme despre omogenitatea și izogenitatea universului Nu avem nici viață veșnică, nici capacitatea Uraniei lui Flamarion Ne vom limita zborul doar la acele limite în care știința poate fi ciceronul nostru Dar înainte de toate, să încercăm să ne eliberăm de balastul greu al dogmelor mai sus amintite ale monismului materialist; * Doctrina eternei întoarceri în spațiu este doctrina izogenității universului în spațiu Universul de aici este același ca și acolo Dincolo de Calea Lactee este la fel ca în Calea Lactee Doctrina eternei întoarceri în timp este doctrina izogenității universului în timp Universul este acum la fel ca înainte și cum va fi după aceea A infirma izogenitatea universului în spațiu nu înseamnă încă a dovedi limitarea acestuia A infirma în timp izogenitatea universului nu înseamnă a-i dovedi neeternitatea Lăsați universul să fie condensat într-un anumit punct al Căii Lactee, dar cu cât ne îndepărtăm mai mult de acest punct, d Mordukhai-Voltovskaya cu cât universul va exploda din ce în ce mai

mult, cu atât vor fi mai puțini atomi în eterul care se descarcă treptat Lăsați acești atomi să fie separați cu milioane de mile, lăsați-i să se miște cu o viteză de un milimetru pe milion de ani Nu vom numi niciodată ilogică recunoașterea infinitului unui astfel de univers Dar imaginația noastră este înarmată cu toată puterea împotriva unei imagini atât de absurde Viața veșnică a universului este înlocuită aici de moartea sa eternă sau de agonia sa peste tot, cu excepția unui punct din spațiu, deoarece pentru o ființă suficient de mare acea parte a universului în care viața, și nu agonia, va fi redusă la un punct Dacă respingerea izogenității universului în spațiu nu dovedește caracterul finit al acestuia, atunci, în orice caz, dezmintă universul - Dumnezeu Același lucru este valabil și pentru izogenitatea în timp Dacă procesul universal arată un curs într-o anumită direcție, dacă, de exemplu, universul decade și moare, atunci el încă mai are speranța existenței eterne Moartea ei poate fi nesfârșită La fel ca Agasther, ea poate fi destinată să trăiască într-o bătrânețe veșnică, să simtă slăbirea mereu, dar care nu încetează să bată în inima veche Universul-Dumnezeu este, în toate cazurile, dezmințit În rezolvarea problemei limitelor universului, vedem nu numai aceste două probleme de izogenitate Alături de ei trebuie să se pună și problema nu mai puțin importantă a omogenității universului în spațiu și timp Urmează încă două excursii Cred că Haeckel nu ar fi fost un mare fan al acestor călătorii În spatele microcosmosului, vede un perete - un atom de necompunebil, astfel încât neomogenitatea în această direcție nu este doar un fapt, ci deja ceva de genul a -a dogmă în plus față de cele de mai sus Gândindu-ne că poate, având în vedere omogenitatea universului, toate Căile noastre Lactee ar putea ajunge într-un fir de praf pe tălpile unui gigant - la asta ar trebui să ducă o călătorie în direcția opusă Când atomii erau puncte matematice sau raționaliști "indivizibili" ai secolului al XVII-lea, a fost o călătorie foarte interesantă Malebranche) a văzut un embrion în această călătorie La recherche de la verite LIMITE ALE UNIVERSULUI un om sub forma unui om mic cu cap, picioare și brațe, dar atât de mic încât, plutind în sământă, scapă complet cu ochiul liber și apare într-o formă complet neclară la microscop Pentru filozofii secolului al XV-lea, era suficient loc pentru a se încadra în "indivizibilul" lor - atomul, un număr infinit de întoarceri cu o scară descrescătoare a universului În acest timp aproximativ, Gulliver și-a făcut călătoria și în regatul lui liliputienii şi brobignacii Să dovedim caracterul finit al universului prin demonstrarea neomogenității sale în spațiu? Să presupunem că am demonstrat că, în timp ce microcosmosul și într-o picătură de apă, s-ar putea spune, se revarsă direct de viață care se revarsă peste margini - macrocosmosul, acest tărâm al corpurilor cerești, este aproape nemișcat (în raport cu dimensiunea lor)) masă, pe care, cu o scară din ce în ce mai mare ne vom îndrepta spre stingerea vieții, spre o imobilitate din ce în ce mai mare a universului? Imaginați-vă lumi uriașe care conțin, cum ar fi atomii, universuri de ordine superioară, de exemplu conţinând universuri, constând din atomi-universuri etc mişcare-I deplasându-se cu o viteză de - diametrul său într-un milion g iooooog a zbura! Imaginea este și mai absurdă decât cea pe care am desenat-o, vorbind despre izogenitatea universului în spațiu Acesta nu mai este un deșert, ci un spațiu plin de fantome nemișcate ridicole Aceasta nu mai este o dezmințire a unui zeu vesel și tânăr într-un bătrân decrepit, aceasta este o caricatură diabolică a lui! Se pare că un singur Du Prel a făcut călătoria în a patra direcție Atomul dă și un perete în această direcție Fenomenele cele mai rapide ale atomului, prin ipoteză, duc la

mișcări uniforme ale atomilor și moleculelor Mișcarea atomilor este la fel de plictisitoare și monotonă ca atomul însuși Există o perioadă de timp destul de mică în care are loc o schimbare a fenomenelor, în care schimbarea merge continuu în aceeași direcție, acestea sunt mișcări D MORDUKHAI-VOLTOVSKY atomi sau electroni într-o milione de secundă Dacă acum se stabilește neomogenitatea proceselor universale în timp, dacă se stabilește că în intervale foarte mici de timp lumea (atât microcosmosul, cât și macrocosmosul) cu greu se va schimba, iar în cele mari ea suferă schimbări mari, astfel încât prin schimbare la scara timpului, transformăm constanța într-un flux rapid care duce universul la dezintegrare, atunci nici atunci finitudinea universului în timp nu a fost încă dovedită Dar atunci trebuie să recunoaștem astfel de fenomene ale universului, care sunt compuse dintr-un număr arbitrar de mare de schimbări Întreaga existență a omenirii, totul trăit nu numai de un individ, ci și de mii de generații care luptă atât pentru existența lor, cât și pentru ideile lor de generații, se micșorează într-o clipă într-un element nesemnificativ al procesului universal de ordin suprem Acest act scurt are sens dacă este însumat împreună cu alte acte, dacă la această sumă nu se adaugă în viitor elemente cu valori negative, aducând rezultatul acestui act la zero Dar dacă neomogenitatea proceselor universale se stabilește în sensul că la amplitudinea oscilației există mai multe fenomene de ordin superior decât fenomene de ordin inferior, că pe o scară mare de timp viața pare să vibreze mai puternic, atunci viitorul va șterge întotdeauna rezultatele prezent, toată munca, toată suferința pe care o trăim vor fi o singură vanitate Astfel, neomogenitatea și non-izogenitatea universului în spațiu și timp face ca granițele lor să fie foarte probabile Dar o călătorie prin univers în transformări ne oferă mai mult decât o concluzie despre non-izogenitatea și neomogenitatea universului Imaginile unui univers infinit, neizogen și neomogen vor fi în contradicție cu unele dintre celelalte observații culese din aceste călătorii Aceste observații ne vor convinge de imposibilitatea bătrâneții veșnice, de imposibilitatea proceselor asimptotice, care se dovedesc întotdeauna a fi pseudoasimptotice, întrerupte de moartea inevitabilă! Microcosmos Prima călătorie este călătoria lui Micromegas, investigând omogenitatea universului în spațiu LIMITE ALE UNIVERSULUI Micromegas are un mare avantaj față de Urania El este capabil să călătorească schimbându-și dimensiunea Dorind să inspecteze orașul, el se transformă în Brobignac al lui Gulliver, în timp ce trece de la explorarea orașelor la examinarea planetelor sistemului nostru solar, își asumă dimensiunile lui Dumnezeu în tabloul lui Leonardo da Vinci Planetele nu sunt altceva decât mingi de crochet pentru el De la supravegherea sistemului solar, să treacă la supravegherea Calei Lactee, presupunând dimensiuni pentru care întregul sistem solar pare să nu fie mai mare decât un bob de muștar Dacă lumea este infinită, atunci Micromegas nu va găsi un capăt călătoriei sale, el va crește din ce în ce mai mult, întâlnind peste tot, după părerea infinitiștilor, viața Dar să-i propunem acum lui Micromegas să facă o călătorie în direcția opusă Să scadă acum în mărime, să devină nu lumea infinitului de mare, ci a infinitului mic, să devină scopul suprem al străduinței sale Lasă-l să se transforme dintr-un european într-un pitic, apoi să devină nu mai mult decât o infuzorie și, în cele din urmă, celula organică devine pentru el o cameră vastă Va ajunge astfel la limitele călătoriei sale, indivizibilitatea materiei va sta în continuare pe drum ca un obstacol de netrecut? Nu va întâlni în sfârșit un atom (nu un chimic, ci unul cosmologic - în prezent un electron, sau poate chiar

o particulă mai mică), dincolo de care nu se mai poate deplasa? În cele mai multe cazuri, infinitiștii sunt unilaterali în acest sens Pe de o parte, spre macrocosmos, ei deschid o cale nesfârșită către Micromegas, dar pe de altă parte, spre microcosmos, plasează atomul ca un zid de nepătruns Învățătura lor dobândește, așadar, deja un caracter de necrezut Ne aflăm la o distanță finită de la început și la o distanță infinită de la sfârșit Dar pentru a judeca ceea ce faptele nu dau în mod direct, trebuie să preferați combinația cea mai probabilă Trebuie să ne asemănăm cu un grăunte aruncat pe o zonă delimitată de o curbă și, bineînțeles, presupunerea cea mai probabilă este că boabele aruncate, în orice caz, nu vor cădea pe curba limită sau infinit aproape de ea Presupunând că universul este finit, dăm pentru organic D MORDUKHAI-VOLTOVSKY viața este o anumită poziție intermediară între atom și întreg universul Este destul de natural să se necesite un număr suficient de atomi pentru o celulă și un număr suficient de celule pentru un corp uman Organismul trebuie să aibă o viață interioară destul de intensă Dar acest lucru încă nu este suficient, întregul univers, sau jumătate sau un sfert din el, nu poate fi un organism, deoarece la cerința vieții interne a unui organism trebuie adăugată și cerința unui mediu extern suficient de mare în care un organism pot trăi Nu poți construi un templu din trei cărămizi, dar nici nu poți construi un templu cu o înălțime egală cu raza pământului Organismul nu trebuie să fie nici prea aproape, nici prea departe de atom Există o singură cale de ieșire - să presupunem un număr infinit de returnări (un număr finit dă aceleași dificultăți ca un singur caz), dar în acest caz este infinit puțin probabil ca, dintr-un număr infinit de perioade, să cădem exact în primul Să ne îndepărtăm de atom Ce vedem într-o picătură de apă la microscop? Are această lume minunată, această lume a vieții agitate, ceva în comun cu lumea stelară? Prima concluzie la care trebuie să ajungem este că prin scădere ne îndreptăm în direcția simplificării universului Locuitorii unei picături de apă sunt cele mai simple organisme Printre ele nu vom vedea nici un mamifer, nici o plantă orhidee Dacă ne micșorăm la o astfel de dimensiune încât oh, milimetru va fi pentru noi la fel ca o bânză pe vremuri, atunci ne vom găsi în compania nu a cailor și a vacilor, ci a rotiferelor bizare - tot Metazoa Odată cu o reducere suplimentară a dimensiunii noastre de zeci de ori, vom cădea exclusiv în tărâmul Protozoarelor Desigur, este adevărat că am putea întâlni organisme unicelulare înainte, dimensiunea celulei fluctuează în limite destul de largi, dar în acest stadiu nu mai există Metazoa Desigur, amiba și rizopodul sunt ceva foarte complex în comparație cu acele elemente biologice în care încearcă să descompună celula, dar cu toate acestea sunt ceva extrem de simplu în comparație cu organismul mamifer, la fel ca LIMITE ALE UNIVERSULUI > diatomea - ceva extrem de simplu în comparație cu o plantă cu flori Mai departe, în călătoria ulterioară a lui Micromegas, în loc de animale și plante unicelulare, vin bacteriile, ceva mai mic decât o celulă, ceea ce, ca să spunem așa, se află sub împărțirea organismelor în două tipuri principale: animale și plante În spatele lor, liderul Micromegas încetează să mai fie un microscop Este înlocuită de ipoteze fizice și chimice Dar nu ar fi mai bine ca Micromegas să-și refuze serviciile? El are dreptul să admită că acordul unei ipoteze cu realitatea nu este încă o dovadă a realității acesteia La un număr de obiecte fizice observabile A, B, C, ska dacă este, o serie de imagini mecanice a, b, c , fenomene care au loc cu A, B, C , P, Q, R - un număr de operații matematice pe a, c, c ~ O astfel de "imagine a universului" este doar o serie de simboluri, a căror funcționare duce la prezicerea oricăror

fenomene care apar cu A, B, C de exemplu, P, corespunzător lui p, cu prezența fenomenelor B, C , corespunzătoare lui q, g Dar răspunzând fără ambiguitate la A, B, C rândurile a, b, c poate să nu fie unul, ci o mulțime, și niciunul dintre ele nu poate fi mai real decât A, B, C și P, Q, R Odată cu introducerea în rândurile lui J?' S*** obiecte noi și (P, K /a, c, s - fenomenele noi sunt complicate iar seria Un sfârșit ciudat al unei dispute uitate În , nu am publicat în cartea a -a "Probleme de filosofie și psihologie" un articol sub titlul: "Noua lege psihofiziologică a domnului Vvedensky" * Acest articol al meu a fost un răspuns la "Provocarea secundară la controversa despre legea animației", postată de Prof A I Vvedensky în cartea a -a "Probleme de filosofie și psihologie" În "Provocarea", A I Vvedensky "și-a asumat datoria" de a răspunde oricui dorește să infirme considerațiile pe care le citează în broșura sa "Despre limitele și semnele animației" în favoarea legii psihofiziologice stabilite de el: "procesele materiale în toate corpurile, fără excepție, procedează întotdeauna ca și cum nu ar fi existat niciodată viață spirituală nicăieri, "și să dezvăluie inconsistența oricărei dovezi teoretice a animației altcuiva, cu excepția cazului în care provine din presupuneri metafizice transcendentale (Questions of Phil and Psych , v) , p) În articolul meu, după ce am luat în considerare argumentele lui A I Vvedensky, am expus o dovadă a realității animației altcuiva, pe care o recunosc drept cea mai riguroasă și fără cusur în sens logic De atunci, au trecut mai bine de douăzeci de ani și nu am primit niciun răspuns Și abia recent, în a sa "Psihologie fără nicio metafizică", prof AI Vvedensky a dedicat exact douăzeci de rânduri articolului meu destul de detaliat (Psychology, ed , , pp -) În aceste rânduri, A I Vvedensky asigură că am "construit o dovadă a animației altcuiva, dar nu pur imanentă (?), ci clar metafizică" și că, prin urmare, a lăsat proba mea fără răspuns, ca în mod clar neîndeplinirea condiției puse de el - a construi o asemenea dovadă a animației altcuiva, "care nu ar proveni din nicio premisă metafizică" Trebuie creat că am fost extrem de surprins de acest răspuns întârziat dintr-o dispută serioasă, neprovocată de mine Pe UN SFÂRȘIT CIUDAT AL UNUI DISPUT UITAT În primul rând, chiar dacă A I Vvedensky ar avea dreptate și, în propria mea dovadă a animației altcuiva, ar exista într-adevăr un fel de "premise metafizice transcendentale", cu greu i-ar fi permis să treacă prin tăcerea articolului meu, chiar dacă numai în din punctul de vedere al faptului că aproximativ jumătate din ea (Questions of phil and psychology, cartea , pp - , o-) este dedicată explicării unor erori logice destul de grosolane în care A I Vvedensky își fundamentează "legea psihofiziologică" "; Între timp, el nu și-a asumat doar "datoria" de a respinge orice obiecție împotriva dovezilor sale cu privire la legea pe care a apărat-o (și sublinierea erorilor logice nu este o obiecție?), dar continuă să repete aceleași greșeli în încercările sale ulterioare de a-și justifica legea (vezi Psihologie, pp -) Dar atunci trebuie să protestez cu cea mai hotărâre împotriva calomniilor aduse împotriva mea de un autor respectat: în dovada mea a realității animației altcuiva, nu există premise metafizice transcendentale "nici materialiste, nici spiritualiste, nici teism, nici deism etc " ("Provocarea secundară", p) nu a fost inclusă, iar acest lucru am făcut-o cu deplină conștiință: în acest caz, nu am cedat doar setului prof Condiția A I Vvedensky, dar a respectat și considerații pur fundamentale În ochii mei - și am subliniat asta de multe ori - realitatea conștiinței altuia și a animației altuia, independentă de noi, este cea mai elementară și mai convingătoare în

persuasivitatea ei, presupunerea transcendent-metafizică, care în același timp deschide calea către o serie întreagă de alte presupuneri transcendentale, inseparabil și indisolubil legate de aceasta; pe de altă parte, este greu posibil să facem vreo presupunere teistă, deiste, spiritualistă și orice alte presupuneri de fond și justificate intern, atâta timp cât suntem gata să credem că în afară de sinele nostru individual, nu există nimic în lume, și orice altceva este singura lui aparență; prin urmare, în justificarea realității conștiinței altuia, nu are rost să pornim de la niște premise preliminare transcendent-metafizice, care, în afară de orice altceva, vor fi întotdeauna mai puțin convingătoare decât adevărul despre conștiința altuia Această regulă * L, LOPATIN Am urmat cu strictețe construirea dovezii mele În ansamblu, se împarte în două părți: prima este un studiu pur logic al conceptelor de coincidență, șansă, rațiune și unele altele care sunt în contact cu acestea, care constă într-o comparație analitică a tuturor acestor concepte între ele ; Ca urmare a acestei comparații, se ajunge la concluzia că semnificația complexă, constantă și evidentă a acțiunilor altor oameni implică în mod necesar prezența inteligenței altcuiva, a gândirii altcuiva sau a minții altcuiva (Questions of Phil and Psych , Cartea , p , -) A doua parte a dovezii, cea empirică, arată o mare probabilitate de omogenitate internă a vieții mintale și spirituale a vecinilor noștri cu a noastră (ibid , pp -) Rezumat cele mai importante propuneri pe care le demonstrez la pagina a articolului meu în următoarele cuvinte: Prin urmare, existența unei minți obiective independente de noi la baza oportunității acțiunilor altor oameni pe care le percepem este teoretic neîndoielnic; iar pe de altă parte, animarea altor oameni și animale asemănătoare cu ale noastre este o presupunere teoretic probabilă într-un grad atât de înalt încât orice generalizare empirică poate fi probabilă (În același timp, în toate astfel de cazuri, înțeleg probabilitatea nu în sensul matematic convențional și special al acestui concept, ci în sensul logic general și în orice sens accesibil de plauzibilitate și comoditate pentru gândire) Eu numesc demonstrația mea a realității a animației altcuiva un argument teleologic, "în forma sa cea mai clară, cea mai simplă, vizibilă empiric" (ibid , p)- Spre marea mea surprindere, acest titlu a părut să-mi deruteze complet criticul și chiar i-a dat încrederea că a înțeles premisa transcendent-metafizică a dovezii mele El spune (Psih , p): "În general, toată dovada lui L M Lopatin pornește din acea premisă arbitrară și evident metafizică, cu ajutorul căreia ei construiesc un argument teleologic pentru existența lui Dumnezeu și anume: că ceea ce este oportun poate exista ' UN SFÂRȘIT CIUDAT AL UNUI DISPUT ACTUAL nu altfel decât cu condiția ca a fost creat (?) de o minte creatoare (?) Profesorul A I Vvedensky nu a vrut să acorde atenție faptului că în dovada mea nu se menționează nici o minte "creativă", nici "creațiile" acesteia, și pe care le disting puternic (Questions of Phil and Psych , Vol) , pp o- i) argumentul meu din argumentul teleologic al existenței lui Dumnezeu, deoarece în acesta din urmă este vorba despre scopurile finale (și deci metafizice) ale existenței și despre mintea Divină care le realizează, iar în argumentarea mea este vorba despre obiectivele vieții de zi cu zi ale celor mai obișnuiți oameni și chiar animale Totuși, ceea ce este mai ales de neînțeles pentru mine, cum ar putea A I Vvedensky să nu remarce că afirmația mea despre necesitatea de a admite, pentru a explica semnificația reală a acțiunilor altora, realitatea independentă a minții altcuiva, nu este deloc o premisa raționamentului meu, dar se dovedește în ele o poziție pe care o fundamentam în detaliu și cu

atenție, explicând concluziile mele cu o serie întreagă de exemple ilustrative și referindu-mă la locurile corespunzătoare din celelalte scrieri ale mele, în care au fost dezvăluite anumite puncte ale argumentării mele mai detaliat Nu mi s-a părut mai puțin ciudat să includ printre argumentele metafizice la care am fost forțat să recurg, indicația mea despre doctrina unei zeități malefice, care are o singură sarcină - să-și înșele singura creație rațională (Psych , p) Cum, din nou, A I Vvedensky nu a observat că acest argument nu a fost dat în niciun fel în apărarea propriei mele opinii, ci, dimpotrivă, este prezentat de mine ca unul dintre puținele argumente imaginabile, deși în esență foarte slabe, în favoarea de a nega animația altcuiva" și, totuși, prevăd cu atenție că nici A I Vvedensky nu se poate referi la acest argument slab, deoarece a refuzat orice metafizică (Questions of Phil and Psych , Cartea , p) În general, trebuie să-l amintim pe Prof Vvedensky că până și gândurile adversarilor săi ar trebui citite în contextul lor real Considerațiile de mai sus îmi dau dreptul să afirm că prof AI Vvedensky, fără temei suficiente, a evitat să se certe cu mine și că nu și-a îndeplinit obligația d, Lopatin CRITICA SI BIBLIOGRAFIE Cărți și broșuri noi primite de la editori Geymanovich, A I Materiale pentru neurologia războiului Harkov " Art Demon, va sufla inexact Transl din rusă Ivan Maksimovici Moscova - Art Evlakhov, A M Introducere în filosofia creativității artistice vol III Rostov-pe-Don Art VI - C p Al lui Gerhard Hauptman Calea căutărilor sale creative Rostov-pe-Don Art VSH + C p Strigăt În două săptămâni, nr i Moscova, Art C k Kokhanovsky, N I Discurs rostit la o dezbatere pentru o diplomă de master în economie politică și statistică la Universitatea din Tomsk mai Optovtsev M N Despre autoperfecţionare Moscova, Art VS-|- C i r cop Shilkarsky, V S Soluții de bază la problema existenței Yuryev, Art C i r Societatea Psihologică din Moscova SSSSh Procesul-verbal al ședinței închise (cu invitați) din martie Ședința a fost deschisă la ora , în holul Consiliului de Administrație al Universității, sub președinția lui L M Lopatin, sub secretarul adjunct H P Korelina, în prezența domnilor membri actuali ai Societății: B N Babynina, A O Bachinsky, A P Boltunova, V I Ivanov, F B Lanna, G A Rachinsky, P P Sokolov, G I Chelpanov, L I Shestov și invitați În timpul întâlnirii s-au întâmplat următoarele:) Președintele L M Lopatin a făcut o scurtă descriere a activității științifice excepționale a defunctului membru fondator al Societății M M Kovalevsky La propunerea președintelui, adunarea a onorat memoria defunctului ridicându-se în picioare) Un membru titular al Societății A P Boltunov a citit un rezumat sub titlul: "Metoda chestionarului în cercetarea psihologică și pedagogică") După o pauză, a avut loc o dezbatere despre rezumatul citit, la care au participat, pe lângă referent, următoarele persoane: G A Rachinsky, G I Chelpanov, П P Sokolov și L M Lopatin) În partea închisă a ședinței s-a făcut un vot pentru V F Ern, care a fost propus pentru alegere ca membru cu drepturi depline al Societății Candidatul a fost ales cu voturi la unu Întâlnirea a fost închisă la % din noapte SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ CCCIV Procesul-verbal al ședinței închise (cu invitați) din octombrie Ședința a fost deschisă la ora , în sala Institutului de Psihologie, sub președinția lui L M Lopatin, cu secretarul N D Vinogradov, în prezența unui membru de onoare al Societății S M Popov, membri titulari: B N Babynin, și M Gromoglasova, V N Ivanovsky, I A Ilyin, N P Korelina, A I Ognev, G I Chelpanov, G G Shpet, A M Shcherbina, membrii concurenți A V Blomerius, N P Ferster, M N Khmelenskaya și invitații În timpul întâlnirii s-au întâmplat următoarele:) Un terț vizitator al Societății, P S Popov, a citit un

"rezumat pe această temă: "Semnificația învățăturilor lui Locke asupra calităților în istoria noii filosofii*) După pauză, a avut loc o dezbatere despre rezumatul citit, la care au participat, pe lângă referent, următoarele persoane: B N Babynin, F F Berezhkov, A I Ognev, domnul Cherepanov și L * M Lopatin h) Pavel Sergeevich Popov (L M Lopatin și A I Ognev), lăsat la Departamentul de Filosofie de la Universitatea din Moscova, a fost propus pentru alegere ca membru cu drepturi depline al Societății Ședința a fost închisă la / dimineața CCVS Procesul-verbal al reuniunii administrative anuale din februarie Ședința a fost deschisă la ora % după-amiază, în redacția revistei "Probleme de filosofie și psihologie", sub președinția lui L M Lopatin, cu secretarul N D Vinogradov, în prezența unui membru de onoare al Societății S M Popov și membri titulari: B N Babynina, H P Korelina și G G Shpet În timpul întâlnirii s-au întâmplat următoarele:) Procesele-verbale ale celor trei ședințe anterioare au fost citite și aprobate) Secretarul Societății N D Vinogradov a raportat raportul SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ STOK din Moscova privind starea Societății pentru anul de raportare Raportul a fost aprobat de ședință) În legătură cu procesul-verbal citit, s-a hotărât alegerea în următoarea ședință a Comisiei de acordare a premiului numit după Vl S Solovyova) Trezorierul Companiei, G G Shpet, a raportat despre fluxul de numerar al Companiei pentru anul trecut Raportul a fost aprobat de ședință În legătură cu audierea acestui proces-verbal, s-a decis plasarea lui Vl S Solovyova) Secretar al redacției revistei "Întrebări de filosofie și psihologie" H P Korelina a relatat despre apariția revistei Raportul a fost aprobat de ședință) În legătură cu apelul rectorului Universității din Moscova, s-a decis să se întrebe S A Kotlyarevsky și Prince RO Trubetskoy să participe, în numele Societății de Psihologie, la o întâlnire solemnă în memorie M M Kovalevsky) A Bergson și F Bradley au fost aleși membri de onoare ai Societății) S -a discutat problema organizării de întâlniri ale Societății în semestrul academic curent S-a dovedit că în viitorul apropiat erau așteptate două rapoarte la ședințele Societății: I A Ilyin (despre Hegel) și V F Ern (despre Platon) Întâlnirea a fost închisă la ora Raport privind starea Societății de Psihologie din Moscova pentru perioada martie până la februarie Componența Societății În anul de raportare au avut loc modificări în componența Societății: defunctul - membru de onoare T Ribot, membru fondator M M Kovalevsky, membri titulari - M I Brun, A "A Spassky; ales membru cu drepturi depline de V F Ern Până la februarie , Societatea era formată din membri de onoare, un membru fondator, de membri titulari, membri concurenți și un total de de persoane SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ Consiliul Societății Consiliul Societății, ales în ședința anuală din februarie , în anul de raportare era format din următoarele persoane: președintele, profesorul L M Lopatin, tovarășul președintelui, prof G I Chelpanov, candidat tovarăș președinte - V P Serbsky, secretar - N D Vinogradov, asistent secretar - H P Korelina, candidat secretar asistent - V M Hvostov, trezorier - priv -puncte G G Shpetta, bibliotecar - priv -asoc V N Ivanovskogo și coleg bibliotecar - Pr -Conf univ I A Ilyina Activitățile Societății) Întâlniri In anul de raportare, Societatea a avut j sedinte, una anual-administrativa si doua ordinare În cadrul întâlnirilor regulate, au fost citite și discutate rezumate: A P Boltunova-JAtron Questionnaires in Psychological and Pedagogical Research" și P S Popov "The Significance of Locke's Teachings on Qualities in the History of New Philosophy") Revista "Întrebări de filozofie și psihologie" a fost publicată în anul de referință sub redacția L M Lopatin; în comitetul de redacție au

inclus, în plus, următoarele persoane: Iu I Aikhenvald, A N Bernshtein, N D Vinogradov, B K G A Rachinsky, V P Serbsky și G I Chelpanov) Premiul lui D A Stolypin Termenul limită pentru depunerea eseurilor pentru D A) Premiul numit după Vl S Solovyova Termenul limită pentru depunerea eseurilor pentru premiu era martie secretar N Vinogradov Raportul Trezorierului Societății de Psihologie pentru (anul) Primit' Restul articolului / g p k Taxe de membru " - " Din vânzarea publicaţiilor Societăţii "buu" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ Pentru nevoile revistei; de M R Morozova yoo r - La de la S M Popov , " " de la S I Schukin "-" ° R k Eliberat Pentru organizarea întâlnirilor p o la Post și corespondențe p " Cancelar și tipografie p , , În biroul "Întrebare, Filosofie și psiho" " - " Soldul din casa de marcat pentru anul R ° k Statul capital al Societății de Psihologie din ianuarie : La casa de marcat p k În depozit la Moscova Oficiul Statului Obligațiuni bancare °/o rusă Stat împrumut din (capitala premiului numit după Vl Solovyov) Nomin r - La· foi (r)/ intern, împrumut (capitala numită după D A Stolypin) r - La Pe cartea Mosk Stat Salvat Verifică'· (r)/o pe cartea premiului pentru ei Vl Solovyov r mai mult la % din cartea de prime pentru ei Stolypin p k •D după carte p o " Total pentru carte de ruble k R * k Trezorier al Societății de Psihologie G Shlet Lista membrilor Societății Psihologice, care este dreptul Universității Imperiale din Moscova, până la mai Membri de onoare: Bergson, Henri (Franţa) Bradley, (Bradley) Francis Herbart (Anglia) · Gerye, Vladimir Ivanovici - Karinsky, Mihail Ivanovici în Kony, Anatoly θedorovych Lopatin, Lev Mikhailovici · Popov, Serhii Maksymovich Şciunin, Serghei Ivanovici · Gefding, Harald (Danemarca) Richet, Charles (Franţa) Membri fondatori: Anuchin, Dmitroi Nikolaevici, prof Moscova calmeaza-te Membri validi: Abrikosov, Aleksey Alekseyevici Abrikosov, Nikolai Alekseevici Aikhenvald, Iulii Isaevici IJ Aleksiev, Nikolai Nikolaevici, prof Comercial Inet Aleksev (Askoldov), Serghei Alekseevici, Maestru de filozofie Alferov, Alexander Danilovici, profesor de medii, studii, instituții Andreev, Konstantin Alekseevici, prof Moscova univ Henri, Victor SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOÛKOBOKOK Appelrot, German Germanovich, profesor adjunct al Institutului Agricol, Babynin, Boris Nikolaevici, pr -conf Moscova Univ Bazhenov, Nikolai Nikolaevici, doctor în medicină Basistov, Aleksii Pavlovici, masterand în filozofie Bachinsky, Alexey Osipovich, Pr -Profesor asociat Moscova univ Bezobrazova, Maria Vladimirovna, doctor în filozofie, Universitatea din Berna Bezobrazov, Pavel Vladimirovici, Maestru în Arte povestiri Berdiaev, Nikolai Aleksandrovici Bernstein, Alexander Nikolaevici, medic psihiatru Blonskyi, Pavel Petrovici, Priv -Conf Moscova Univ Boborykin, Petr Dmitrievici, scriitor Bobrov, Yevhenii Alexandrovych, profesor al Universității din Varșovia Boltunov, Aleksandr Pavlovici, conf univ Moscova Univ * Bryukhatov, Lev Dmitrievich, profesor, gimnaziu, școală stabilire Bulgakov, Serghei Nikolaevici, prof Comerţ Internet Wagner, Vladimir Alexandrovych, doctor în zoologie Vasiliev, Aleksandr Vasiliev, prof Kazansk Univ Vasiliev, Nikolay Aleksandrovici, Priv -Conf Kaz Univ Vvedensky, Alexandru Ivanovici, prof Petrogr Univ Wentzel, Konstantin Nikolaevici Veselovski, Alexey Nikolaevici, doctor în literatură generală, prof Lazarev, Institutul Vernadsky, Vladimir Ivanovici, Academician Acad Ştiinţă Viktorov, Davyd Viktorovych, Priv -Conf Moscova Univ Viktorskyi, Serhiy Ivanovich, conferențiar Moscova Univ Vynogradov, Nikolay Dmitrievici, prof Moscova Univ Vynogradov, Pavel Gavrilovych, πçοφ Oxfordsk Univ Worms, Alfons Ernestovych, priv - Conf univ Moscova Univ Vysheslavtsev, Boris Petrovici, Priv -Conf Moscova Univ Gam Barov,

Iurii Stepanovici, prof Petrogr scoala politehnica Hannushkin, Petr Borisovici, medic psihiatru Gerasimov, Osip Petrovici, tovarăș cu ministrul Educației Naționale Giatsintov, Vladimir Egorovici, maestru în istoria artei Gilyarov, Alexis Nikitich, prof Kiev univ SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ din Moscova Gorbov, Nikolai Mihailovici Grog, Konstantin Iakovlevici, prof Petrograd univ ^ Grushka, Apollon Apollonovich, prof Moscova univ Gorskaia, Zinaida Stepanovna Horodenskyi, Mykola Gavrylovych, Priv -Conf Moscova, Univ Gromoglasov, Ilya Mykhailovych, maestru de teologie Davydov, Nikolai Vasilevici Danylevskyi, Vasiliy Yakovlevich, prof Ascultă Univ Deryuzhynskyi, Vladimir θedorovych, editor al Jurnalului Ministerului Justiției Efimenko, Alexandra Yakovlevna, scriitoare Zhakov, Kalistrat Falaleevici, asistent-prov Petrogr Univ Zhegalkin, Ivan Ivanovici, Maestru de matematică pură^ Jukovski, Dmitri Irvghenievici Jukovski, Nikolai Egorovici, prof Moscova univ Zograf, Nikolai Yurievici, prof Moscova univ Ivanovsky, Vladimir Nikolaevici, priv -docent Moscova univ Ivanov, Viaceslav Ivanovici, scriitor Ivantsov, Nikolai Alexandrovici, doctor în zoologie Ilyin, Ivan Alexandrovici, conf univ Moscova Univ Ilyina, Natalia Nikolaevna Kazansky, Alexander Pavlovici, n Prof Novoross calmeaza-te Kan nab ikh, Yuriy Vladimirovych, medic psihiatru Karpov, Vladimir Porfirevici, prof Moscova Univ Karѣev, Nikolay Ivanovici, doctor în istorie generală Kistyakovskyi, Bohdan Aleksandrovici, Priv -Conf Moscova, Univ Kolubovski, Iakov Nikolaevici, profesor de pedagogie cursuri la Petrograd Konissi, Daniil Pavlovici Konovalov, Dmitri Grigorievici, lector Moscova Zhenek superior Kursov Korelina, Nadejda Petrovna, secretar de redacție al revistei "Întrebările lui Phil și Psych Kornilov, Alexandru Alexandrovici, prof Moscova univ Korobkin, Fedor Semenovich, profesor, gimnaziu, educațional wav^ Kotlyarevsky, Serghei Andreevici, prof Moscova univ Krol, Mihail Borisovici, medic psihiatru SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ Kubitsky, Alexander Vladislavovich, priv -docent Moscova, univ Lange, Nikolai Nikolaevici, prof Novoros univ Lann, Ferdinand, lector, Moscova univ Lapshin, Ivanov Ivanovici, prof Petrograd univ Lakhtin, Mihail Yurievich, medic psihiatru Lednytskyi, Alexander Robertovici Losskyi, Mykola Onufevici, prof Petrogr Univ Lurie, Osip Davydovych Lyubavskyi, Matvyi Kuzmych, prof Moscova Univ Lyutoslavskyi, Vikentii Frantsevici Makovelskyi, Alexander Osypovych, priv - Conf univ Kazan Univ Malshin, Alexander Ivanovici, psihiatru Manuilov, Alexander Apollonovich, ministrul educației publice Masaryk, Toma Osipovich, prof Universitatea Cehă, Praga ioo Menzbir, Mihail Alexandrovici, rectorul Moscovei univ yui Milyukov, Pavel Nikolaevich, maestru al istoriei ruse, sud Mlodzevskiy, Boleslav Kornelievici, profesor Moscova, univ Mokievskii, Pavel Vasilevici, dr Miere Morozova, Margarita Kirillovna yu$ Nekrasov, Pavel Alekseevich, doctor în matematică pură Neiirovici-Danchenko, Vladimir Ivanovici, scriitor Novgorodtsev, Pavel Ivanovici, directorul Institutului Comercial, prof Moscova univ u Ognev, Alexandru Ivanovici, pr -asoc Moscova univ Ognev, Ivan Florovici, prof Moscova univ Dar Osipov, Nikolai Evgrafovici, psihiatru ii Okhorovich, Yulian, doctor în medicină Petruşevskii, Dmitri Moiseevici, prof Moscova Univ Polivanov, Mihail Pavlovici, conferențiar Moscova Univ Polovtsova, Varvara Nikolaevna Popov, Ivan Vasilevici, prof Moscova, spirituală Acad Popov, Pavel Sergheevici Porzhezynskyi, Viktor Karlovici, prof Moscova Univ și Postovsky, Nikolai Pavlovici, psihiatru SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ Przhevalskyi, Vladimir Vladimirovici Raddov, Ernest Lvovych, profesor de filozofie la Facultatea de Drept Rachynsky, Hryhoriy Aleksѣevici Rozanov, Matvii Nikanorovici, prof Moscova Univ Rossolimo, Hryhoriy

Ivanovich, prof Moscova Univ Rubinshtein, Moisei Matvyevich, asistent prov Moscova Univ Rybakov, Θedorъ Egoroviciъ, psihiatru Savin, Alexandru Nikolaevici, prof Moscova univ Savodnik, Vladimir Fedorovich, profesor de învățământ secundar, contabil stabilimente Samsonov, Nikolai Vasilievici, priv -docent Moscova univ Sergi, Giuseppe, prof antropologia la Roma univ Sikorsky, Ivan Alekseevici, prof Kiev univ Sokolovsky, Pavel Emilievici, doctor al Romei drepturi Sokolov, Pavel Petrovici, prof Moscova spirite, academician Sofronov, Fiodor Vasilevici, doctor zemstvo Steppun, Fedor Avgustovich T Struve, Petr Berngardovici, scriitor Severtsev, Alexey Nikolaevici, prof Moscova, universitatea, Taneev, Vladimir Ivanovici, juriu întoarce Timkovsky, Nikolai Ivanovici, scriitor Tihomirov, Pavel Vasilevici, prof Institutul Nijinski Trubetskoy, principe, Evgheni Nikolaevici, prof Moscova univ Ulianitsky, Vladimir Antonovici, prof Harkov, univ Uspensky, Leonid Vasilevici, prof Permanent univ Filippov, Alexander Nikitich, prof Moscova univ Fon-Stein, Stanislav Fedorovich, priv -docent Moscova universitate Frank, Semen Ludvigovych, maestru de filozofie Hvostov, Veniamin Mikhailovici, prof Moscova calmeaza-te Khoroshko, Vasiliy Konstantinovych, medic psihiatru Tsereteli, Sofia Ivanovna Chelpanov, Gheorghi Ivanovici, prof Moscova Univ Chizh, Vladimir Θedorovych, profesor, Yuryevsk Univ Shaternikov, Mihail Nikolaevici, doctor în medicină Shvartsman (Shestov), Lev Isaakovich J Shervinsky, Vasily Dmitrievici, prof Moscova univ SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ Shlet, Gustav Gustavovich, Pr -Conf Moscova univ Șcherbina, Alexander Moiseevici, pr -asoc Moscova univ Everling, Serghei Nikolaevici Eichenwald, Alexandru Alexandrovici, prof Moscova univ Yakoby, Pavel Ivanovici, medic psihiatru Yakovenko, Boris Valentinovici Yakovenko, Vladimir Ivanovici, medic psihiatru Membri-concurenți: Abrikosova, Maria Filippovna Abrikosov, Alexandru Alexevici Andreeva, Alexandra Alexѣevna Blomerius, Agnes Vasilievna Gorskii, Konstantin Nikolaevici Kade, Aleksey Oktavievici Karynskaya, Maria Alexandrovna Lyubenkova, Iulia Lvovna Lviv, carte, Dmitroi Petrovici Mazarovici, Nikolai Ivanovici Metner, Elena Mihailovna Moshkina, Ekaterina Dmitrievna Remezov, Ivan Dmitrievici Ferster, Natalia Pavlovna Hmelenskaia, Maria Nikolaevna Şah-Nazarov, Semen Grigorievici Notă Taxele de membru sunt acceptate în biroul revistei "Probleme de filosofie și psihologie", iar în timpul întâlnirilor - în sala de ședințe Membrii din alte orașe sunt rugați să-și adreseze contribuțiile la biroul revistei "Questions of Philosophy and Psychology" Contribuție pentru membrii activi ruble, pentru membrii-concurenți io r intr-un an Consiliul Societății atrage atenția domnilor membrii Societății la § din Cartă Condiții pentru concursul premiului, stabilit la Societatea de Psihologie din Moscova de regretatul D A Stolypin, pentru un eseu pe tema filozofiei științei Societatea de Psihologie din Moscova anunță că, la propunerea lui D A Stolypin și cu fondurile donate de acesta, desemnează din nou un premiu de de ruble pentru cel mai bun eseu pe această temă: "O examinare critică a poziției lui Auguste Comte cu privire la coincidența naturală (coïncidența spontană) a legilor primitive ale naturii anorganice cu legile de bază ale vieții organice și eforturile tuturor cunoștințelor reale ale unei persoane către unitatea logică și științifică (unité logique et scientifique))" Vezi Cours de philosophie positive, leçons -me et -te, în special țări de volume ale editiei a VI-a a Littre Societatea Psihologică înțelege problema propusă în sensul că este necesar să se decidă: "Există o diferență între legile științelor naturii anorganice și legile sociale ^ și dacă da, de ce fel?" Societatea de Psihologie consideră că

dezvoltarea acestei teme presupune o formulare strict științifică și filozofică amplă a acesteia, bazată pe o cunoaștere serioasă a direcțiilor epistemologiei moderne și a învățăturilor logicii moderne Termenul limită pentru depunerea eseurilor este ianuarie Acordarea premiului de către o comisie specială la Societatea de Psihologie va avea loc în aprilie La discreția comisiei, conform voinței donatorului, premiul poate fi împărțit între solicitanți, iar în cazul depunerii nesatisfăcătoare a eseurilor, acordarea premiului sau a unei părți semnificative a acestuia poate fi reprogramată pentru o nouă termen SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ La concursul pentru premiu pot participa toate persoanele care au absolvit studii superioare Eseurile trebuie scrise în limba rusă și livrate Universității din Moscova în numele președintelui Societății de Psihologie Numele și adresele solicitanților trebuie trimise în plicuri sigilate cu desemnarea pe acestea a motto-urilor sau epigrafelor eseurilor depuse Societatea de Psihologie din Moscova anunță înființarea unui premiu numit după Vl S Solovyova Premiul se acordă în conformitate cu "Regulamentul privind Premiul numit după Vl S Solovyov la Societatea Psihologică din Moscova * Eseurile depuse pentru premiu la martie vor fi luate în considerare în cursul verii curente Regulament privind Premiul numit după Vl S Solovyov la Societatea Psihologică din Moscova I Premiul numit după Vl S Solovyov este înființat la Societatea Psihologică din Moscova din dobânda la capitalul donat de o persoană care a dorit să rămână anonimă Capitalul constă în două obligațiuni de % din împrumutul rusesc din , fiecare la o valoare nominală de , ruble (venitul anual din aceste documente este de ruble k) Premiul este acordat la fiecare trei ani (aproximativ în valoare de de ruble), pentru care, după fiecare trei ani, este selectat un comision corespunzător Dacă, după expirarea perioadei de trei ani, premiul nu este acordat, atunci acordarea acestuia se amână pentru încă un an Dacă, totuși, în această perioadă nu există eseu demn de premiu, atunci premiul este anunțat pentru un nou trei ani, iar dobânda acumulată pe parcursul a patru ani se adaugă la capital Eseurile depuse pentru premiu pot fi atât în formă tipărită, cât și în manuscris Eseuri scrise de * SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ nya în limbi străine, trebuie depusă, la cererea pentru un premiu, tradusă în rusă Premiul poate fi acordat și pentru un eseu care nu este depus la premiu, dar în ceea ce privește conținutul și meritele acestuia îndeplinește pe deplin condițiile de primire a premiului y Premiul poate fi acordat pentru cercetări independente serioase dedicate luării în considerare a lucrării lui Vl S Solovyov și învățătura lui, în întregul său sau în părți, sau studiul vieții și personalității gânditorului ca sarcină Autorul eseului depus pentru premiu trebuie să găsească în el o strânsă cunoaștere a poziției problemei care este tratată în filosofia modernă și știința modernă Comisia de acordare a premiului este formată din președintele sau colegul președinte al Societății de Psihologie din Moscova, doi membri ai Consiliului Societății (la alegerea Consiliului) și trei membri ai Societății (la alegerea Societate) Comisia, aleasă în astfel de componență, poate invita în mijlocul ei persoane (indiferent dacă sunt sau nu membri ai Societății de Psihologie), cunoscuți Comisiei ca specialiști eminenti în problemele care sunt tratate eseuri depuse pentru premiu · Anunțurile despre premiu sunt publicate în revista "Probleme de Filosofie și Psihologie" și în alte publicații ale Societății de Psihologie ÎN REDACȚIA REVISTA "ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE" "Proceedings of the Moscow Psychological Society" sunt la vânzare: Problema II Immanuel Kant Prolegomene la orice metafizică

viitoare Pe Vlad Solovyov Ed al treilea Pret p k , cu traducere p k Problema IV G V Leibnits Opere filozofice alese cu portretul lui Leibniz, ed V P Preobrajenski Ed al -lea C p k Pentru expediere k Numărul V Benedict Spinoza Etică Transl din lat I Ivantsova Cu un portret al lui Spinoza Ed al -lea C p Problema VI E Kerd Hegel Traducere din engleză sub redacție și cu prefața cărții S N Trubetskoy Cu anexa unui articol despre Hegel Vl S Solovyova Pret p k Emisiunea VIL Immanuel Kant Fundamente pentru metafizica moralei Traducere L D B ed V M Hvostov C k Problema VIII Spinoza Un tratat despre purificarea intelectului și despre calea care duce cel mai bine la adevărata cunoaștere a lucrurilor Traducere de V N Polovtsova C p Ediția Societății de Psihologie din Moscova: G A Girn Analiza universului în elementele sale Transl din franceza Cu o prefață de S I Starynkevich C p Friedrich Paulsen Introducere în filozofie Tradus din ultima ediție germană Ed al -lea C p k Mijloc și cântând Tradus din chineză de D P Konissi Ts k , cu traducere k M S Korelin Eseuri despre Renașterea italiană Ed al -lea C p L Umanismul italian timpuriu și istoriografia sa Studiu critic TI Revista istoriografică -Ts p T II Francesco Petrarh C r ZO la T III Giovanni Boccachio Ts k T IV r Ed al -lea V N Ivanovski Eseu despre viața și opera lui N Ya Grot C k A Ben Psihologie T II Traducere și prefață de Vl N Ivanovski M C p k , elevi p k L Lopatin Sarcini urgente ale gândirii moderne C p k L Sarcini pozitive ale filosofiei Partea I Ed al -lea p p Carte S N Trubetskoy TI Articole publicistice C p T III Metafismul în Grecia Antică C p L Curs de istoria filozofiei antice Partea I C p k Ch II C p N D Vinogradov Filosofia lui David Hume Partea a II-a Etica lui D Hume în legătură cu cele mai importante direcții ale moralității britanice din secolele XV-XVII C p k Index de articole, recenzii și note publicate în revista "Întrebări de filosofie și psihologie" pentru cei douăzeci de ani din - Moscova C k B M Hvostov I Psihologia femeii II Despre egalitatea femeilor C k Venitul din vânzarea acestei broșuri se îndreaptă către cei insuficienti Ascultătorii de la Moscova Superior Jenek Kursov A lui Etica demnității umane C p L Etica Maeterlinck C k Culegere filozofică Lev Mikhailovici Lopatin la cea de-a treizecea aniversare a activității științifice și pedagogice De la Societatea Psihologică din Moscova C r, c